

Агровигляд України 2024-2033

KSE | Центр досліджень продовольства
та землекористування

Богонос Марія (KSEA)
Чміль Алла (НУБіП)
Мартишев Павло (KSEA)
Назаркіна Роксолана (KSEA)
Ніколюк Ольга (ПНУ)
Пивовар Петро (ПНУ)
Стольнікович Григорій (KSEA)

Зміст

1. Методологія та дані
2. Макроекономічні припущення
3. Площа сільськогосподарських угідь під час війни
4. Агровигляд: Загальні зміни
5. Агровигляд: Зернові
6. Агровигляд: Олійні
7. Агровигляд: Тваринництво
8. Потенціал розвитку нішевих ринків

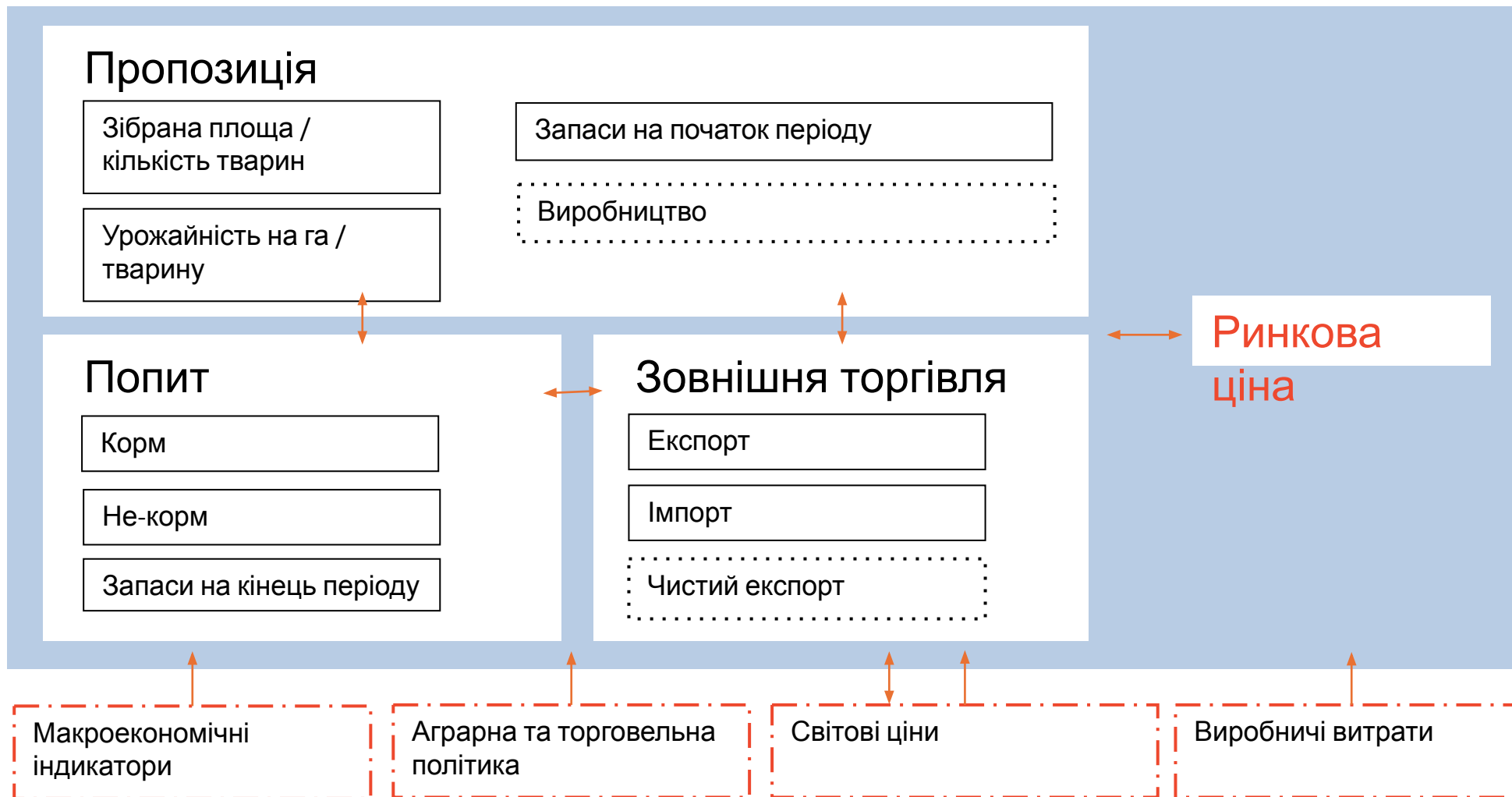

1 **Методологія та дані**

Методологія

- Економетрична модель часткової рівноваги для аграрних секторів ЄС, України, світу та інших окремих країн
- Модель для України: консорціум Агровигляд України:
 - KSE Агроцентр (KSEA)
 - Поліський національний університет (ПНУ)
 - Національний університет біоресурсів та природокористування (НУБіП)

Методологія

Рівняння оцінюються економетрично (OLS та 2-SLS) з часових рядів або панельних даних

Дані

- ДССУ
- Власне опитування
- ITC Trade
- ФАОСТАТ
- Прогнози OECD-FAO
- Міністерство Економіки України
- Аналітичні довідки з українських дослідницьких інститутів
- Розрахунок площі земель на основі: спільних досліджень Світового Банку, Уряду України, Світового Банку, Міністерства ССН, Міністерства Економіки України, Міністерства Земельних Ресурсів

Власне опитування

У листопаді-грудні 2023 року KSEA провели опитування агровиробників про їх витрати на виробництво продукції рослинництва.

Загальна кількість респондентів склала 197, з них кількість виробників, що вирощували наступні культури:

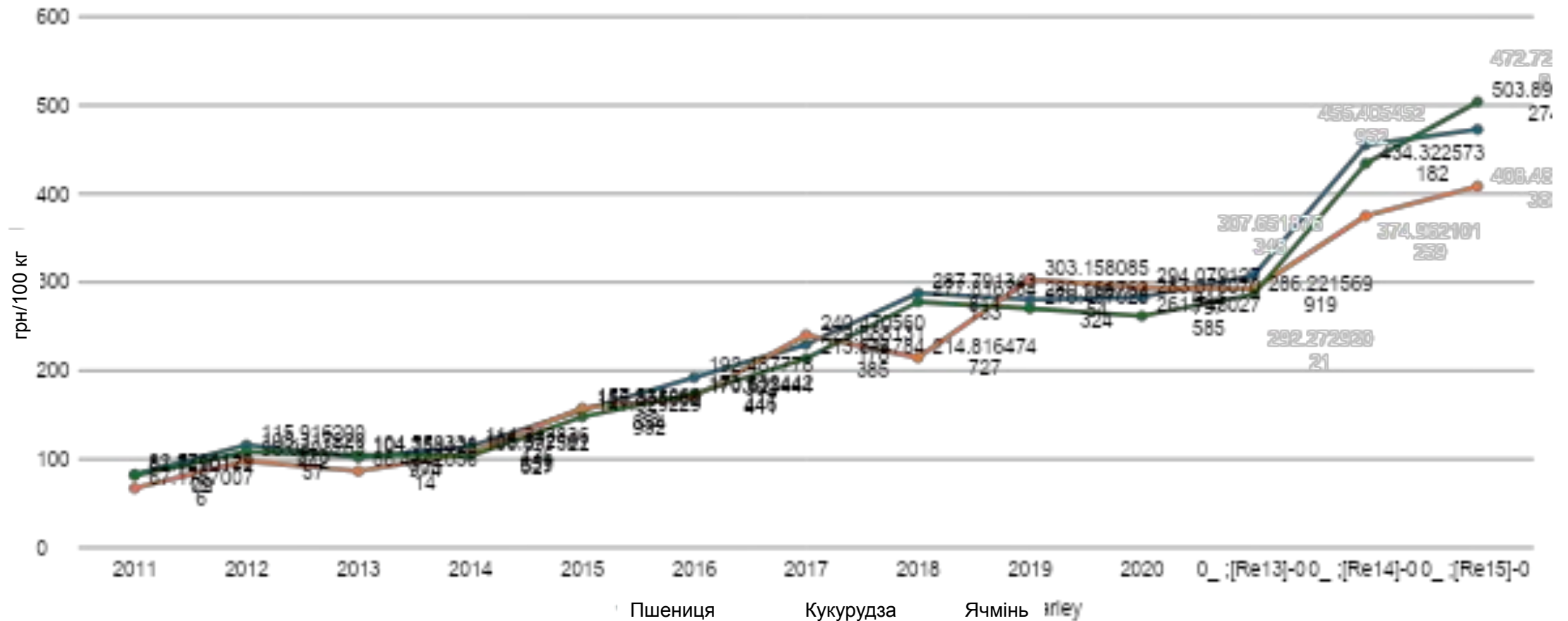
- Пшениця – 130
- Кукурудза – 97
- Ячмінь – 59
- Жито – 5
- Овес – 5
- Соя – 77
- Ріпак – 27
- Соняшник – 116

Виробничі витрати на одиницю продукції

- В 2022 році, виробничі витрати у розрахунку на одиницю виробленої продукції зросли для усіх культур та продуктів за виключенням ріпаку.
- Головною причиною цього росту є високий рівень інфляції та збільшення цін на фактори виробництва, спричинене ускладненою логістикою та розривом усталених ланцюгів постачання.
- Разом з падінням цін на внутрішньому ринку готової продукції, зріст витрат спричинив значне падіння у доходах виробників.
- В 2023 році, внаслідок відносної стабілізації ситуації в Україні, рівень інфляції знизився та ринки почали адаптовуватись до нових умов, що відобразилось і у нижчому темпі зростання виробничих витрат.

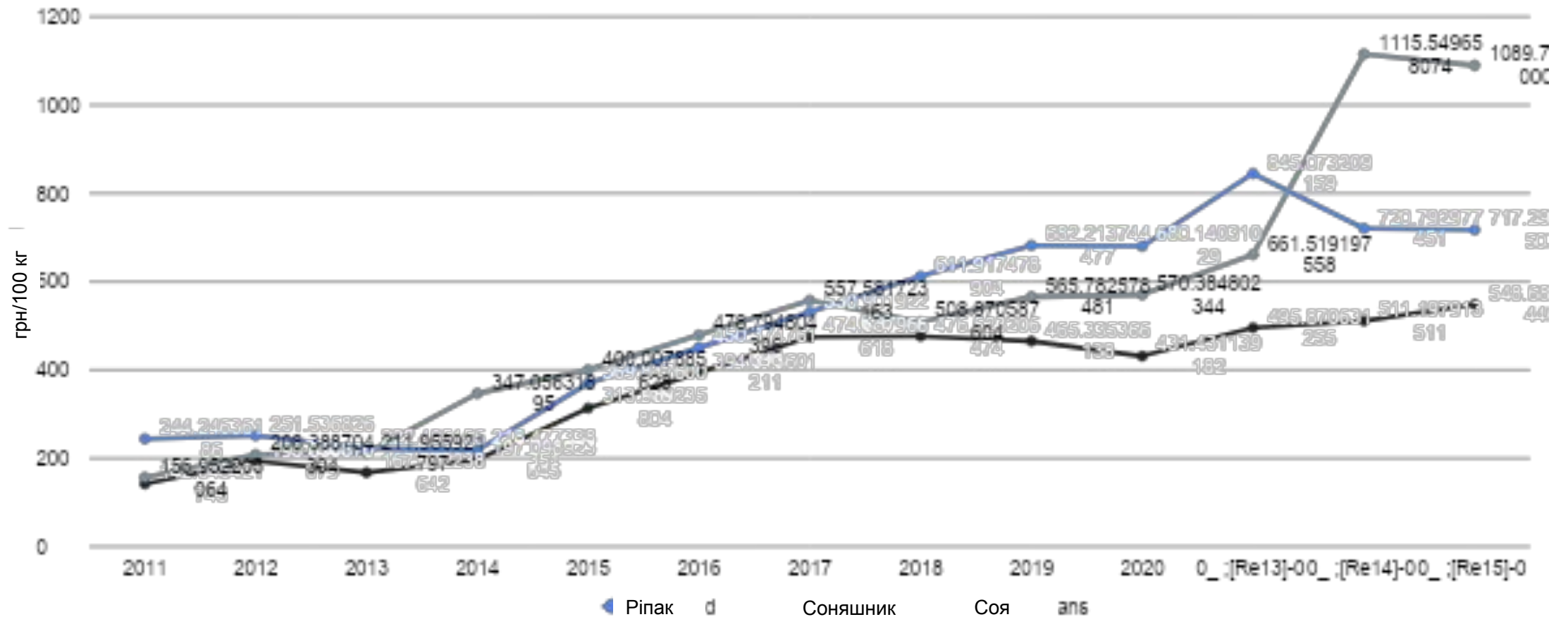
Виробничі витрати: зернові

Джерело: ДССУ (2011-2021), власне опитування (2022-2023).

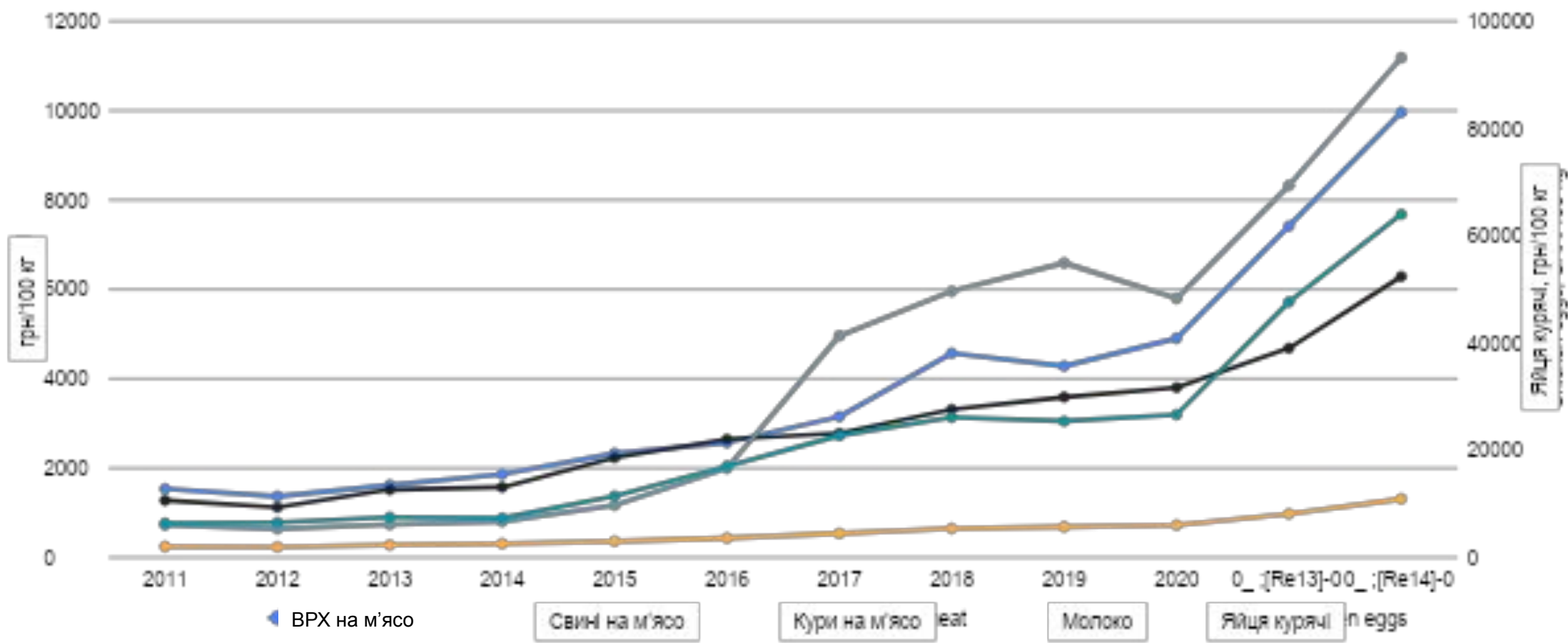
Виробничі витрати: олійні

Джерело: ДССУ (2011-2021), власне опитування (2022-2023).

Виробничі витрати: тваринництво

Джерело: ДССУ 2011-2022

Структура виробничих витрат

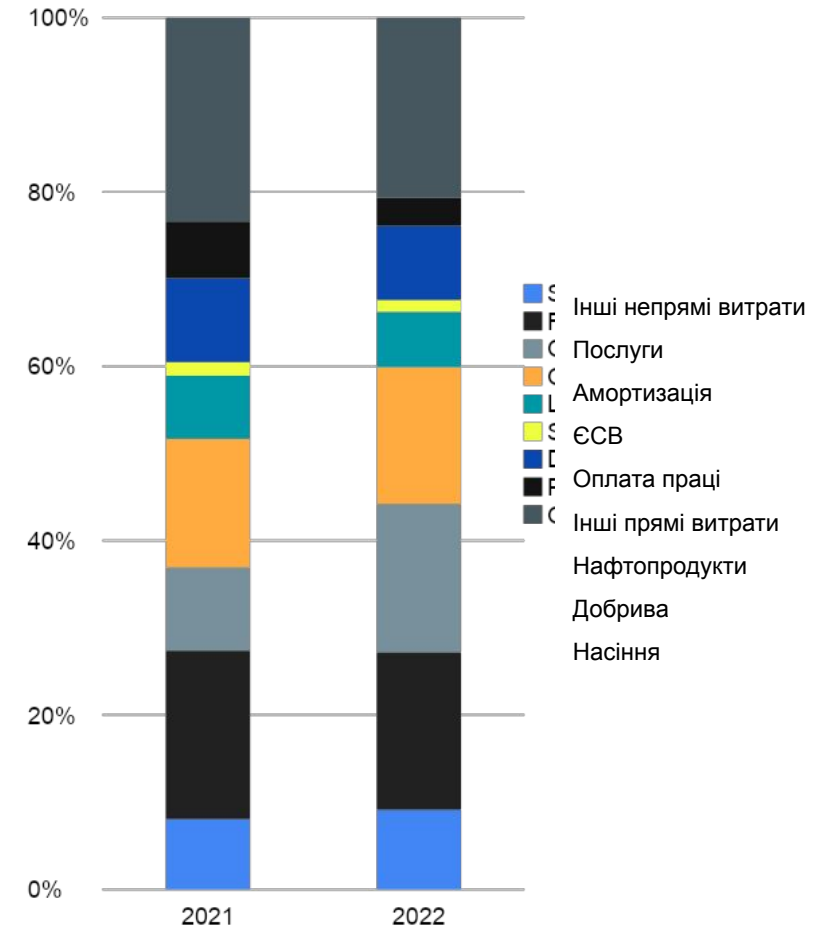
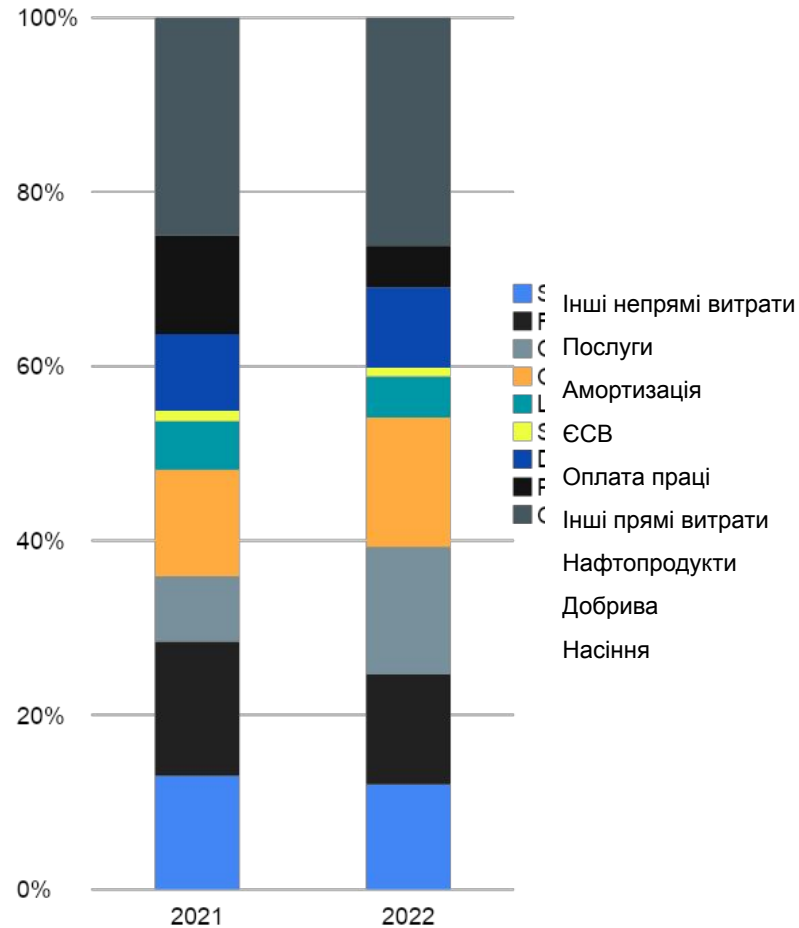
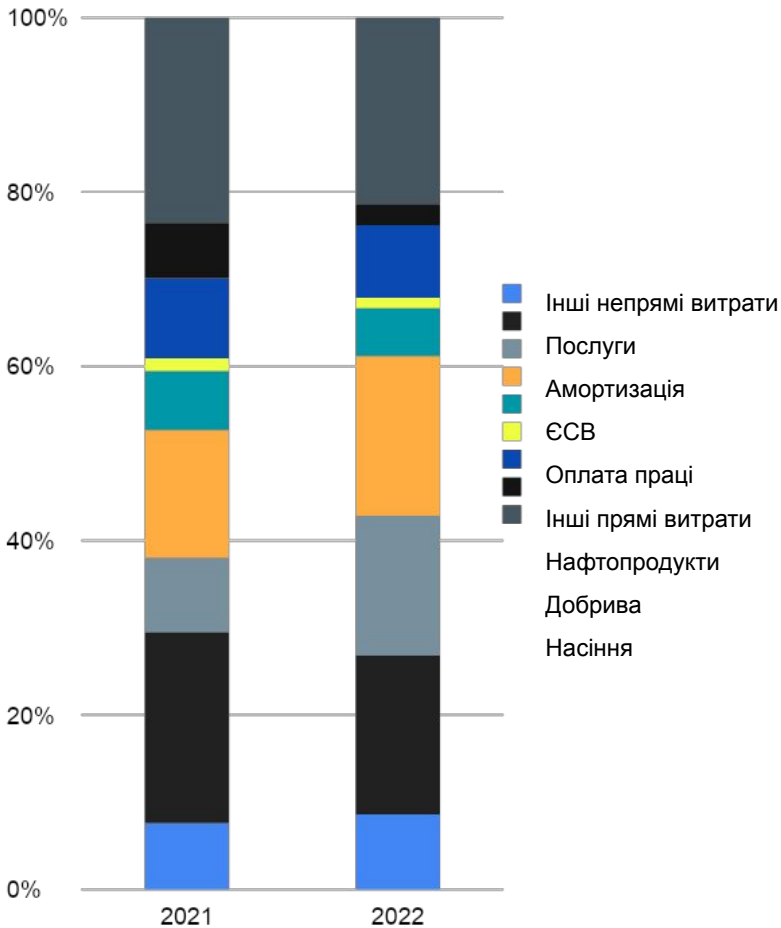
- Основна зміна – збільшення частки нафтопродуктів (палива) у структурі витрат в рослинництві.
- Другою категорією витрат, що зростає для усіх розглянутих продуктів рослинництва – це *інші непрямі витрати*, що включає логістику, втрати, зберігання, обслуговування техніки та обладнання, тощо.
- Частка витрат на добрива залишається незмінною для більшості зернових і сої, та зменшується для соняшника, ріпаку, та вівсу.

Структура витрат: зернові

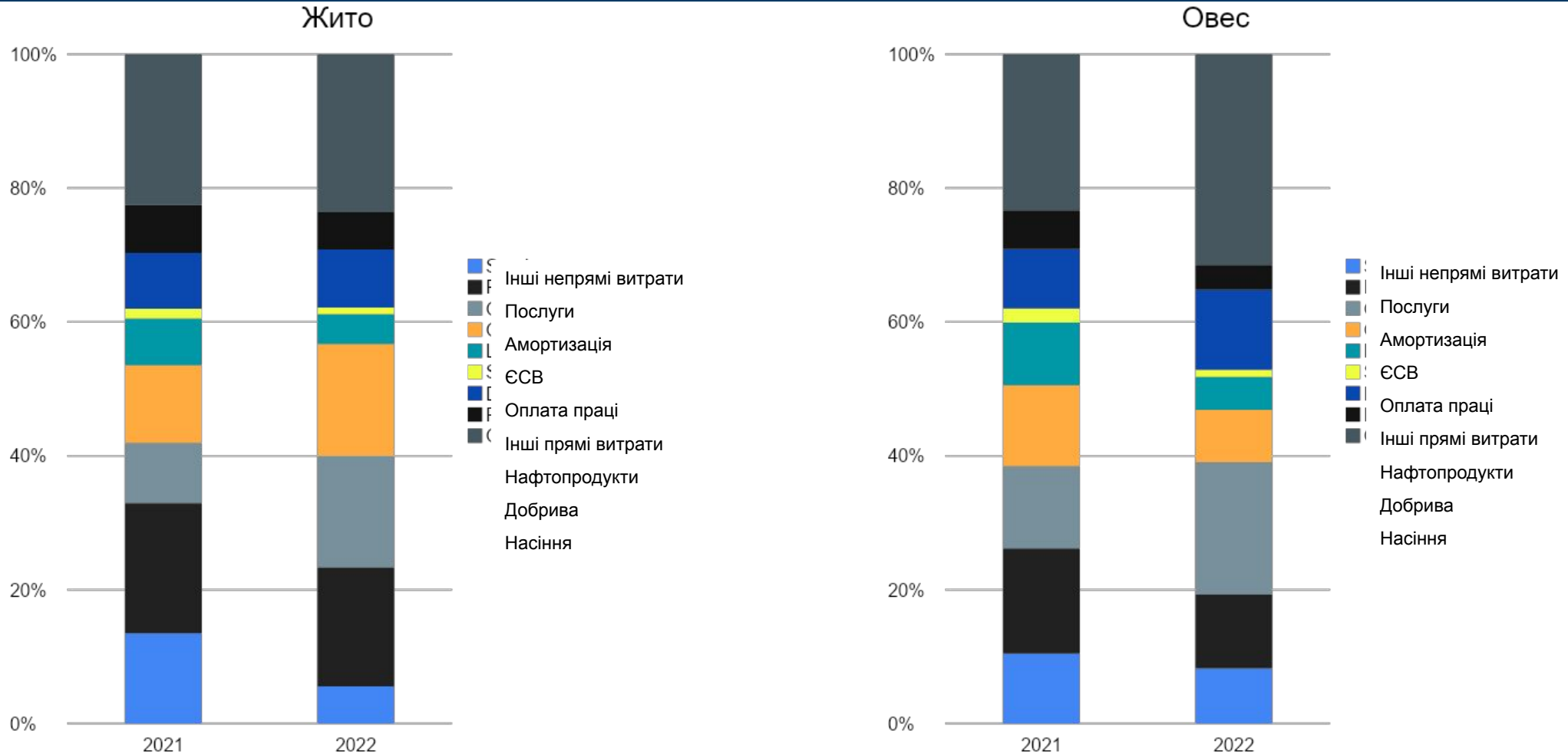
Пшениця

Кукурудза

Ячмінь

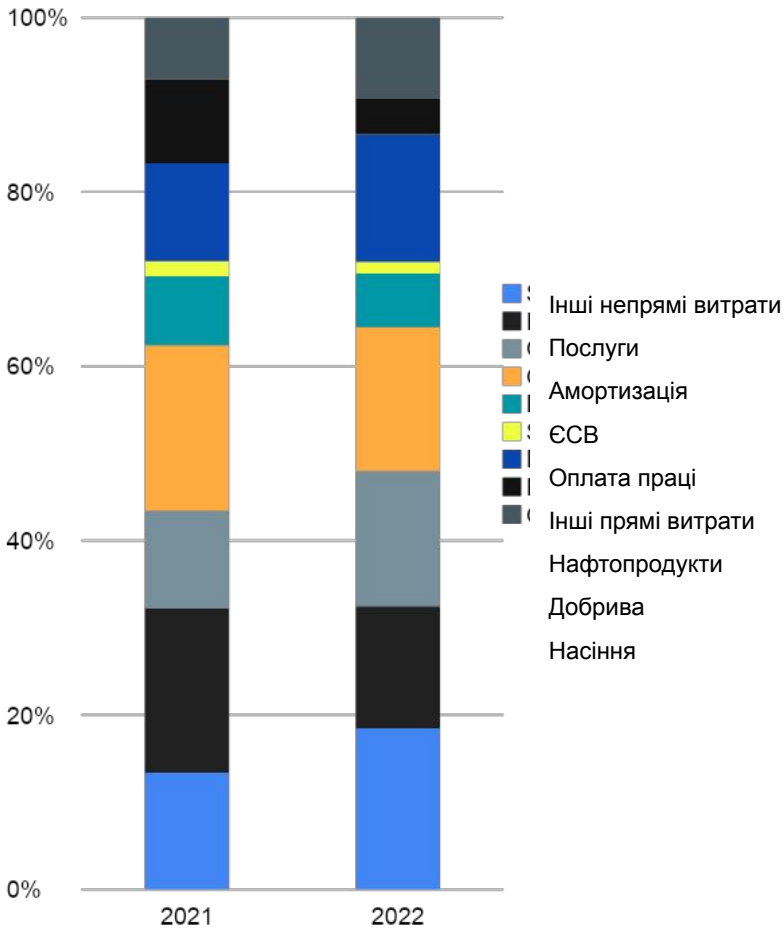

Структура витрат: зернові

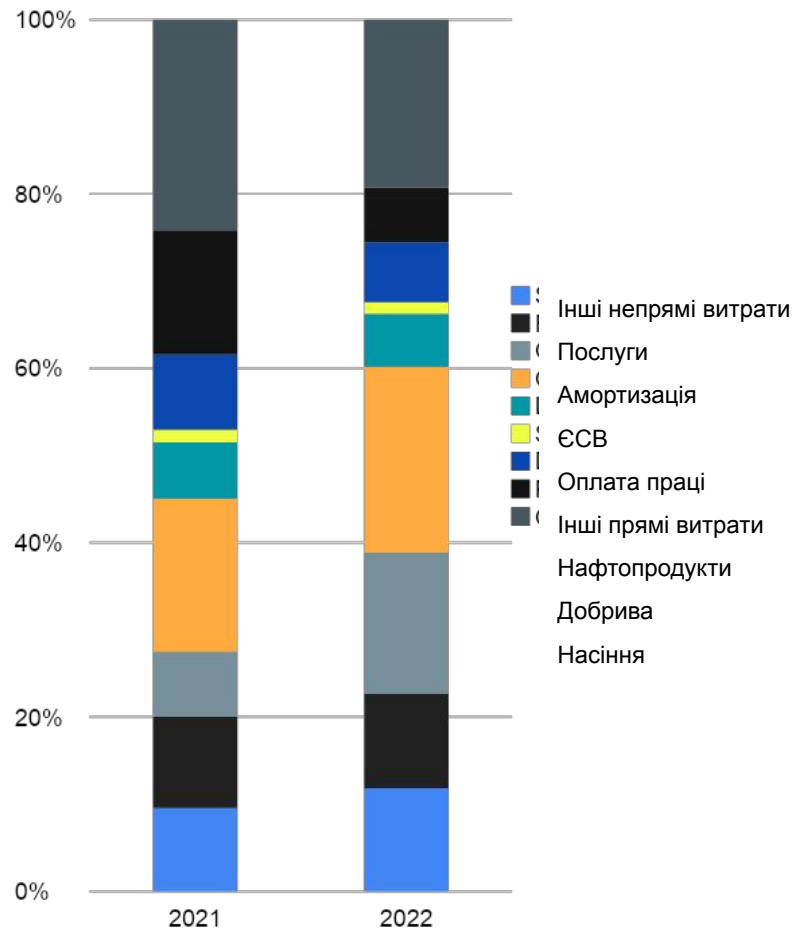

Структура витрат: олійні

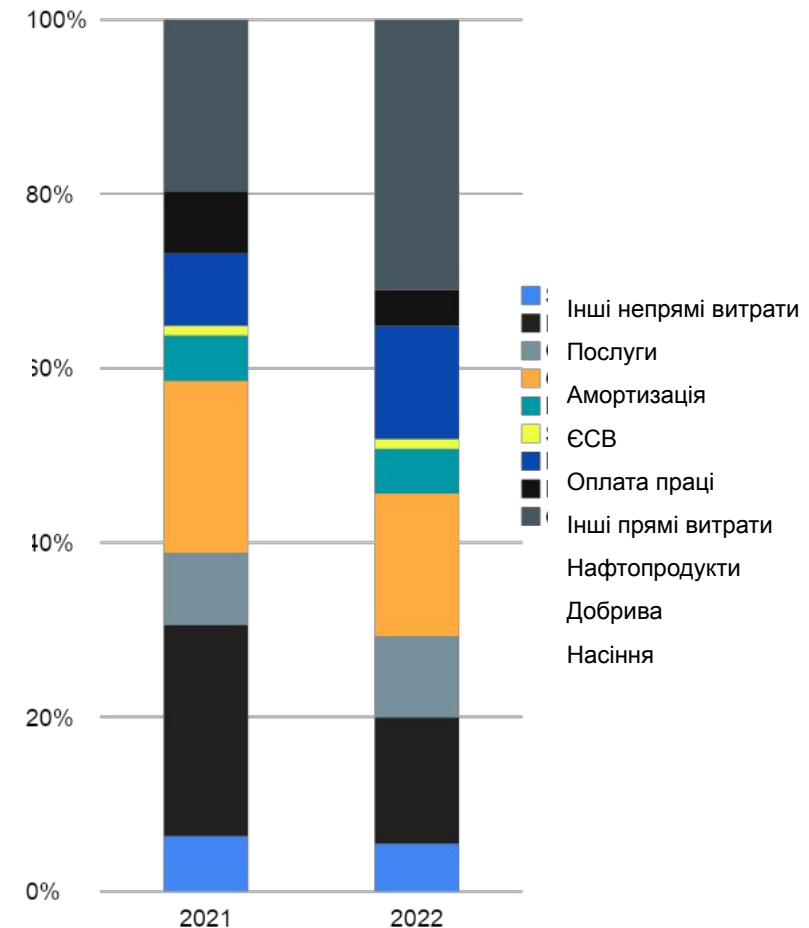
Соняшник

Соя

Ріпак

2 Макроекономічні припущення

Ринкова сила

Ідентифікація ринків, на яких Україна впливає на світові ціни

Методологія

RDE - Residual demand elasticity
(залишкова еластичність попиту)

Джерела даних

Залежна змінна: FOB Rotterdam, CME, Euronext, ICE
Незалежні змінні: Comtrade UN, FAO, ДССУ

Рівняння

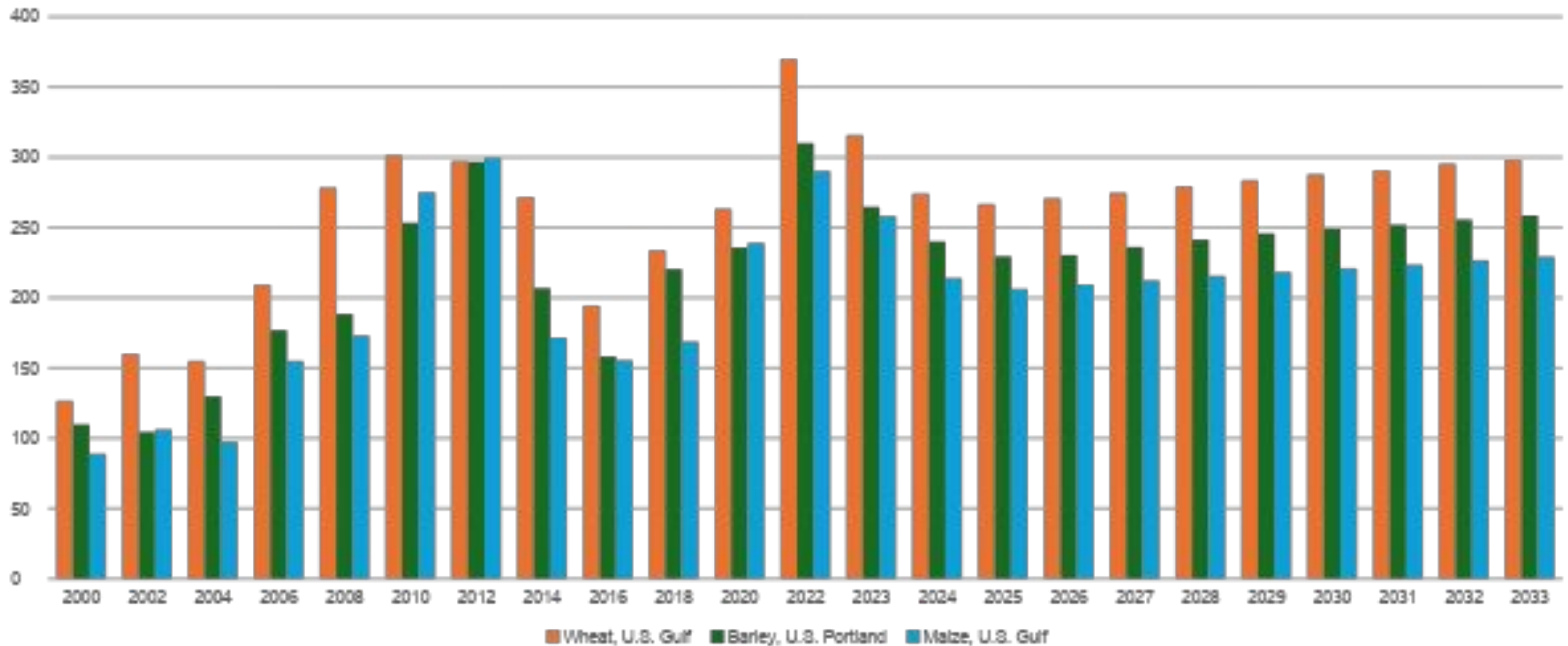
Світова ціна = f (експорт України, фактори що впливають на попит та пропозицію, інші контрольні змінні)

Продукт	Частка в світовому експорті (2010-2022)	Результат дослідження (вплив на світову ціну)
Пшениця	7%	Не значущий
Соняшникова олія	54%	Значущий
Кукурудза	13%	Не значущий
Ячмінь	12%	Не значущий

Цей випуск Агровигляду припускає вплив України на світову ціну соняшникової олії та моделює останню всередині моделі.

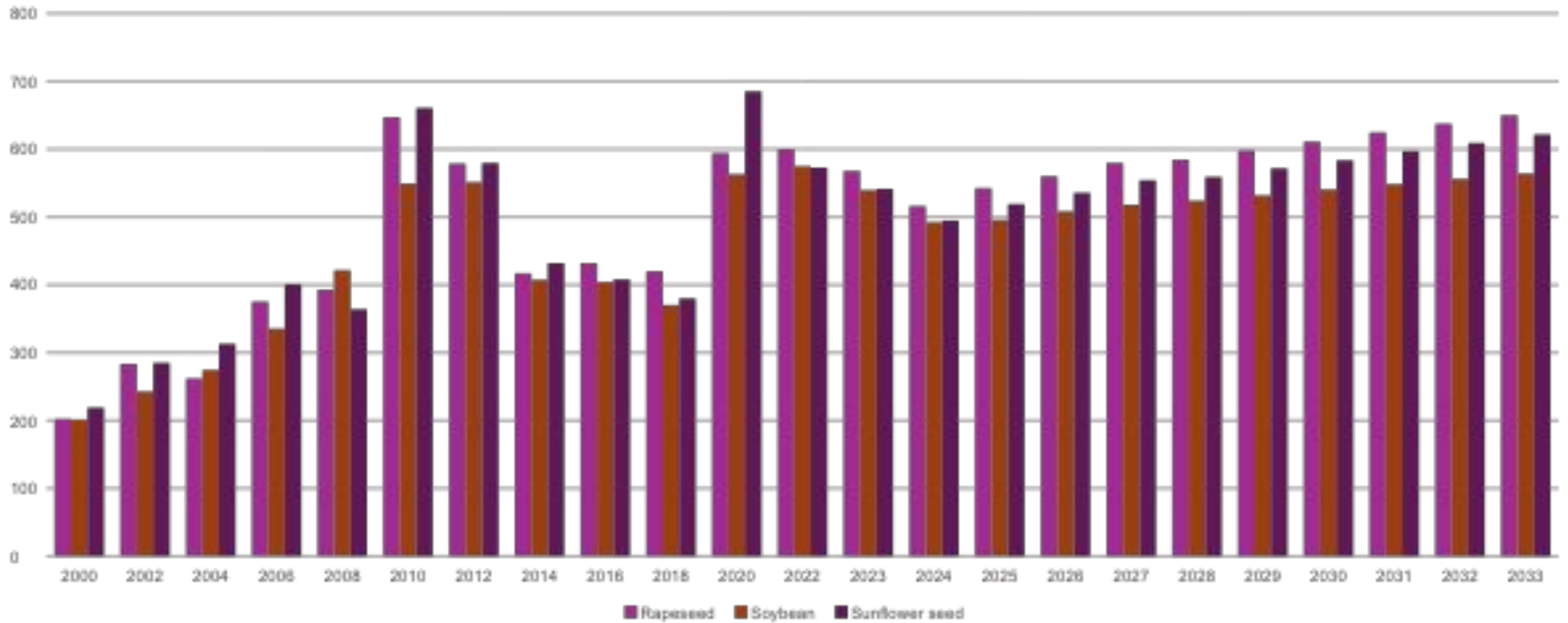
СВІТОВІ ЦІНИ

Джерело: OECD-FAO Outlook 2023

СВІТОВІ ЦІНИ

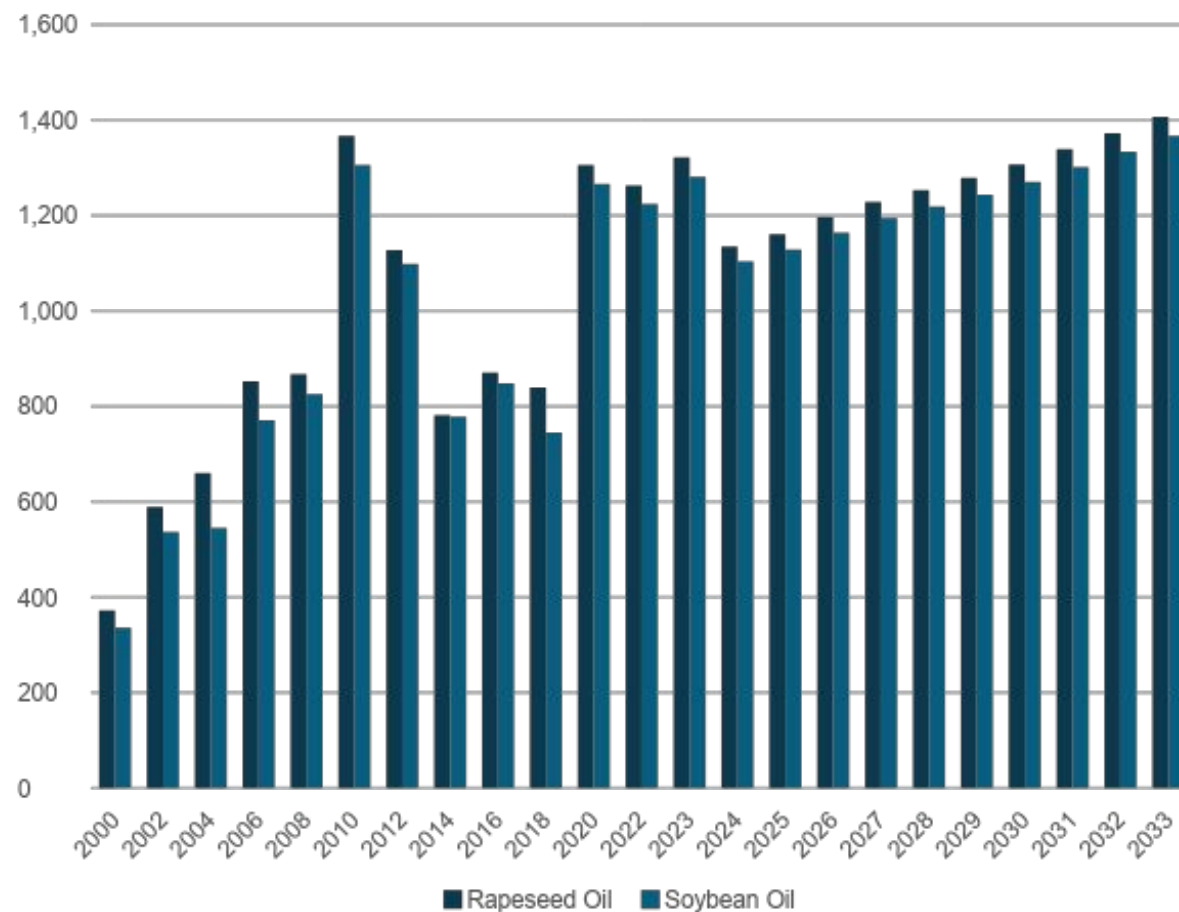
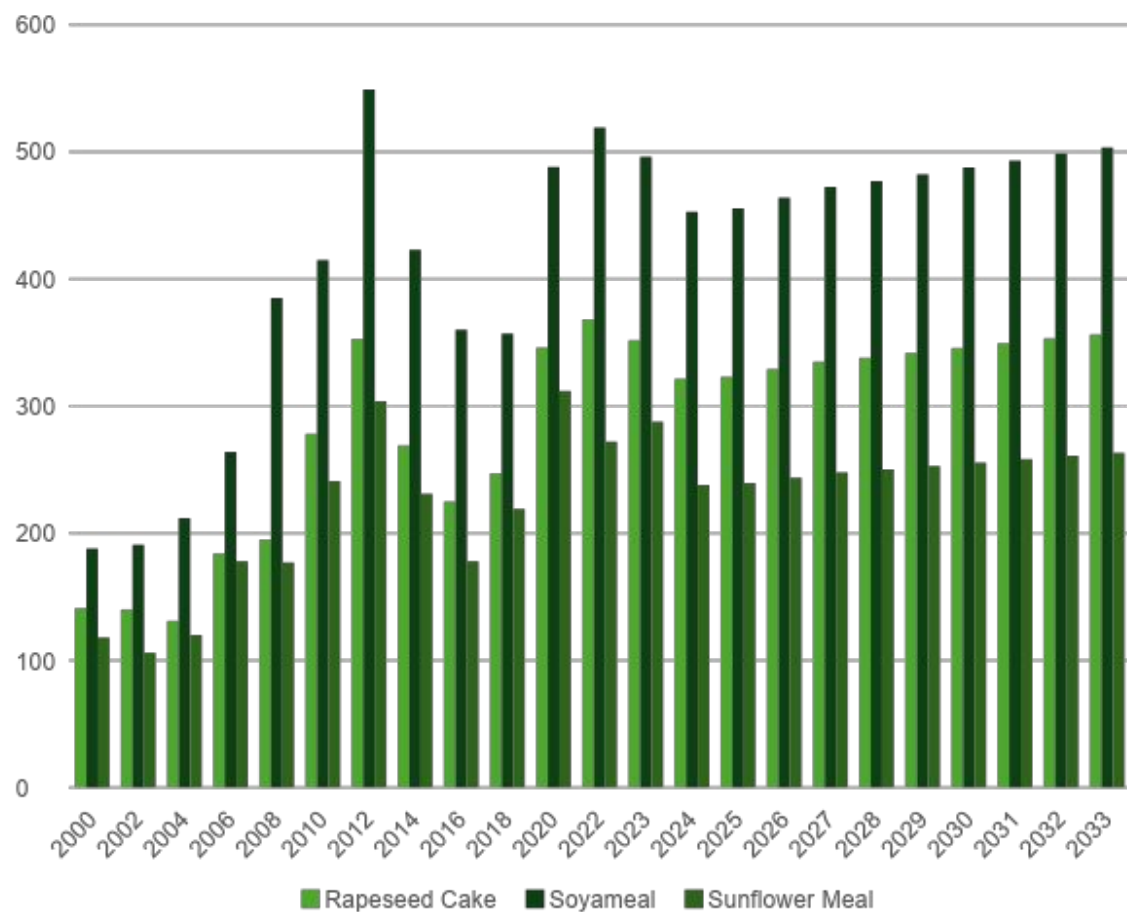
Джерело: OECD-FAO Outlook 2023

* ton = 1000 кг

СВІТОВІ ЦІНИ

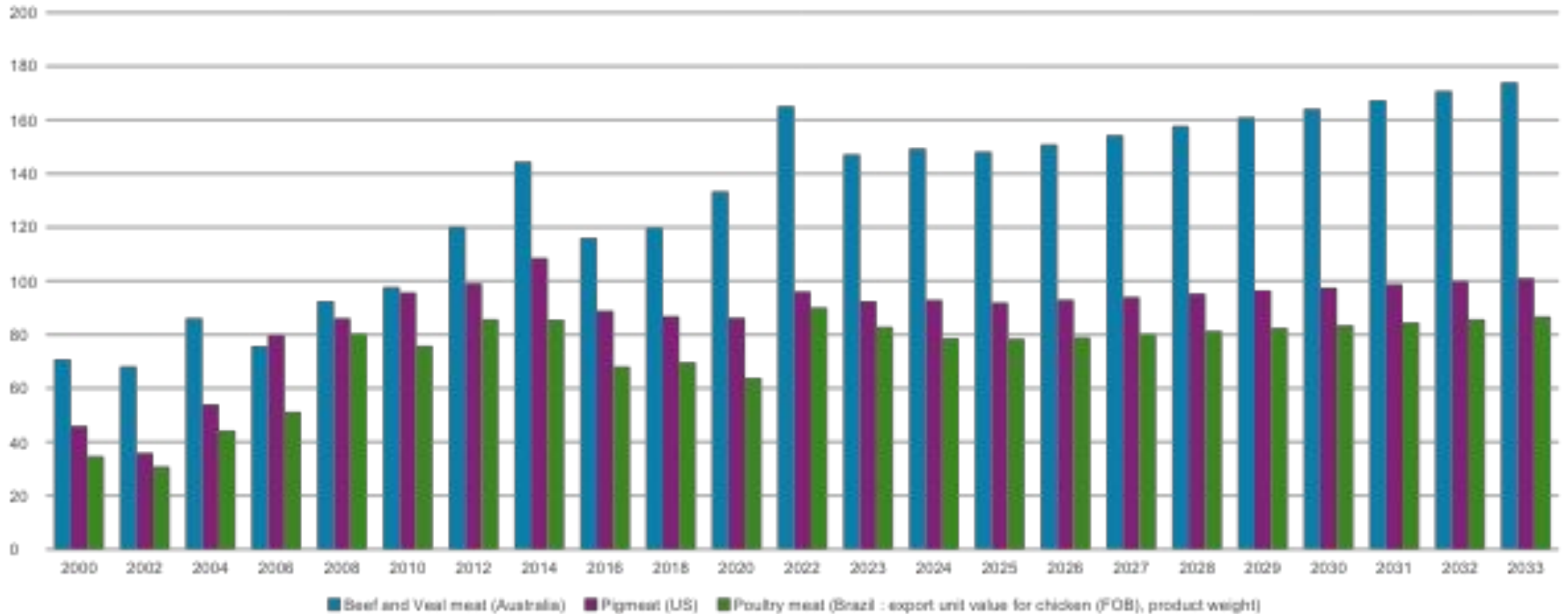
Джерело: OECD-FAO Outlook 2023

* ton = 1000 кг

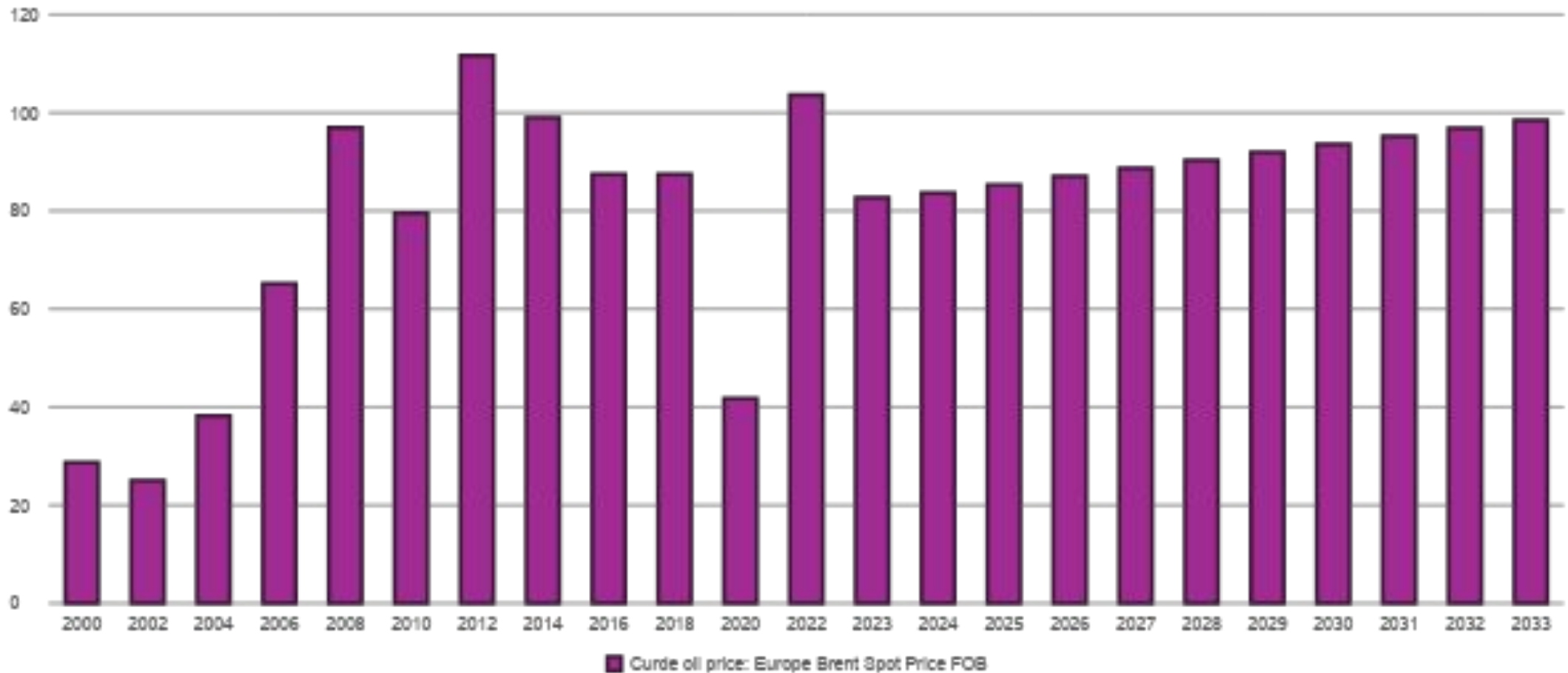
СВІТОВІ ЦІНИ

Джерело: OECD-FAO Outlook 2023

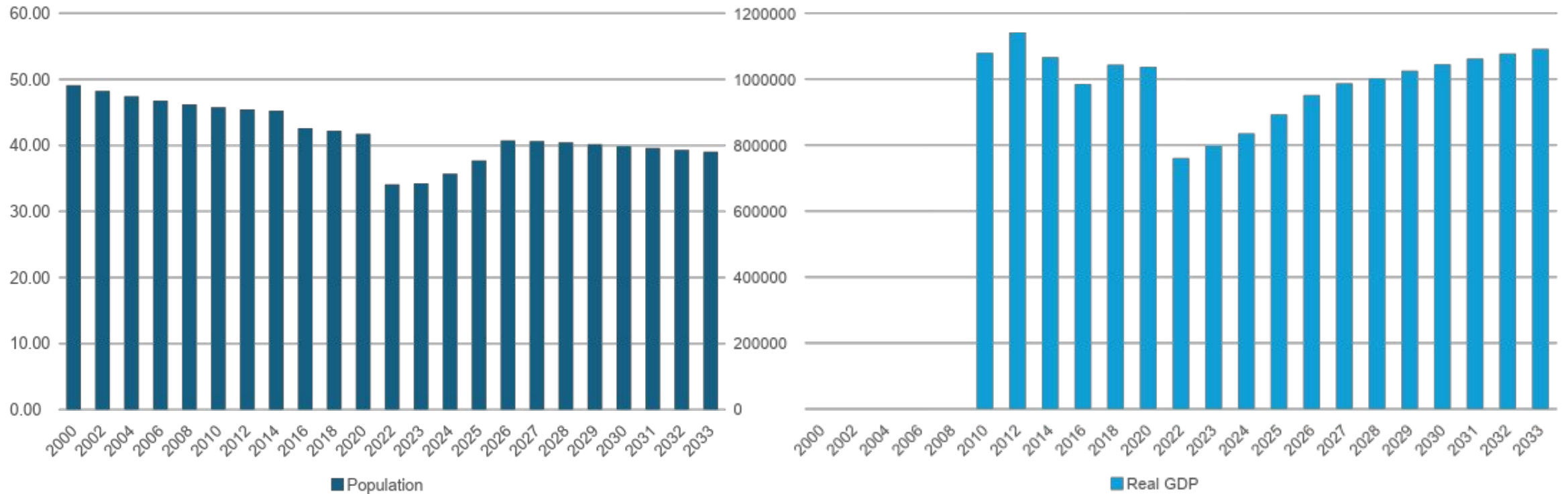

СВІТОВІ ЦІНИ

Джерело: OECD-FAO Outlook 2023

Макроекономічні припущення

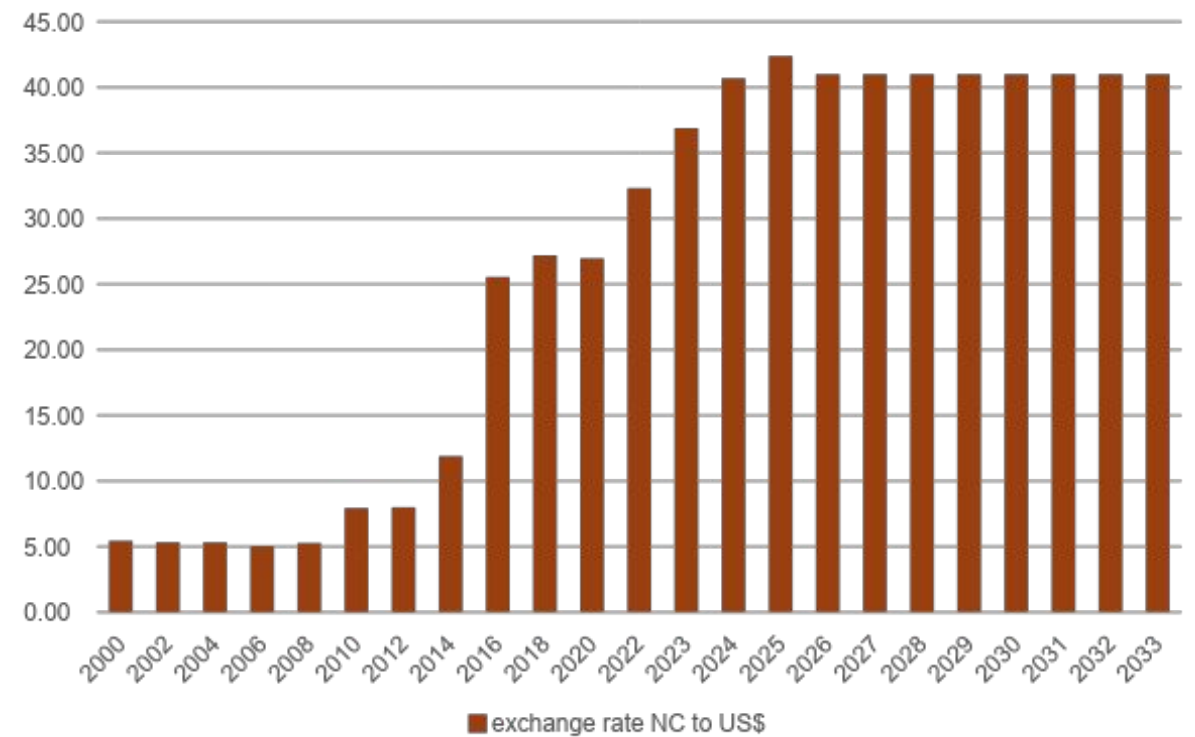
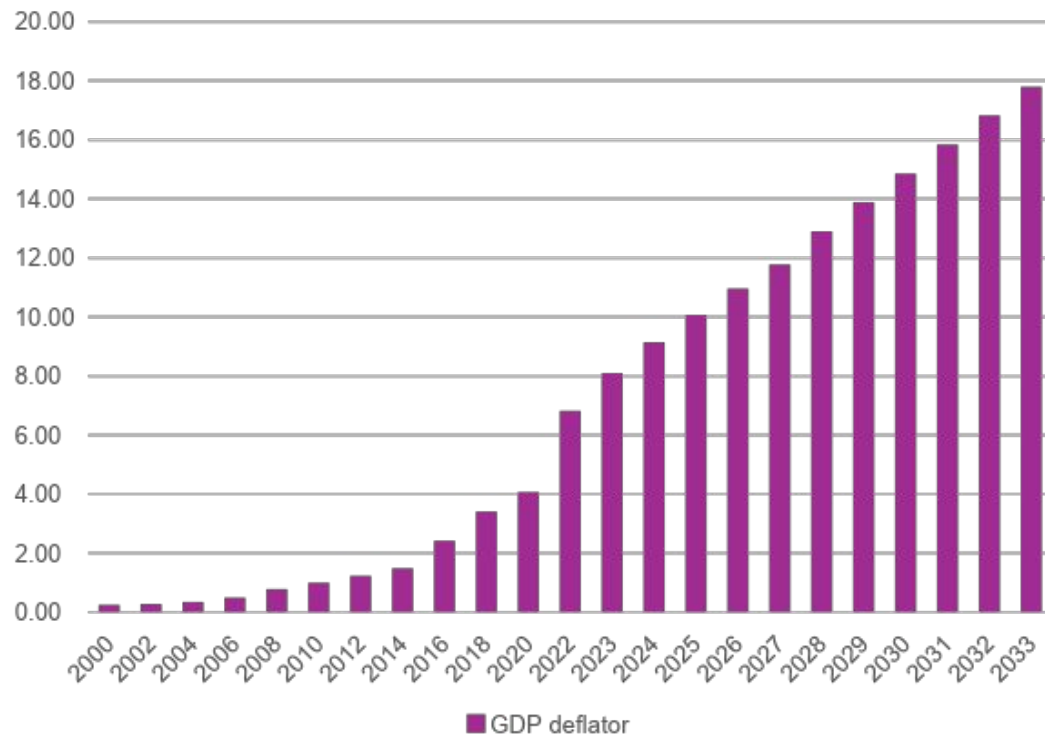
Джерела:

2000-2021 ДССУ

2022-2026 МЦТУ

2027-2033 власна екстраполяція трендів за даними МЦТУ

Макроекономічні припущення

Джерела:

2000-2021 ДССУ

2022-2026 МЦТУ

2027-2033 власна екстраполяція трендів за даними МЦТУ

Macro assumptions

- Війна закінчується у грудні 2024 року.
- Усі сільськогосподарські землі (на момент 2021 року) повертаються у виробництво.
- Збільшені виробничі витрати включені у 2023-2024 рр. Після закінчення війни вони не зменшуються, - коригуються в залежності від рівня інфляції, тобто реальні значення витрат залишаються стабільними відповідно до значень 2023 р.
- Технічні експортні можливості не обмежені

A soldier in a dark uniform and helmet is seen from behind, walking through a vast field of tall, dry grass. The soldier's vest has the letters 'ДСНС' (DSC) on it. The background is a dense, golden-brown field stretching to the horizon.

3 Площа сільськогосподарських угідь під час війни

https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/03/Agroviglyad_2_ukr.pdf

An aerial photograph of a rural landscape featuring a mix of golden-brown harvested fields and vibrant green pastures. A dense line of trees runs diagonally across the middle of the frame. The scene is captured from a high angle, showing the textures of the soil and the layout of the agricultural land. A dark blue vertical bar is on the left side of the image.

4 Агровигляд: Загальні зміни

РОСЛИННИЦТВО

Тренди до повномасштабного вторгнення

- Культивована площа збільшувалась протягом останніх десятиліть, досягнувши понад 26 мільйонів гектарів у 2021 році.
- Культури, що включені в модель це пшениця, ячмінь, кукурудза, жито, овес, ріпак, соняшник, соя, та похідні продукти (шрот і олія)

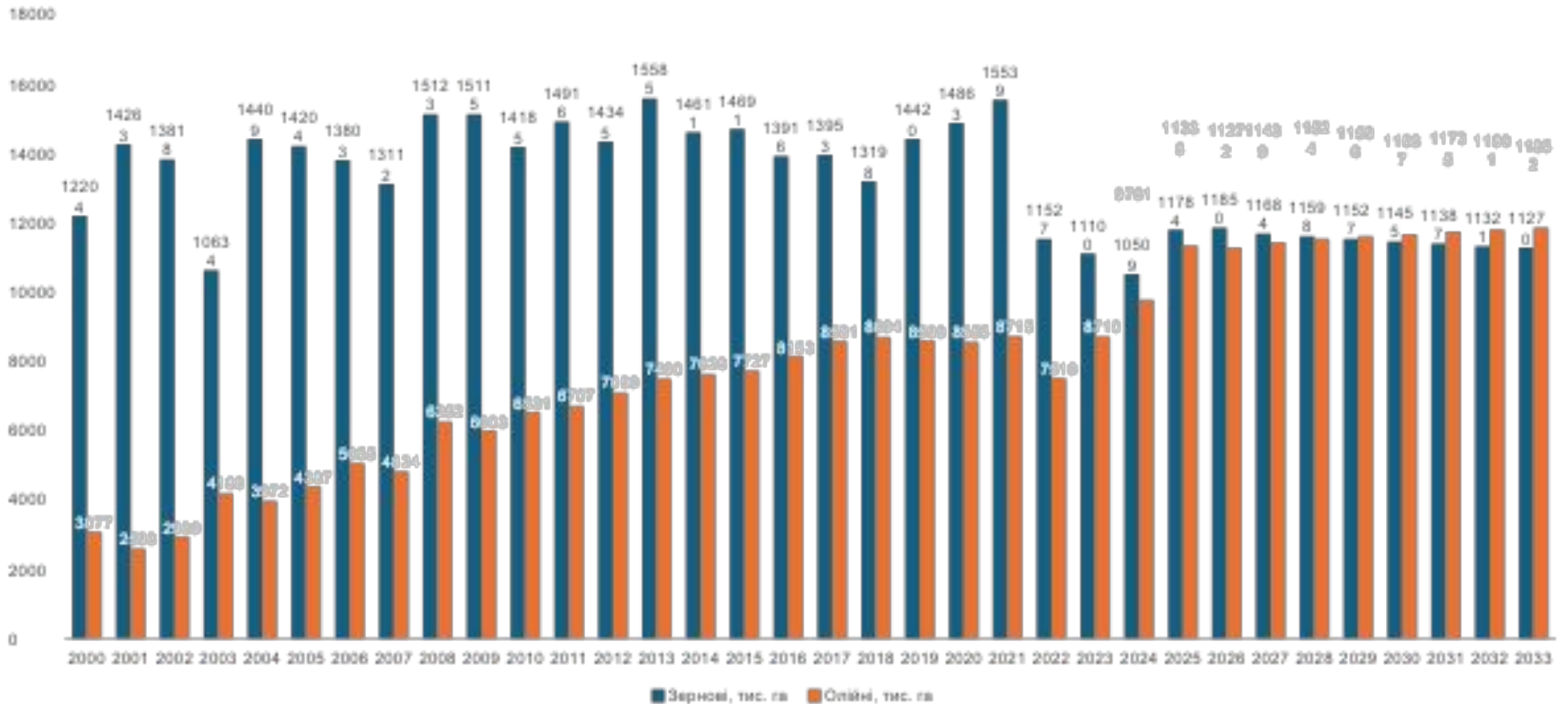
Ефекти, спричинені війною

- В результаті повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році, посівні площі зменшились на 21%
- Протягом 2022-2023 років, близько 5.4% територій, що використовувались у рослинництві, були повернені, і ще близько 15% залишається під окупацією.
- Проблеми з доступом до добрив і палива призвели до зниження врожайності.
- Виробництво продовжило знижуватись з огляду на зменшення робочої сили та атак, що продовжуються. Понад дві третіх від загального врожаю зернових та олійних культур експортуються, формуючи значну частку доходів від зовнішньої торгівлі. Блокада морських портів призвела до помітного падіння обсягу експорту.
- Не зважаючи на те, що підписання Зернової Угоди та створення власного «зернового коридору» частково полегшило експорт, високі логістичні витрати продовжують негативно впливати на внутрішні ціни, не даючи змоги фермерам отримати повну вигоду від експортних коридорів.

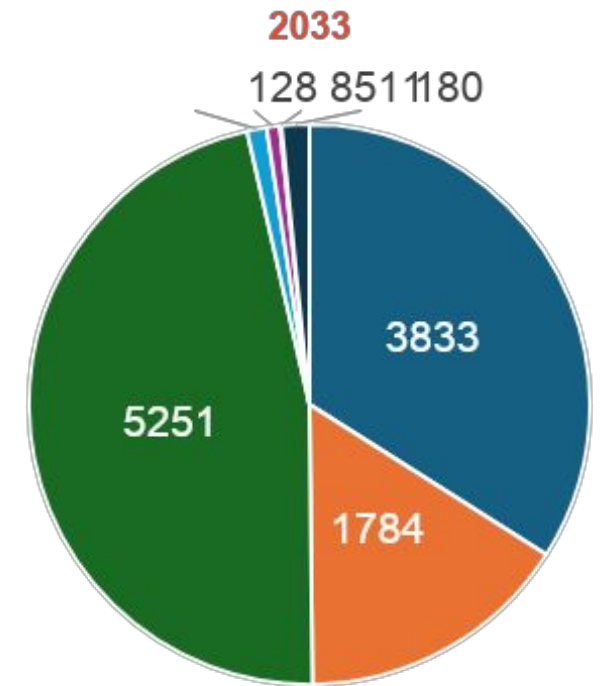
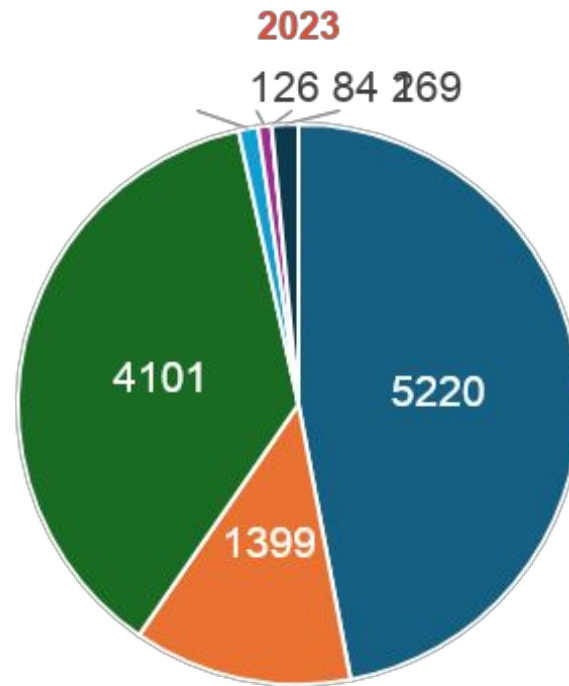
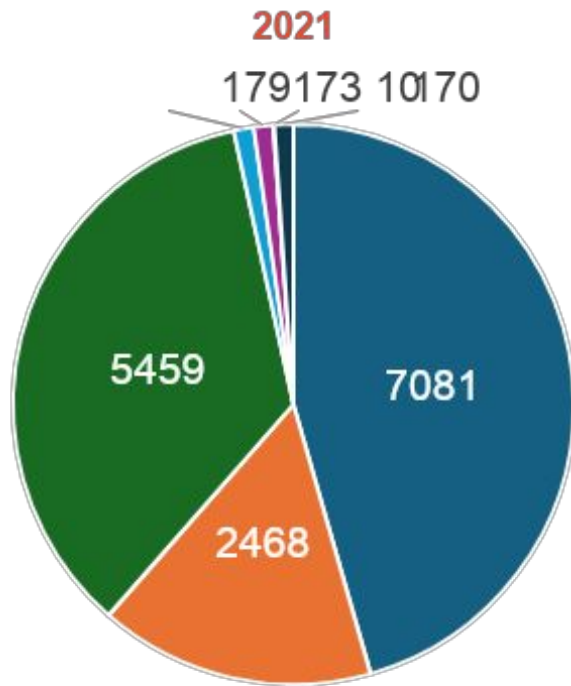
Повоєнні прогнози

- Припускається, що до 2025 року, буде звільнено території, окуповані після 2021 року.
- Припускається швидка реабілітація деокупованих територій для використання у сільському господарстві.

Площа зернових і олійних

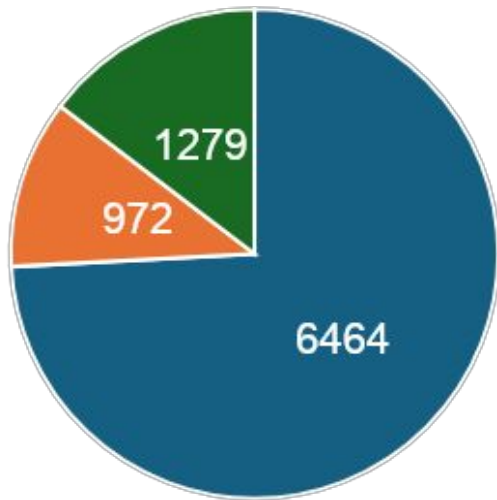
Структура посівних площ зернових

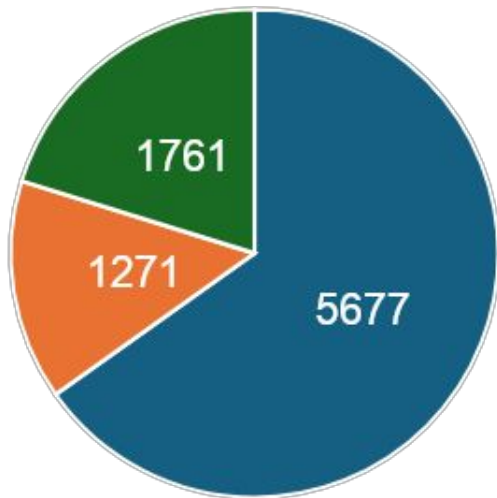
- Пшениця, тис. га WS_AHA
- Кукурудза, тис. га CO_AHA
- Жито, тис. га RY_AHA
- Інші зернові, тис. га OG_AHA
- Ячмінь, тис. га BA_AHA
- Овес, тис. га OA_AHA
- Рис, тис. га RE_AHA

Структура посівних площ олійних

2021

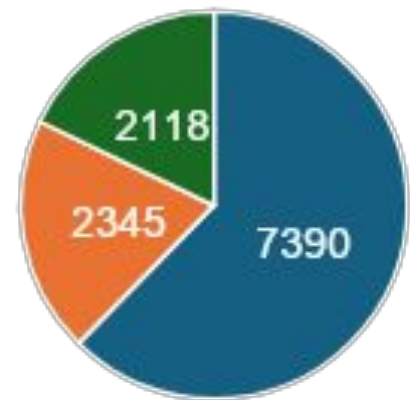

2023

- Соняшник, тис. га UF_AHA
- Ріпак, тис. га RS_AHA
- Соя, тис. га SB_AHA

2033

An aerial photograph of a green combine harvester working in a vast, golden cornfield. The harvester is positioned in the center-right of the frame, moving from the top towards the bottom. The field is divided into neat, parallel rows of corn plants, creating a strong sense of perspective. The lighting is bright, casting soft shadows and highlighting the texture of the crops. The overall scene conveys a sense of busy agricultural activity.

5 Агровигляд: Зернові

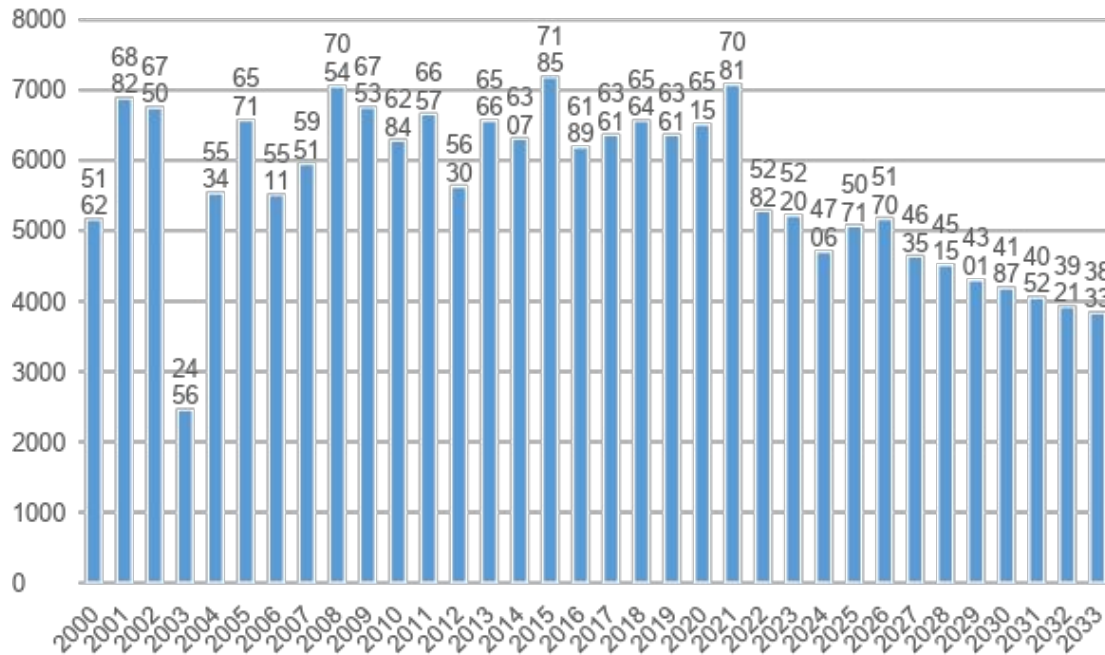
Зернові: підсумок

- Загальна посівна площа під зерновими культурами (пшениця, кукурудза, ячмінь, жито, овес) зменшилась на 26% в 2022 році, з 15.5 до 11.5 мільйонів гектарів.
- Сумарне **виробництво** трьох основних культур (пшениця, кукурудза, ячмінь), що складають понад 95% від усіх посівних площ під зерновими, знизилось на 37% протягом 2021-2023.
- Очікується, що після війни **посівні площі** під зерновими зростуть на 12% внаслідок деокупації територій. Втім, після 2025, очікується їх зниження, оскільки зернові культури поступово замінюються олійними з огляду на вищу маржинальність останніх.
- За прогнозами, **врожайність** повернеться до довоєнного рівня в перші роки після закінчення війни завдяки відновленню повноцінних технологічних процесів та нормалізації умов для функціонування підприємств.
- Очікується, що обсяг **експорту** буде слідувати за рівнем виробництва, в той час як **імпорт** основних зернових культур залишатиметься незначним.
- Прогнозується, що внутрішні **ціни** на зернові та олійні культури будуть слідувати за цінами на світовому ринку після закінчення війни. Втім, різниця між ними (базис) буде більшою, ніж це було до війни (в 2021). Це спричинено повільним відновленням логістики.

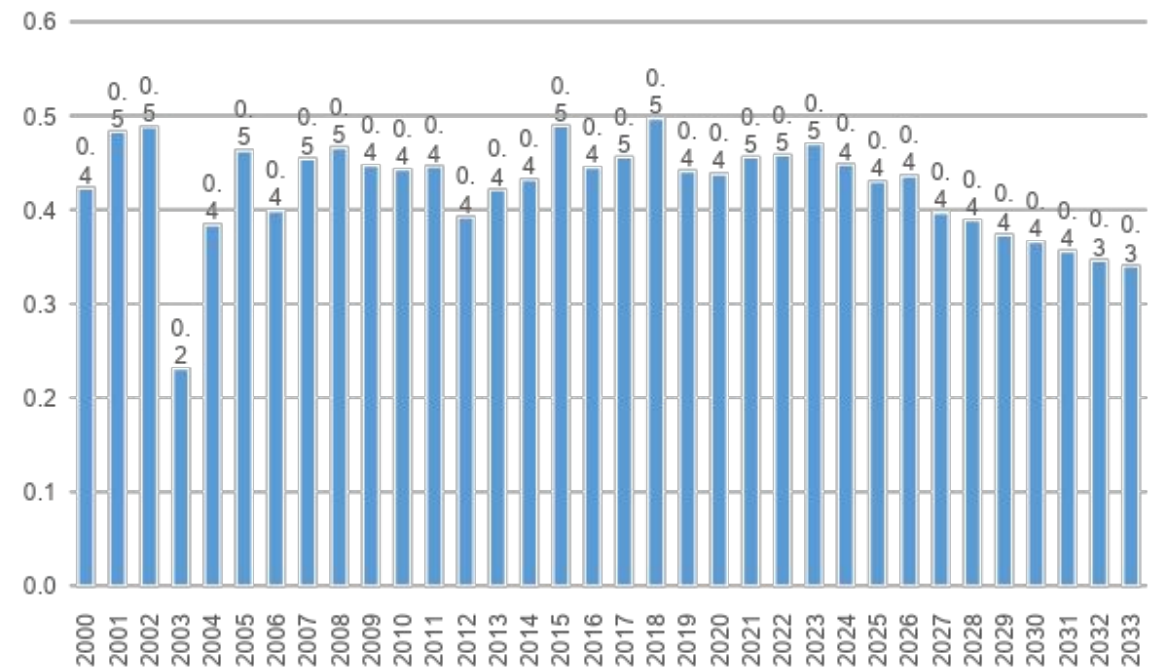
Пшениця (м'яких сортів)

- В 2022 році посівна площа під пшеницею знизилась на 24% через російську агресію.
- Очікується, що тренд на зменшення площі під пшеницею продовжиться в результаті її заміщення більш маржинальними олійними культурами та кукурудзою.
- Очікуваний ріст врожайності не зможе повністю компенсувати зменшення посівних площ, тому зниження загального обсягу виробництва продовжиться.
- Прогнозується, що до 2033 року виробництво пшениці досягне 19 мільйонів тон.
- Експорт пшениці збільшуватиметься після війни, з огляду на відновлення логістичних маршрутів. Втім, це збільшення буде тимчасовим, оскільки з часом експорт зменшиться в результаті зменшення виробництва.
- Очікується, що внутрішнє споживання пшениці, що складає 30% від загального виробництва, буде знижуватись. Це спричинено зниженням рівня споживання на душу населення та меншим попитом на корми, відображаючи від'ємний тренд у секторі великої рогатої худоби.

Пшениця (м'яких сортів)

■ Пшениця м'яка, зібрана площа, тис. га

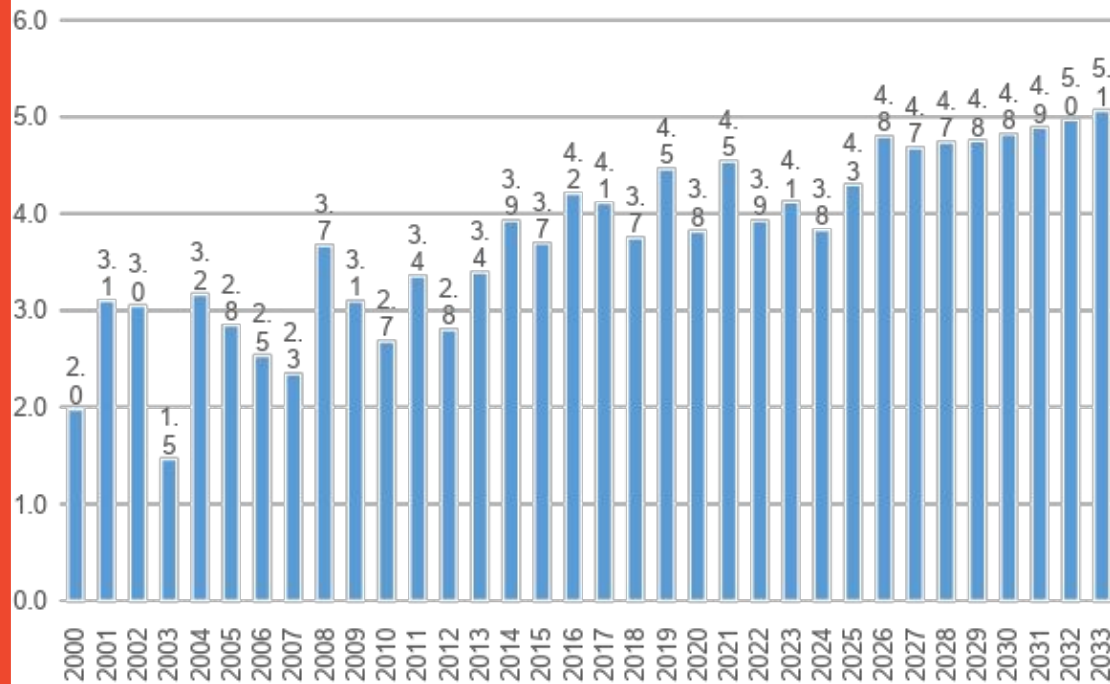
■ Пшениця м'яка, частка зібраної площі зернових, співвідношення

Зменшення посівних площ під пшеницею спричинене:

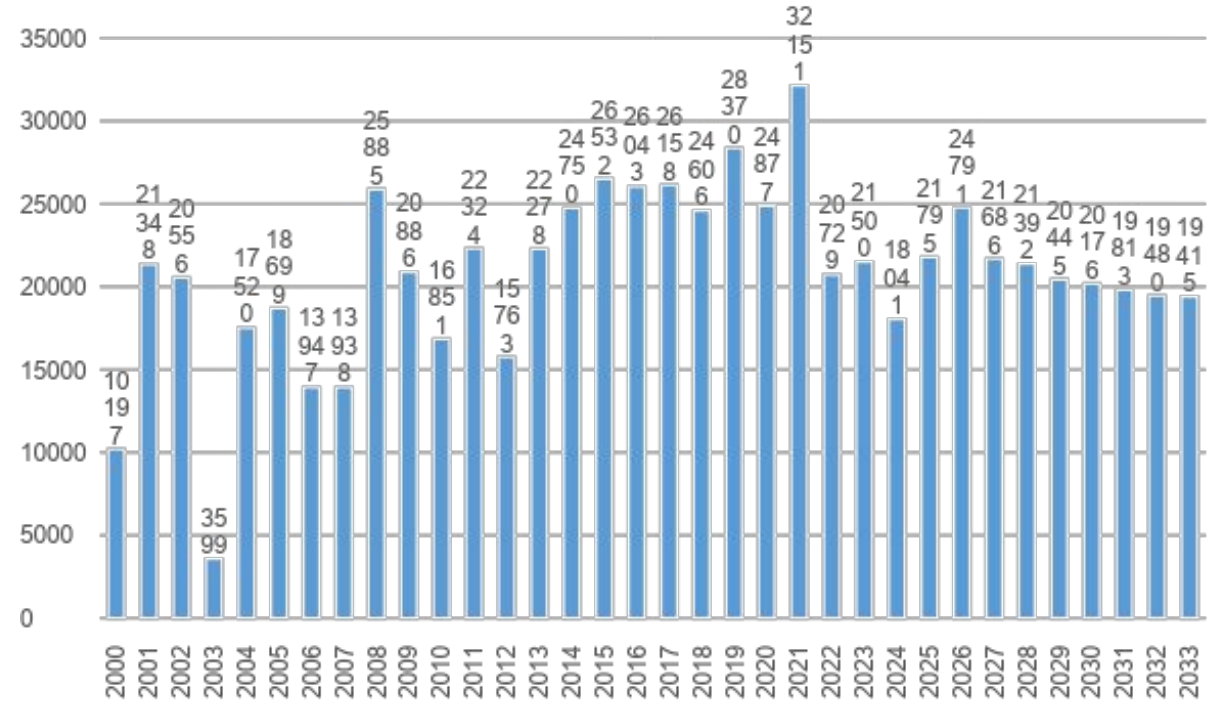
- Переходом від зернових до олійних культур, що зменшує загальну площу під зерновими.
- Зниження частки пшениці серед посівних площ під зерновими.

Зменшення частки пшениці у загальних посівних площах під зерновими спричинене поступовим переходом до вирощування кукурудзи.

Пшениця (м'яких сортів)

■ Пшениця м'яка, урожайність, т/га

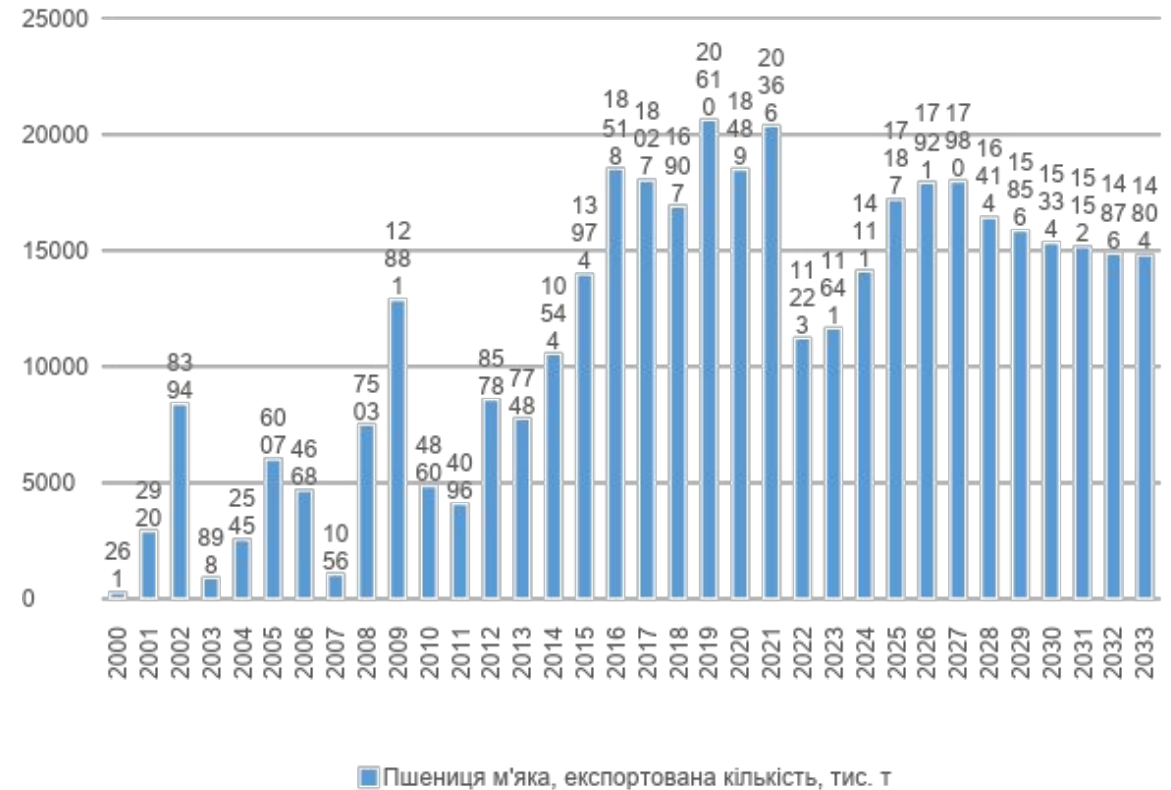
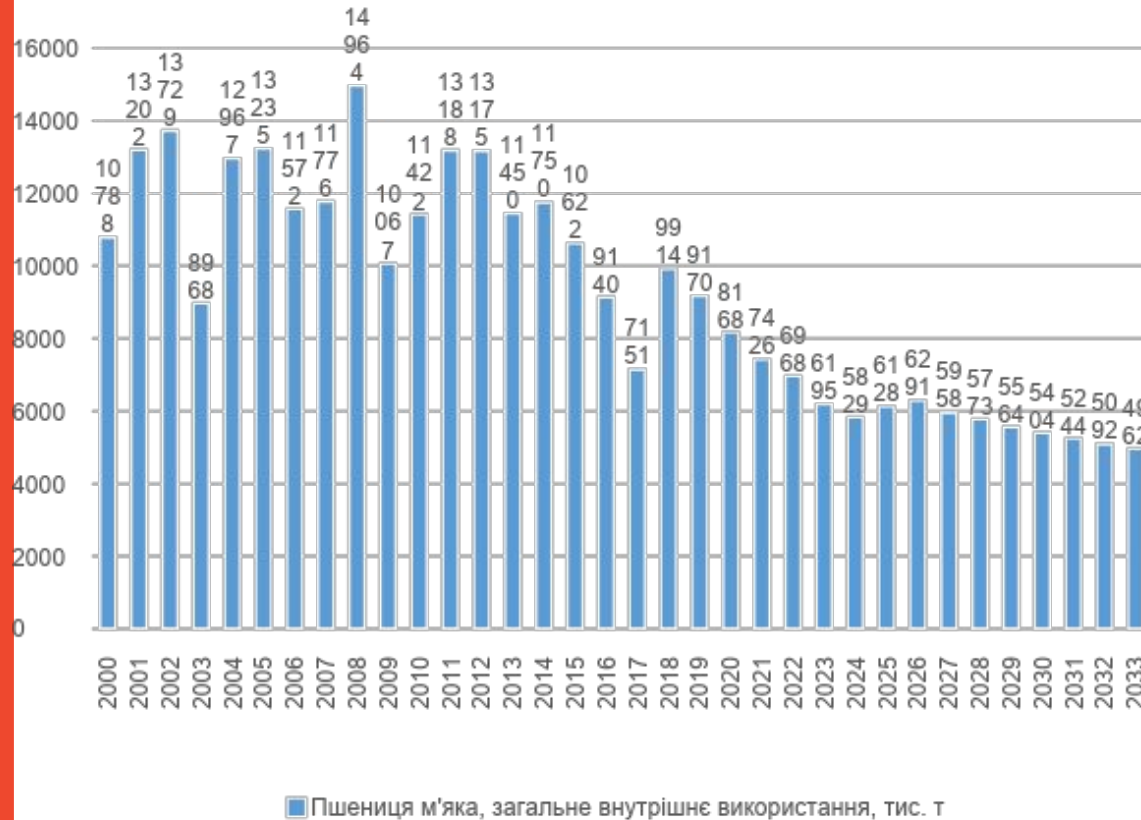

■ Пшениця м'яка, вироблена кількість, тис. т

Ріст врожайності продовжиться з огляду на іновації у підходах до виробництва та інтенсифікації. *Втім, до 2033 року середня врожайність не досягне середнього рівня Німеччини та Франції*

Виробництво буде зменшуватись, в першу чергу через зменшення посівних площ. В той же час, через збільшення середньої врожайності, зменшення валового збору не настільки виражене.

Пшениця (м'яких сортів)

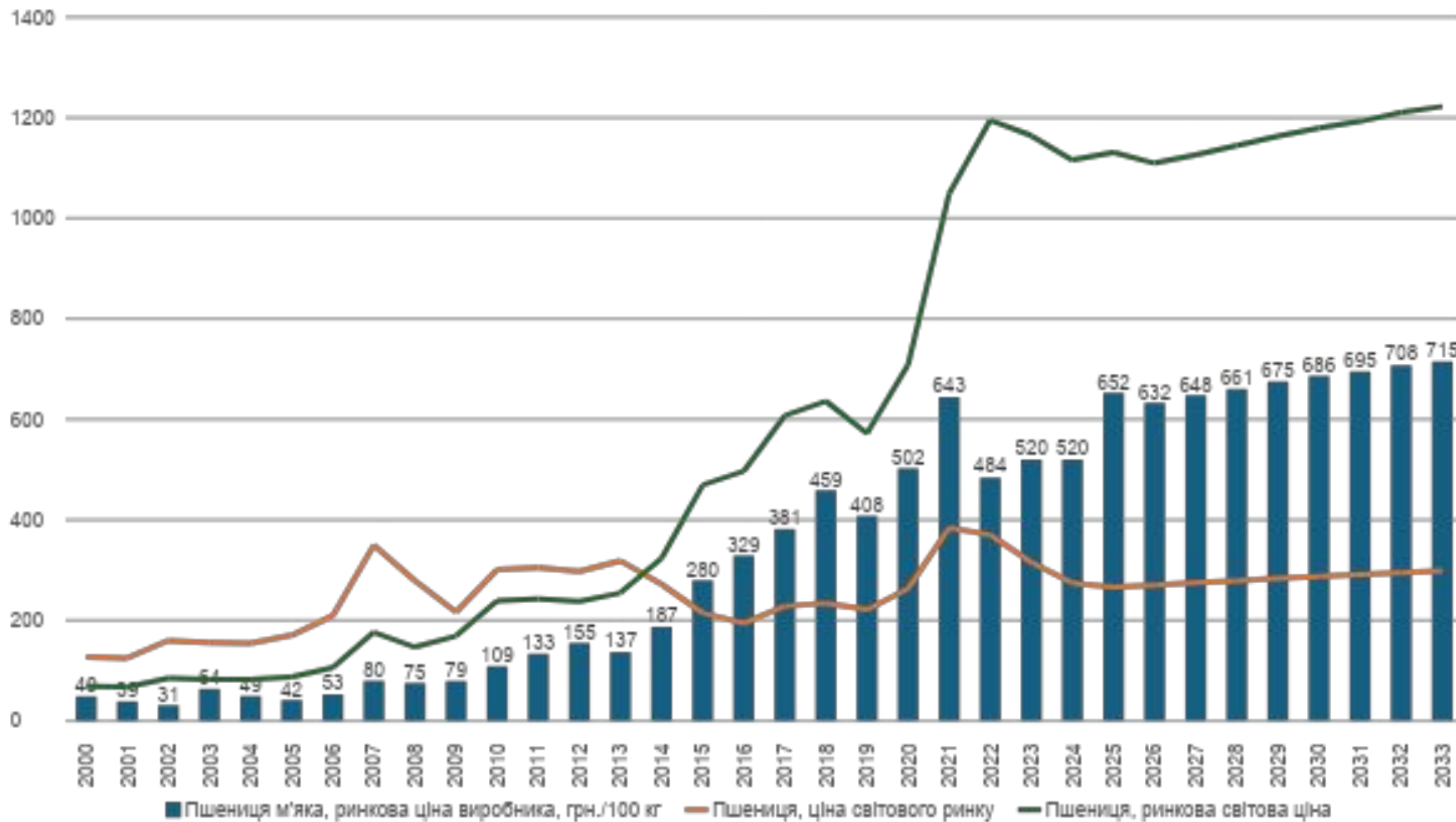

Зменшення внутрішнього споживання викликане в першу чергу наступними факторами:

- Зменшене споживання в розрахунку на одну особу;
- Зменшення використання кормів, з огляду на зменшення кількості худоби.

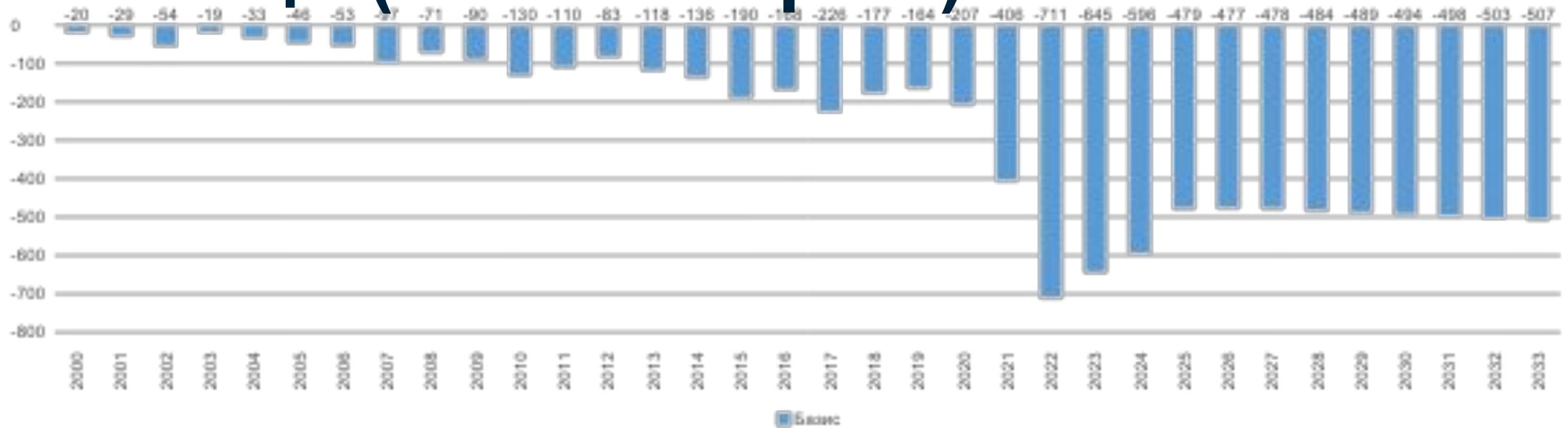
Після закінчення війни очікується ріст експорту в результаті деокупації територій. Після цього, обсяг експорту буде знижуватись, відображаючи зменшення у обсязі виробництва. Імпорт пшениці залишиться на низькому рівні (менше 70 тисяч тон в рік), з огляду на високий рівень самозабезпечення.

Пшениця (м'яких сортів)

- Після війни очікується зріст внутрішніх цін на пшеницю та їх вирівнювання відносно світових цін.
- Зменшення логістичних витрат зменшить різницю (базис) між внутрішніми та світовими цінами. Втім, базис не повернеться до довоєнного рівня через девальвацію гривні та повільне відновлення логістики.

Пшениця (м'яких сортів). Базис

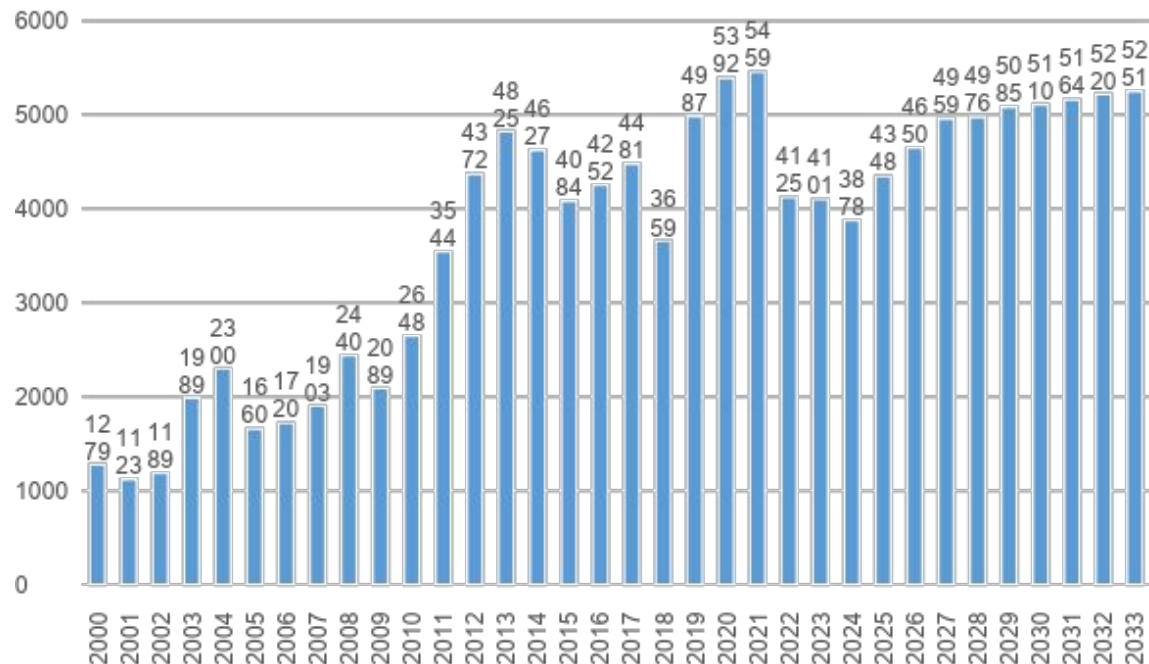

- 2000-ні: Базис збільшується (в абсолютному значенні), оскільки низький рівень співвідношення між внутрішнім споживанням і виробництвом стримує ціни на внутрішньому ринку.
- 2010-ті: Співвідношення між виробництвом і внутрішнім споживанням зростає, наближаючи внутрішні ціни до світових. Зменшення базису відповідає оптимізації логістики.
- 2022: Логістичні витрати різко зростають через блокаду портів, збільшуючи базис.
- Після блокади: Зернова угода та зерновий коридор частково зменшують витрати на логістику, але базис не повертається до довоєнного рівня.
- Після війни: внутрішні ціни зростають в результаті зниження витрат на логістику, але базис не повертається до довоєнного рівня протягом більш ніж десятиліття через спричинені війною ефекти.

Кукурудза

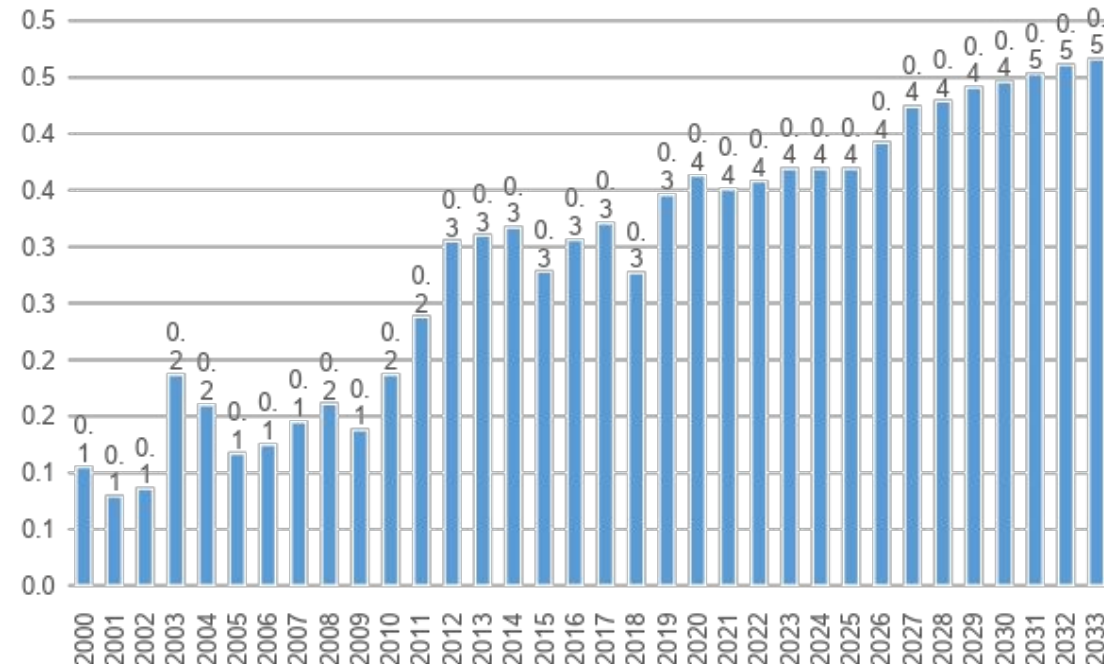
- Посівна площа під кукурудзою зростає, в першу чергу через сприятливі кліматичні умови та більшу маржинальність, порівняно з іншими зерновими культурами.
- Внаслідок війни, площа під кукурудзою знизилась на 24%. Після закінчення війни, очікується відновлення цього показника. Втім, до 2033 він досягне лише 96% від довоєнного (2021) рівня через конкуренцію з більш прибутковими олійними культурами.
- Виробництво зростатиме швидше, ніж посівні площі через ріст врожайності. Прогнозується, що до 2033 року валовий збір кукурудзи складе майже 50 мільйонів тон.
- Очікується, що збільшення виробництва кукурудзи призведе до майже пропорційного збільшення експорту.
- Очікується, що внутрішнє споживання, яке складає близько 20% від загального виробництва, повернеться до рівня 2021 року, і буде надалі збільшуватись, в першу чергу через зростаючий попит на корми з боку птахівництва.

Кукурудза

■ Кукурудза, зібрана площа, тис. га

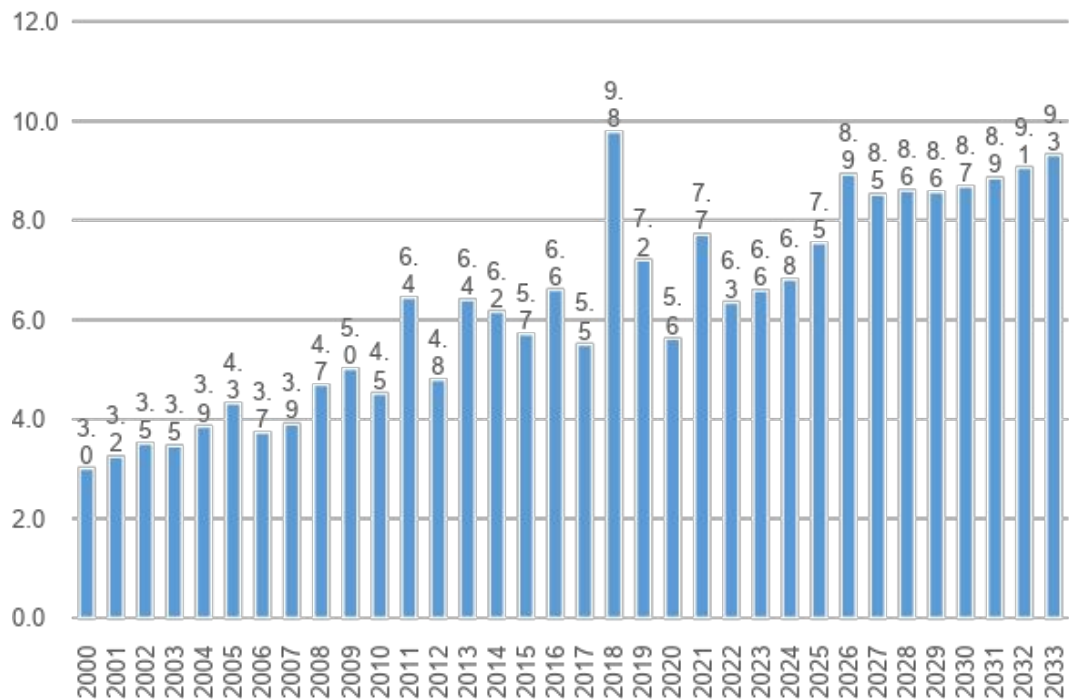
Посівні площі під кукурудзою збільшуватимуться через сприятливі кліматичні умови. Втім, вони не повернуться до довоєнного рівня, оскільки обмежені зростом площ під олійними культурами.

■ Кукурудза, частка зібраної площі зернових, співвідношення

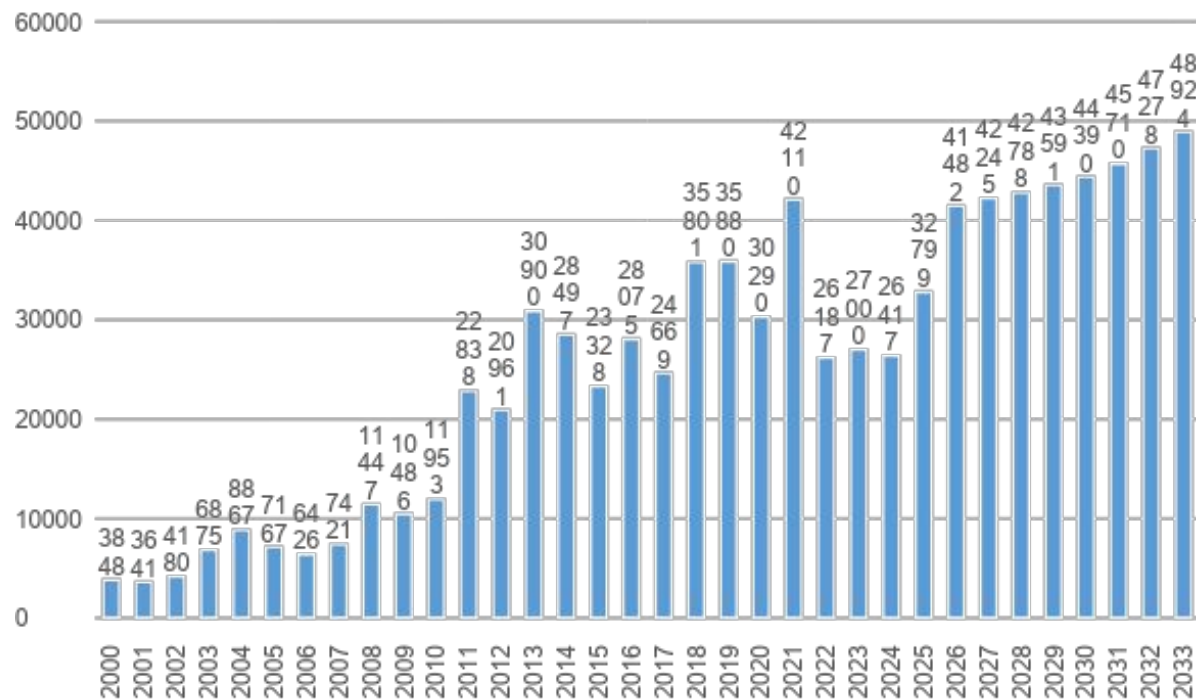
Частка кукурудзи у структурі посівних площ під зерновими зростатиме за рахунок пшениці та інших культур, в першу чергу через більшу прибутковість.

Кукурудза

■ Кукурудза, урожайність, т/га

Очікується, що позитивний тренд врожайності збережеться, з огляду на покращення та прогрес у підходах до виробництва.

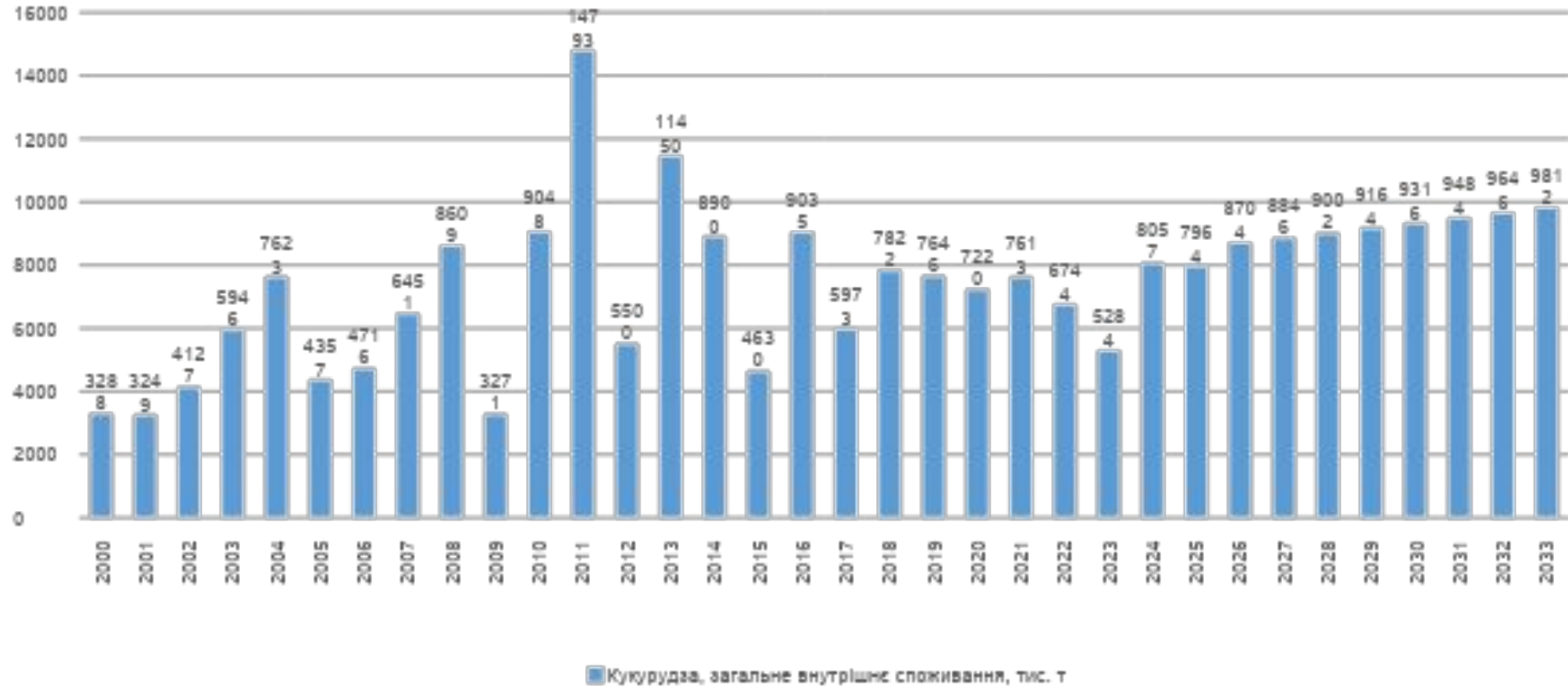

■ Кукурудза, вироблена кількість, тис. т

Збільшення валового збору спричинене:

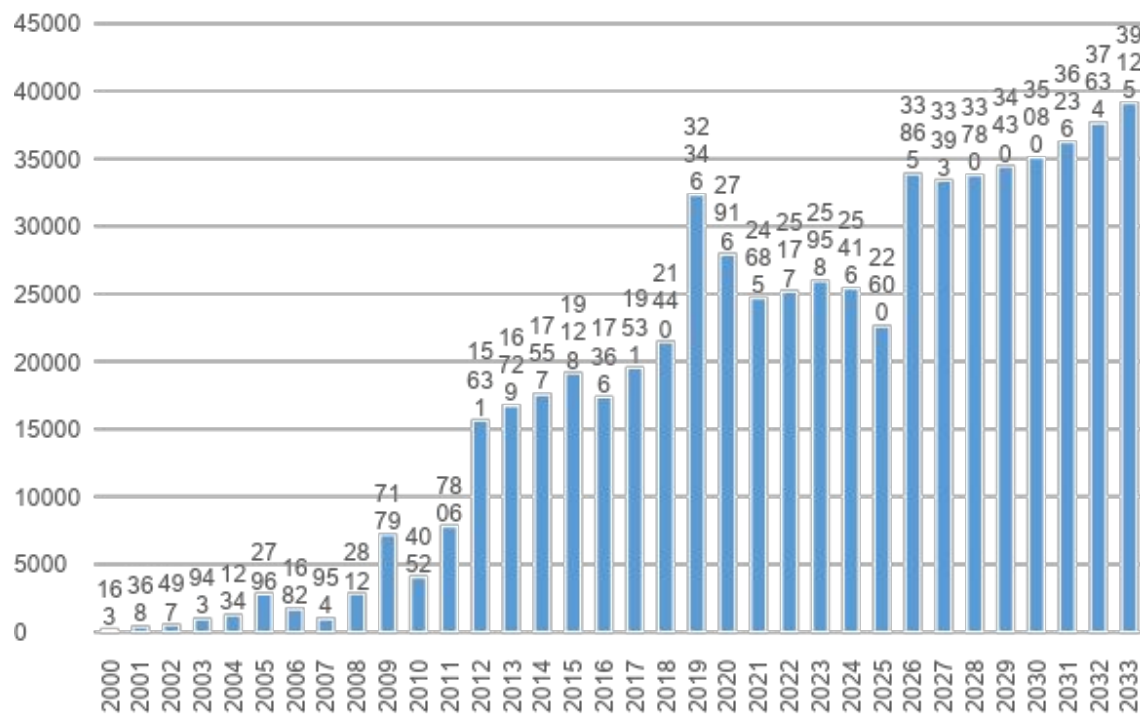
- Збільшенням посівних площ;
- Зростанням врожайності.

Кукурудза

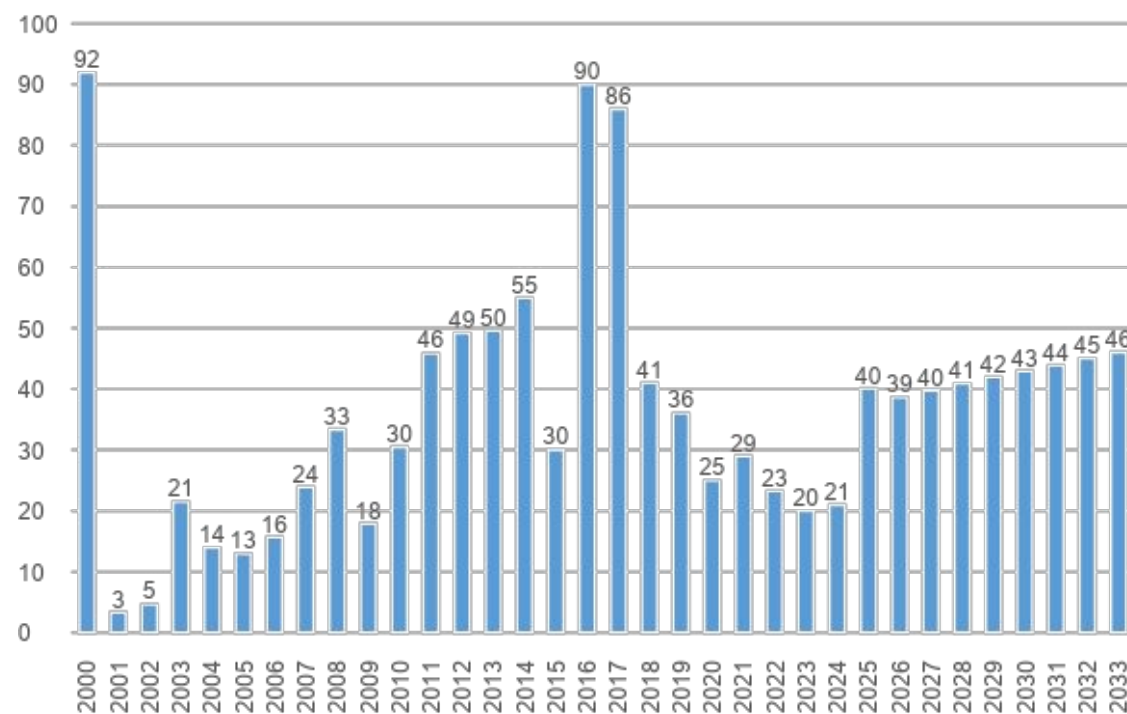
Позитивний тренд внутрішнього споживання спричинене ростом виробництва курятини. Птахівництво використовує кукурудзу в якості корму.

Кукурудза

■ Кукурудза, експортована кількість, тис. т

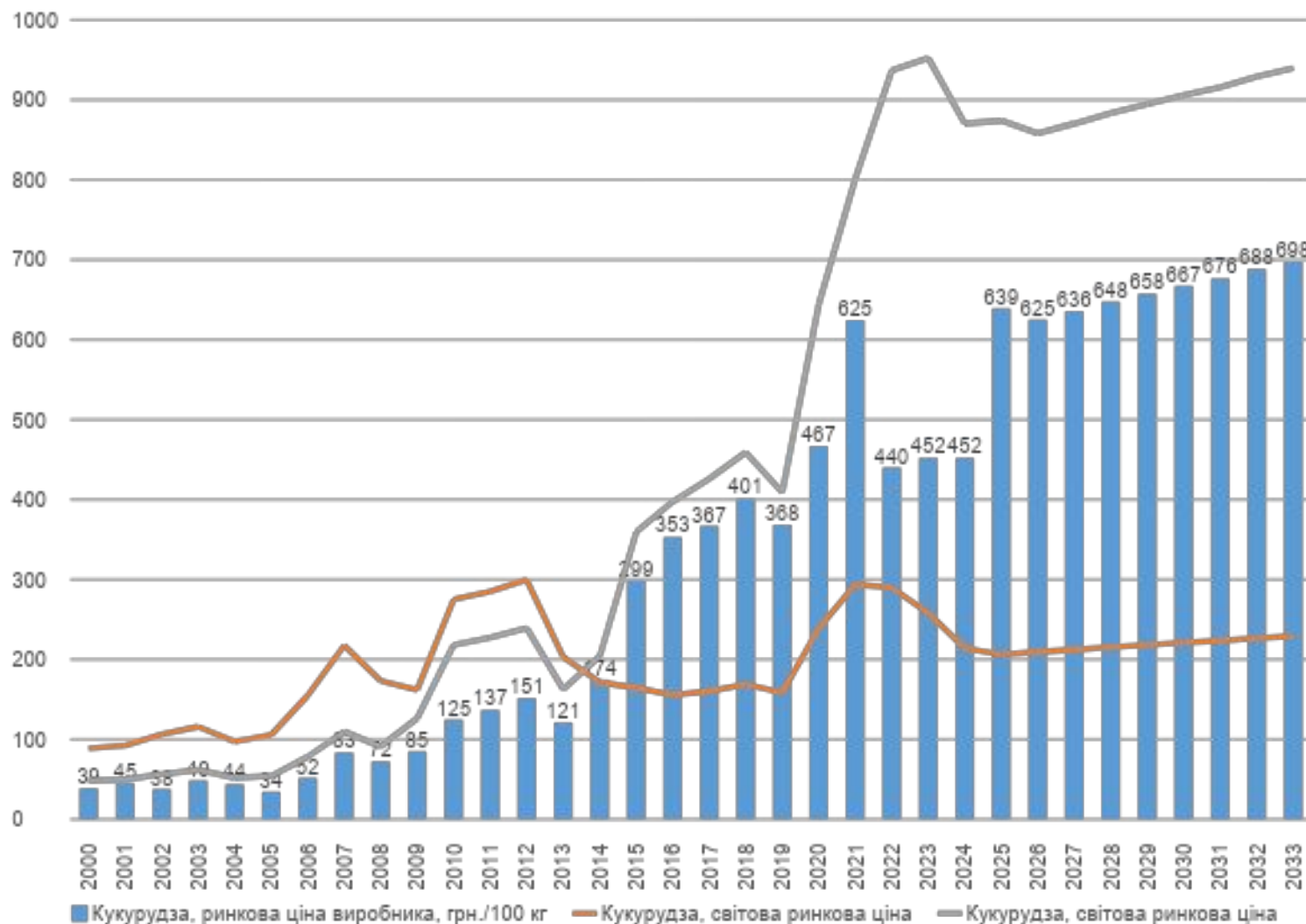
Обсяг експорту зростатиме, відображаючи збільшення виробництва.

■ Кукурудза, імпортована кількість, тис. т

Імпорт залишається низьким (менше 50 тис. тон)

Кукурудза

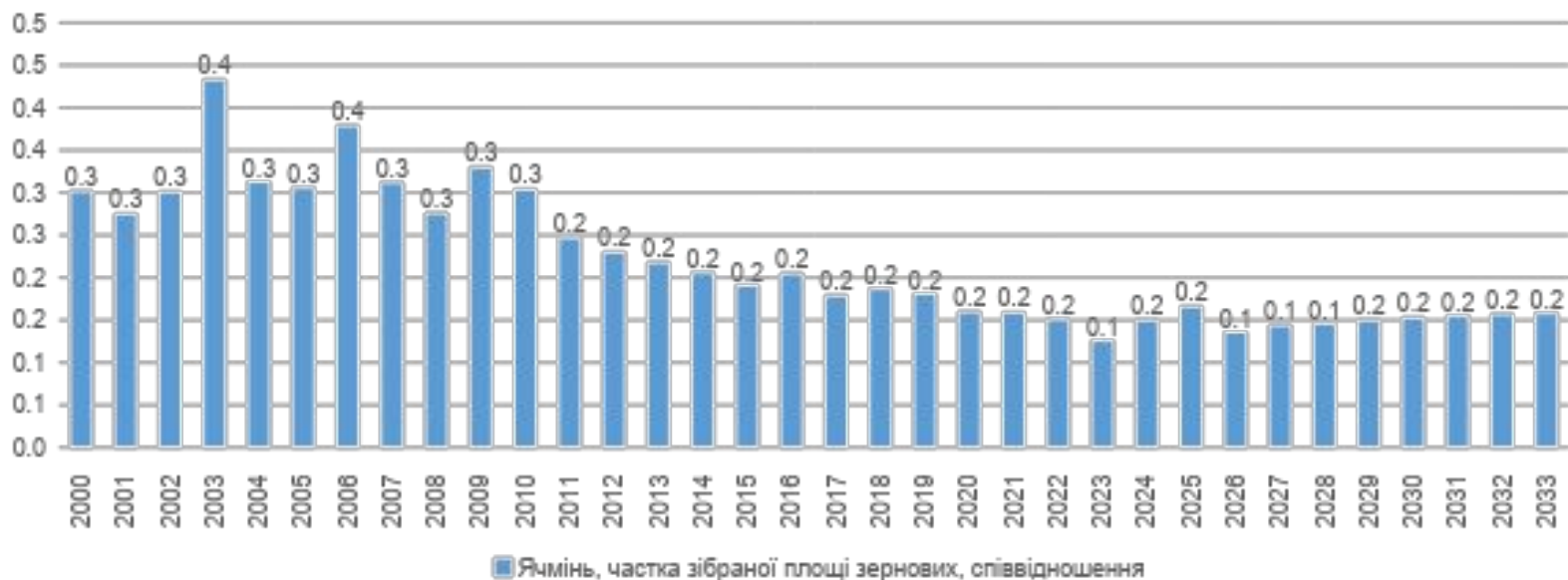
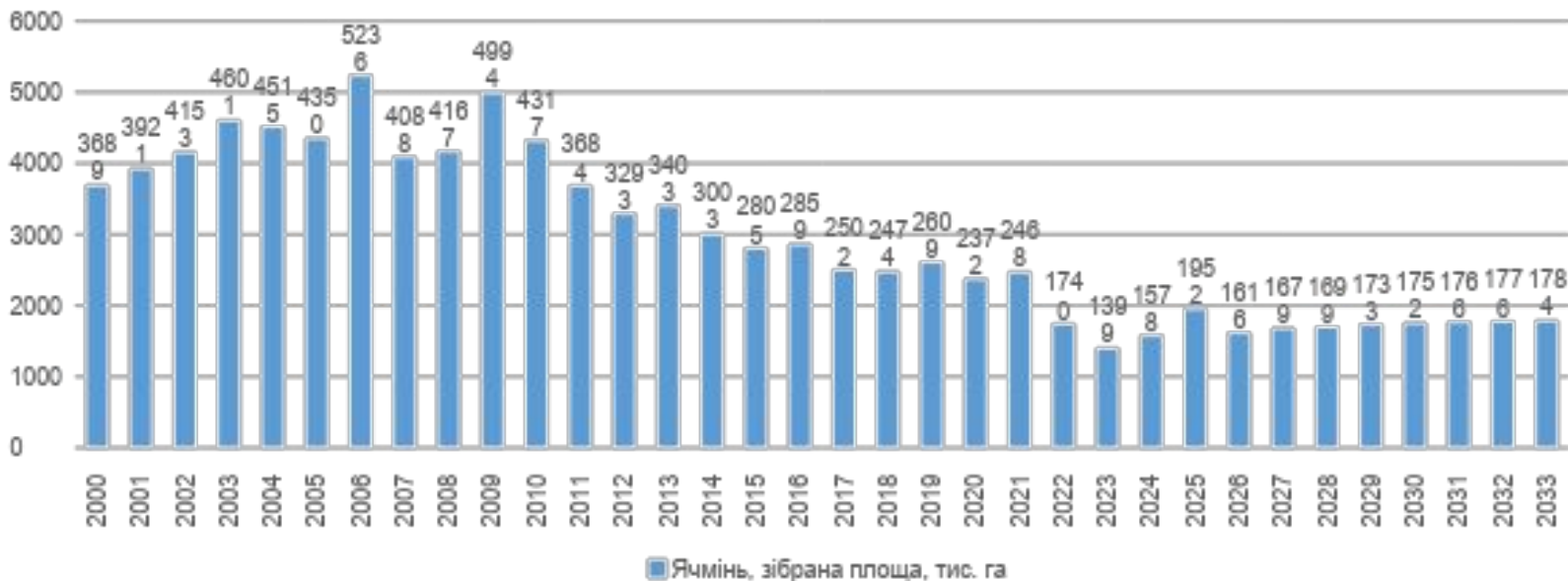
Очікується, що так само як ціни на пшеницю, внутрішні ціни на кукурудзу зростатимуть після закінчення війни, вирівнюючись відносно світових цін.

Зменшення логістичних витрат зменшить різницю (базис) між внутрішніми та світовими цінами. Втім, базис не повернеться до довоєнного рівня через девальвацію гривні та повільне відновлення логістики

Ячмінь

- Посівна площа під ячменем знижувалась, в тому числі в результаті війни, сильно впливаючи на рівень виробництва.
- Очікується, що після закінчення війни площа зростатиме та стабілізується на рівні 1.8 мільйонів гектарів. Втім, вона не відновиться до довоєнного рівня з огляду на конкуренцію з боку олійних культур.
- Виробництво ячменю зростатиме, відображаючи невеликий ріст посівних площ та покращення врожайності.
- Обсяг експорту ячменю зростатиме. Це спричинено не тільки ростом виробництва, а й зміною у внутрішньому попиті. Наразі, внутрішнє споживання складає близько третини від виробництва та поступово зменшуватиметься. Така зміна викликана негативним трендом у поголів'ї великої рогатої худоби, що зменшує попит на корм.

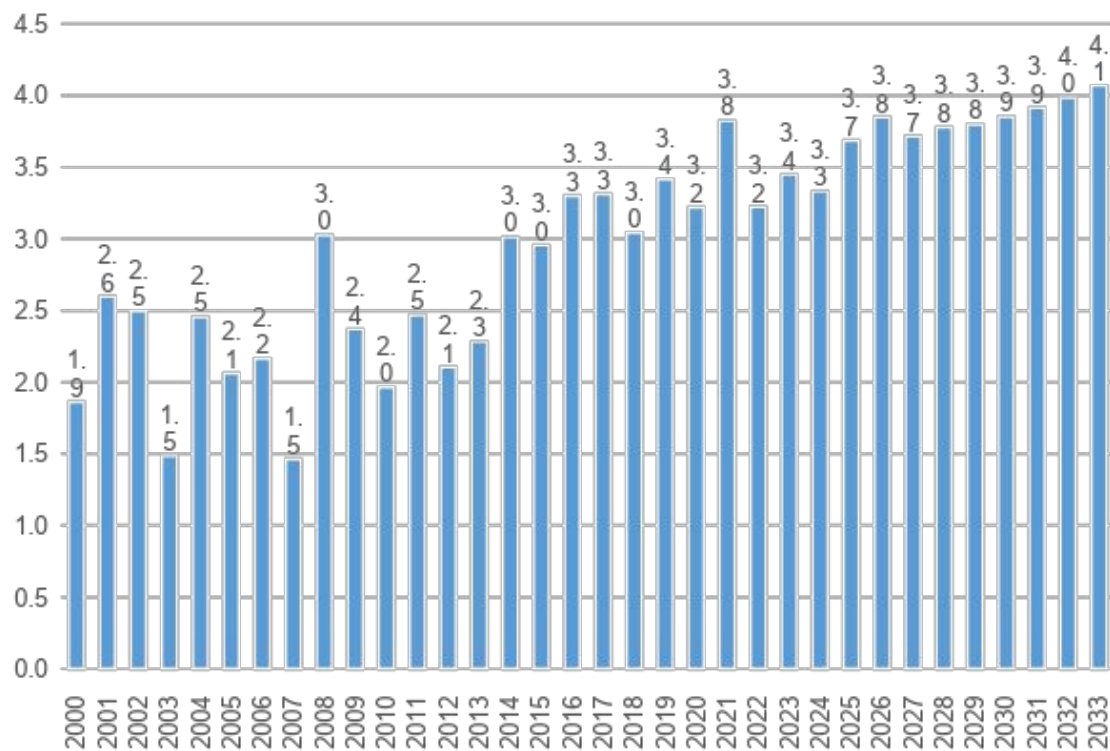
Ячмінь

Прогнозується, що після закінчення війни посівні площі під ячменем будуть відновлюватись. Втім, вони не досягнуть довоєнного рівня через експансію олійних культур.

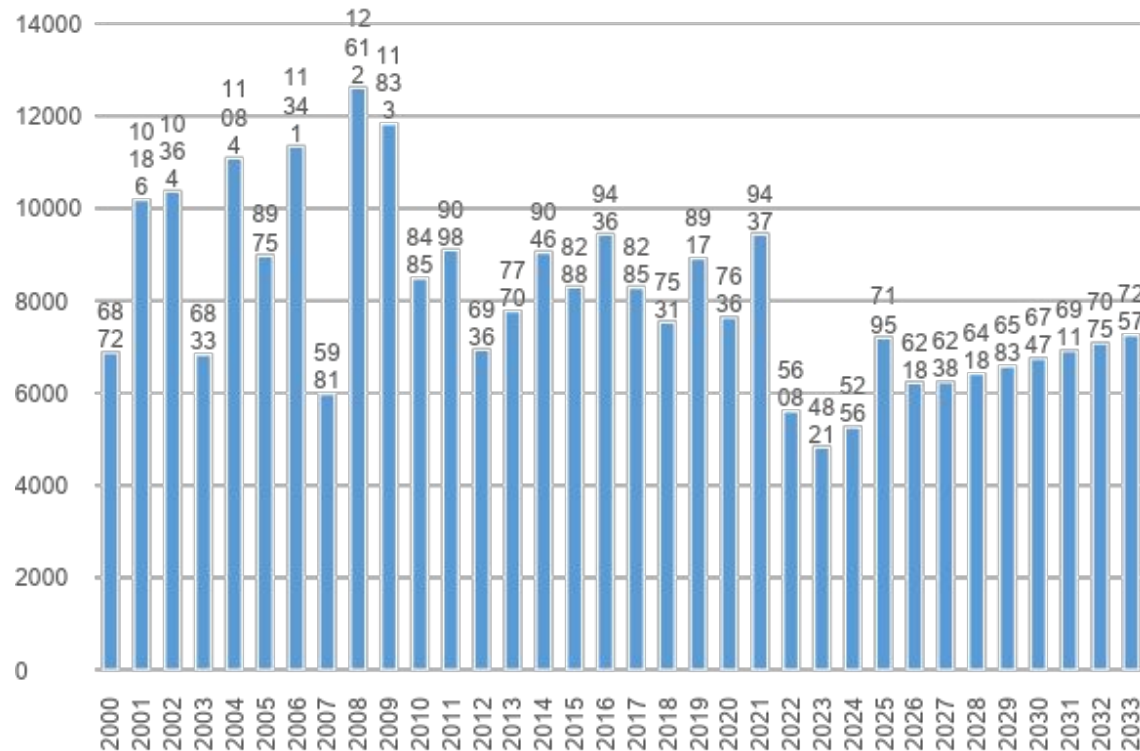
Площа під ячменем і його частка у площі під зерновими стабілізується.

Ячмінь

■ Ячмінь, урожайність, т/га

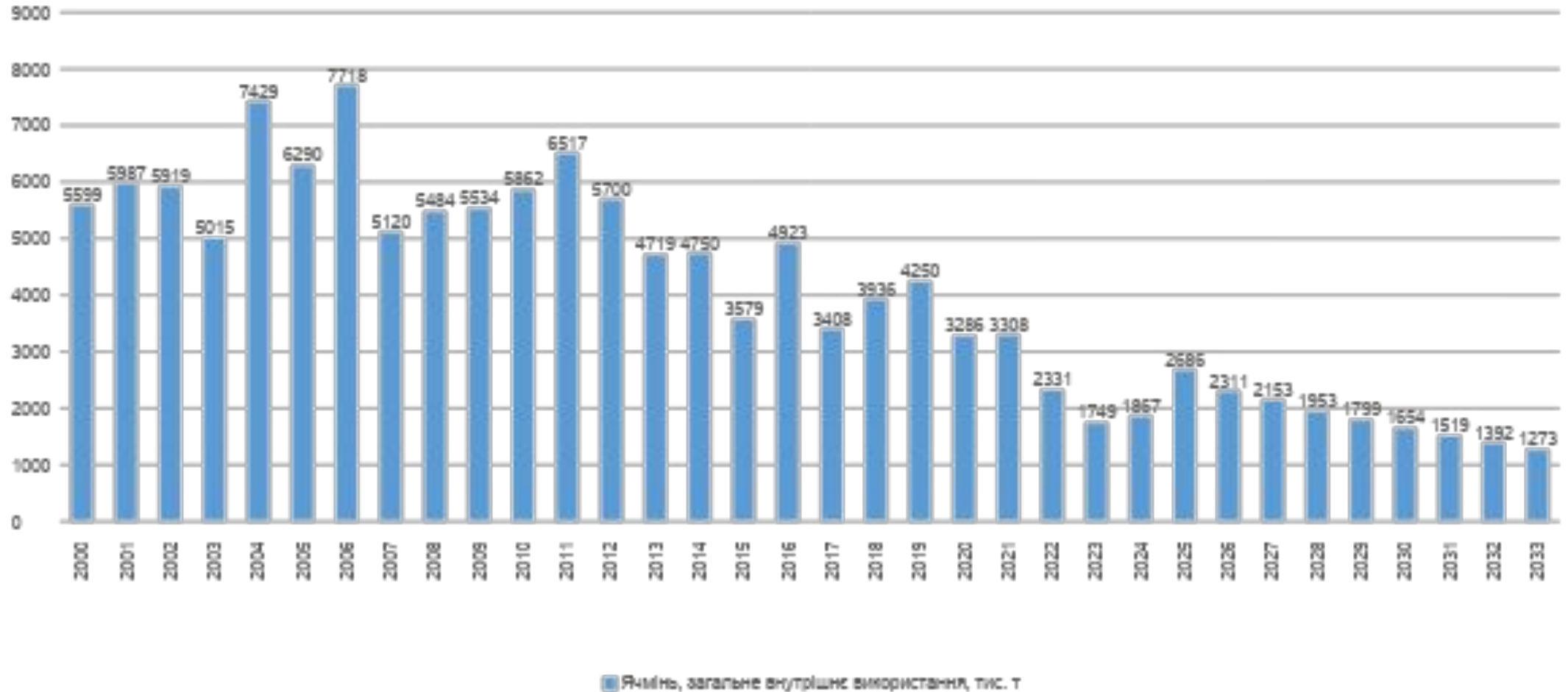
Врожайність збільшується, відображаючи прогрес у виробничих підходах та технологіях.

■ Ячмінь, вироблена кількість, тис. т

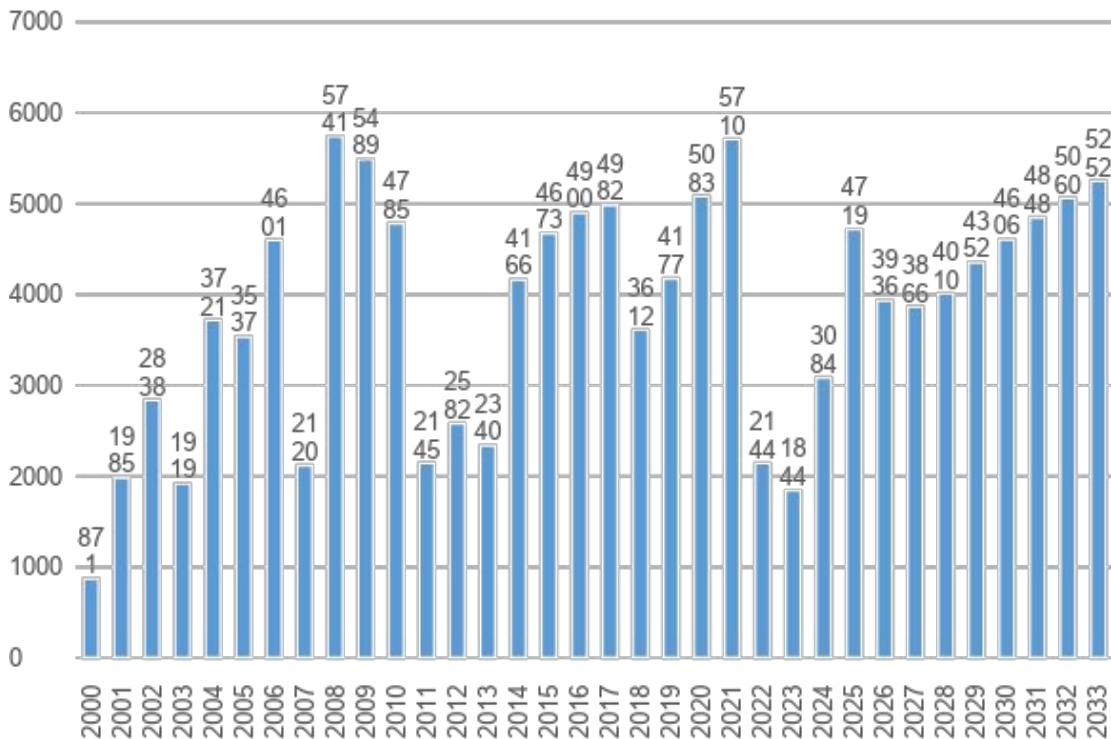
Виробництво збільшується через ріст врожайності.

Ячмінь

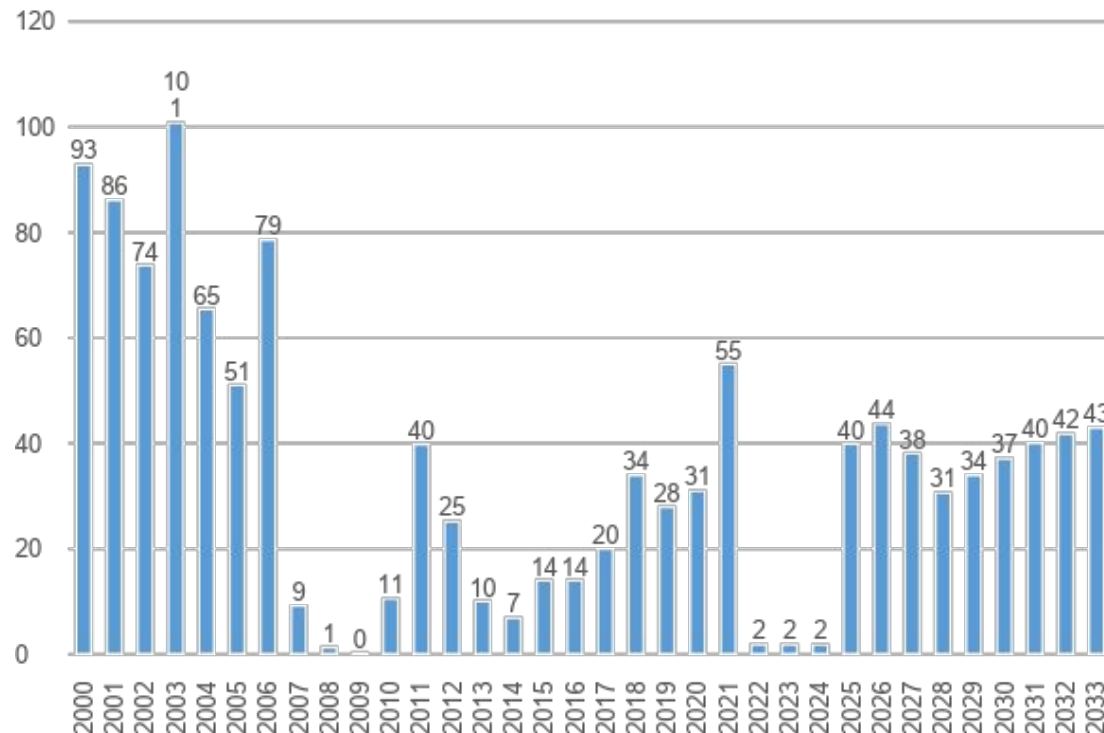

Внутрішнє споживання поступово знижується, в першу чергу через менший попит з боку тваринництва.

Ячмінь

■ Ячмінь, кількість на експорт, тис. т

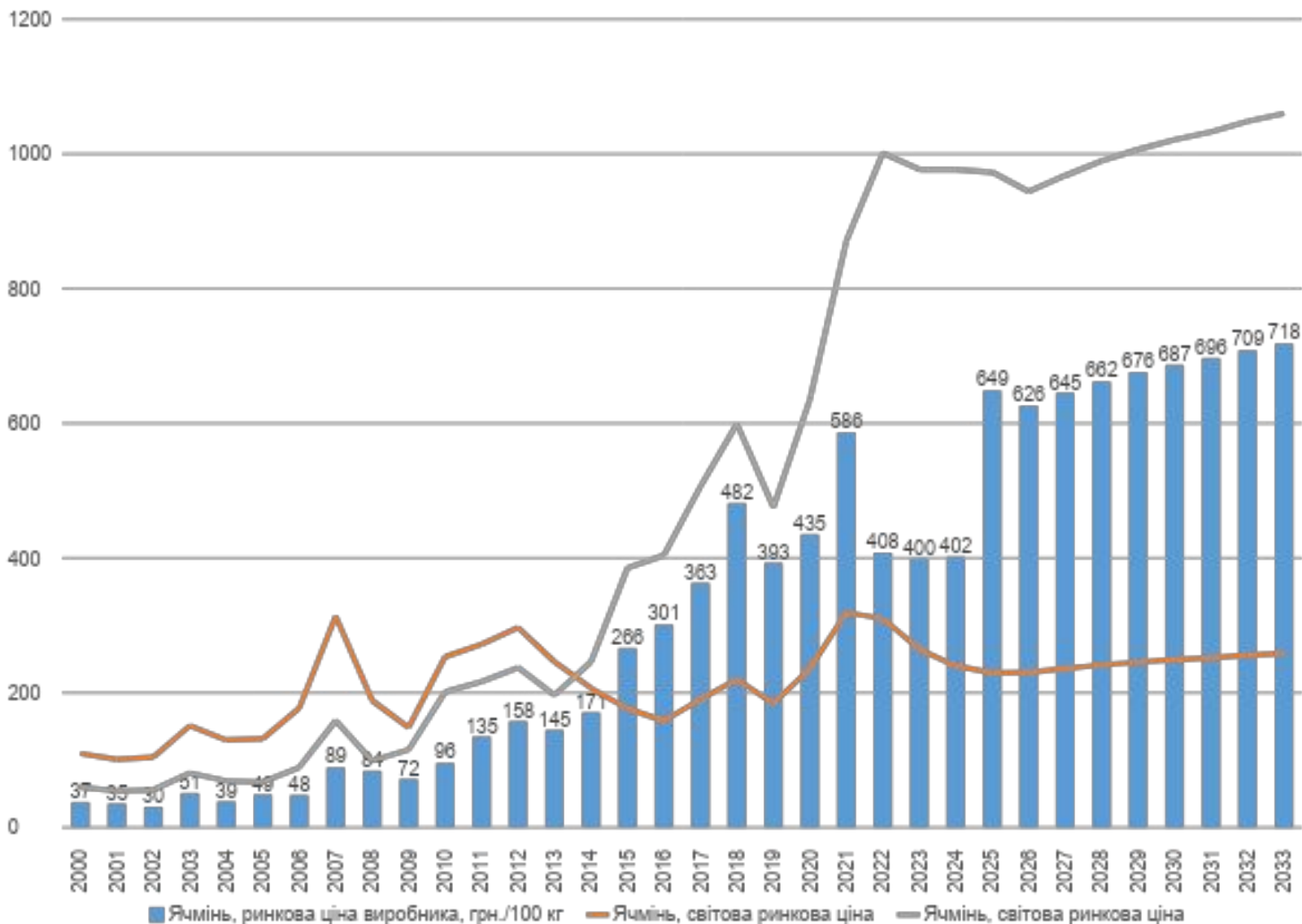
■ Ячмінь, імпортована кількість, тис. т

Обсяг експорту зростає через:

- Зниження внутрішнього споживання;
- Стабільний рівень виробництва.

Імпорт повернеться до довоєнного рівня та залишиться відносно низьким, оскільки виробництво повністю покриває внутрішній попит.

Ячмінь

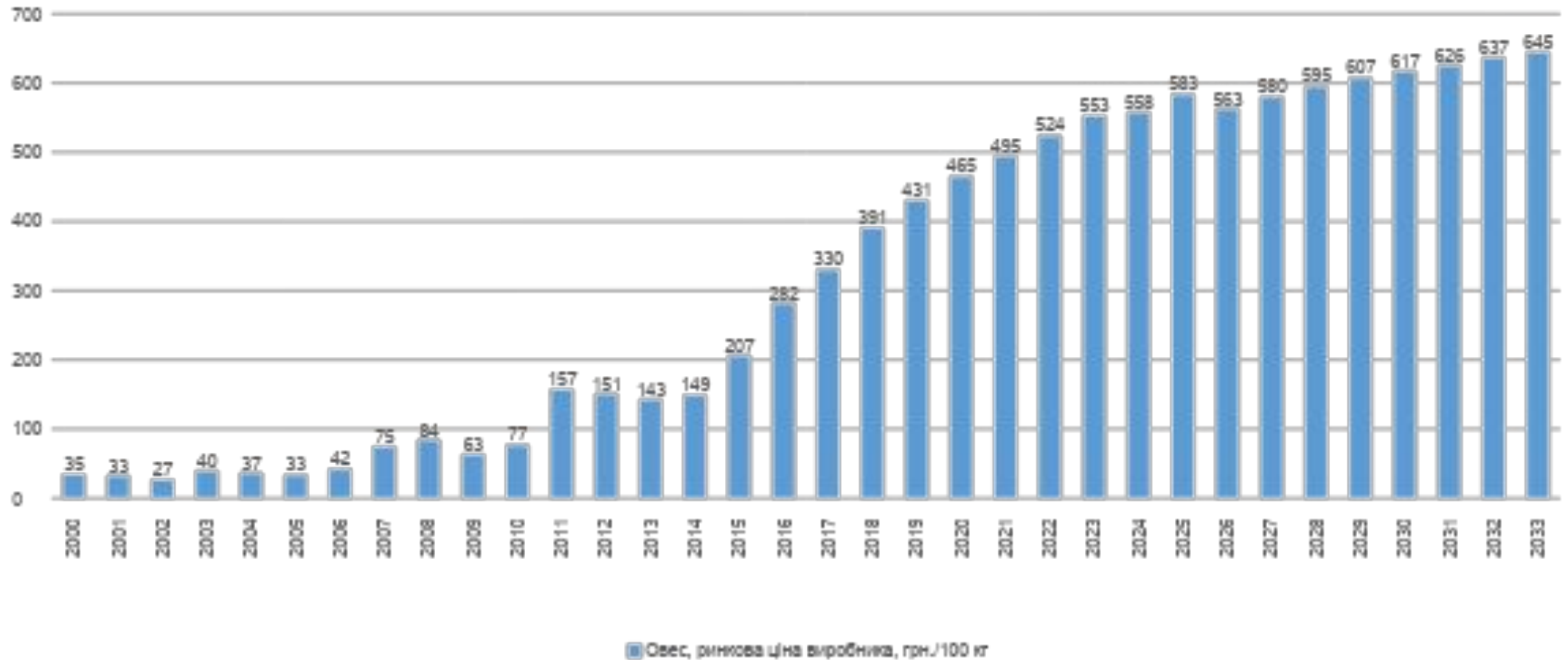

Зменшення логістичних витрат зменшить різницю (базис) між внутрішніми та світовими цінами. Втім, базис не повернеться до довоєнного рівня через девальвацію гривні та повільне відновлення логістики

Овес

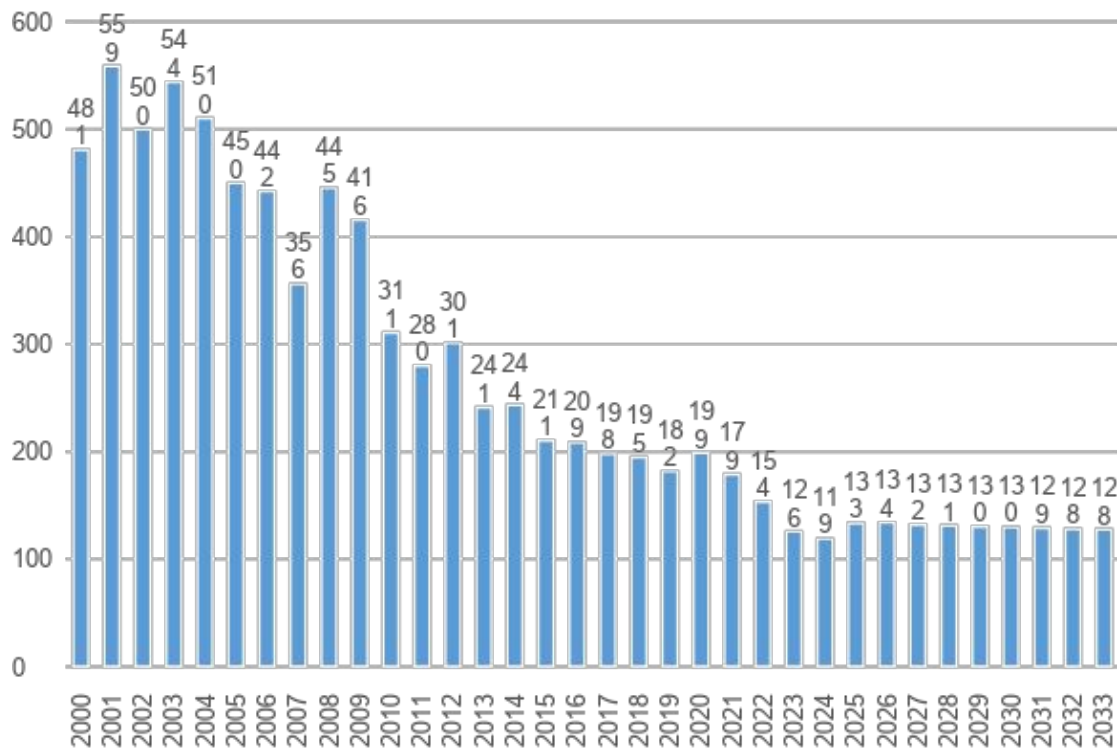
- Посівна площа під вівсом знижувалась протягом останнім років. Прогнозовано, що вона стабілізується на рівні близько 1% від загальної площі під зерновими.
- Наразі більш ніж 90% виробництва споживається всередині країни. Половина від цієї кількості використовується на кормові потреби.
- Очікується, що після закінчення війни обсяг експорту вівсу відновиться, але не перевищить 15% від загального виробництва (близько 50 тис. тон)

Овес

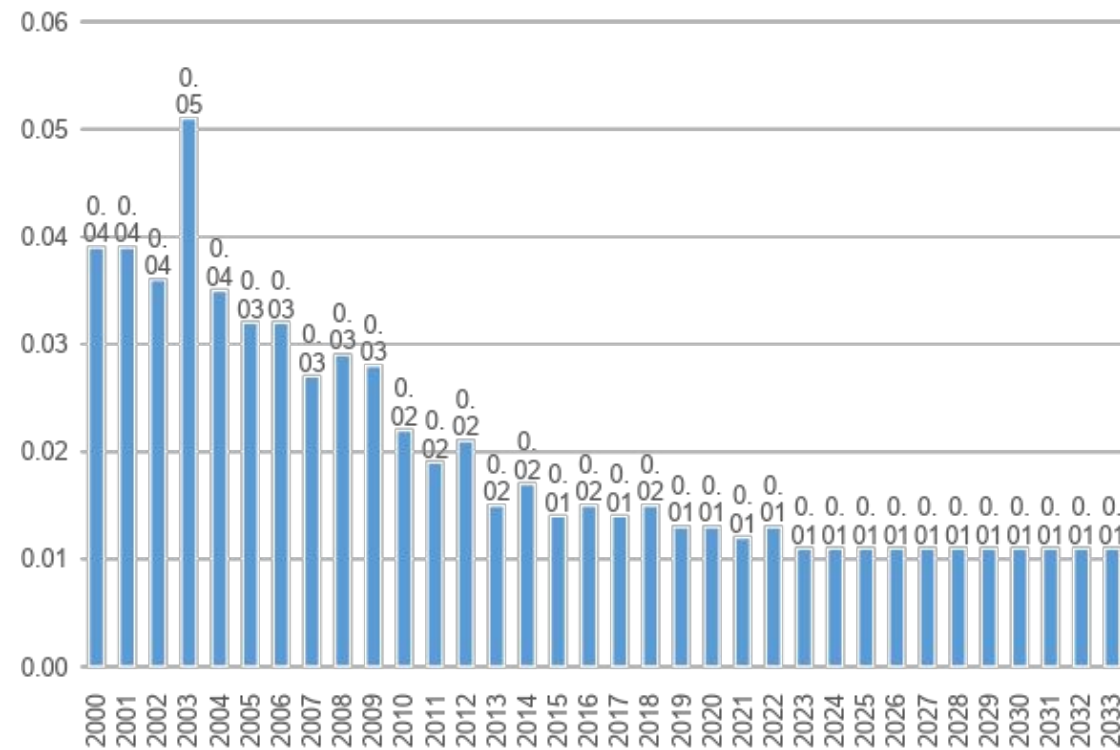
Очікується, що внутрішні ціни на овес зростатимуть.

Овес

■ Овес, зібрана площа, тис. га

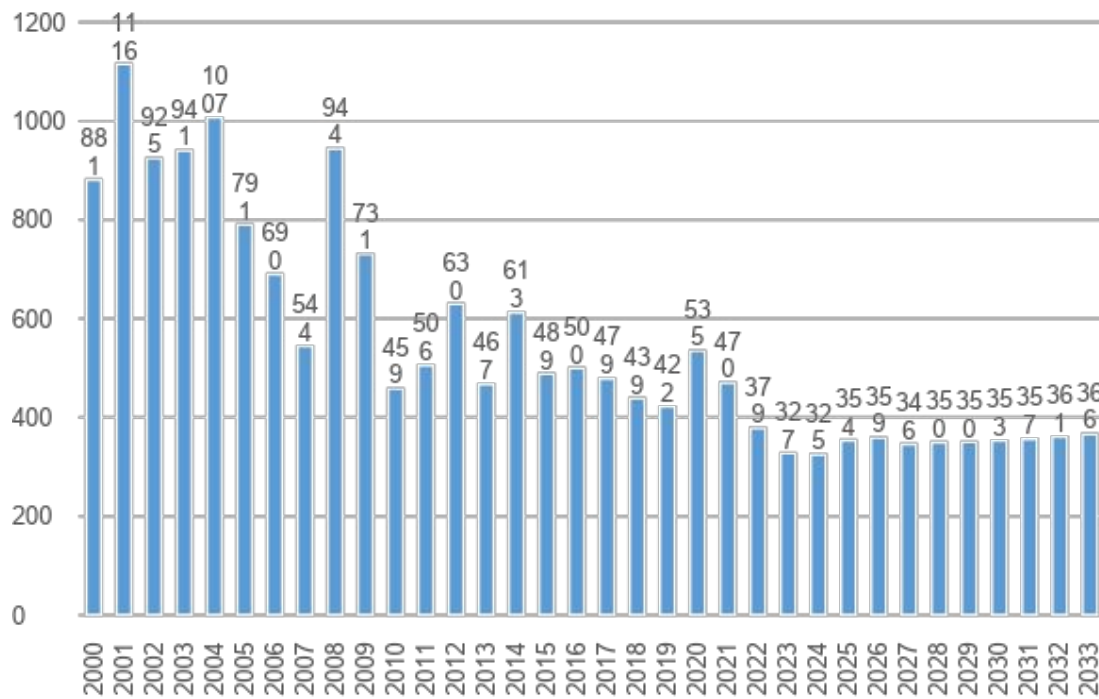
Прогнозується невелике зменшення посівної площі під вівсом, з огляду на зменшення загальної площі зернових.

■ Овес, частка зібраної площі зернових, співвідношення

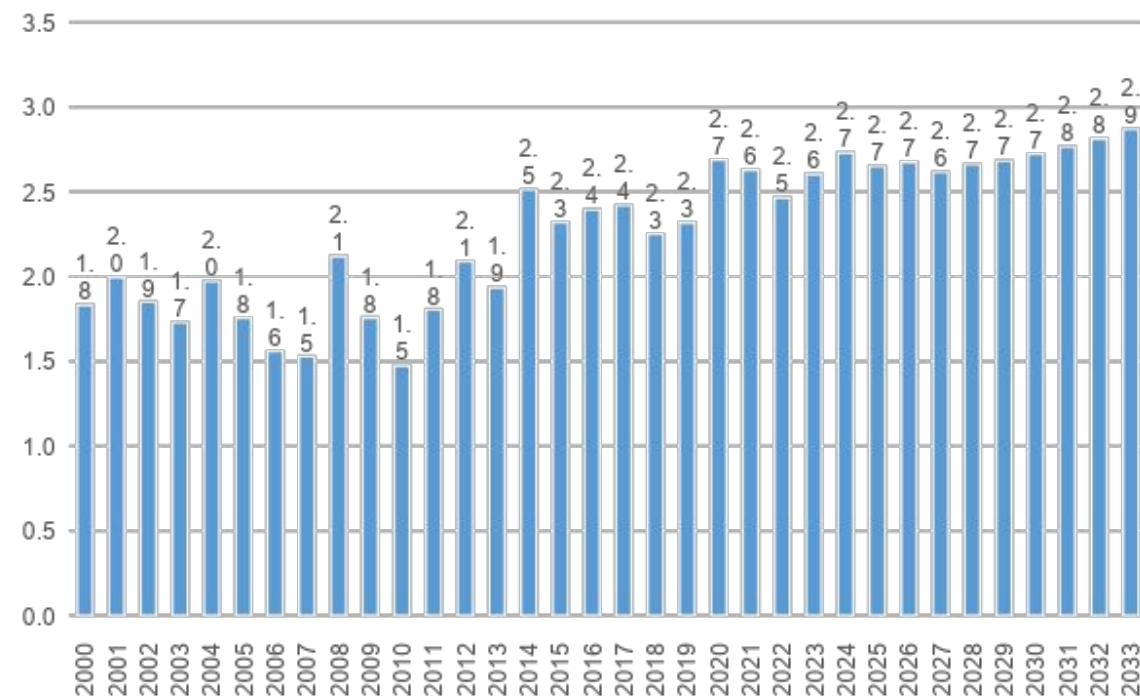
Очікується, що частка вівсу у структурі посівів зернових культур залишиться на рівні 1% через низьку прибутковість.

Овес

■ Овес, вироблена кількість, тис. т

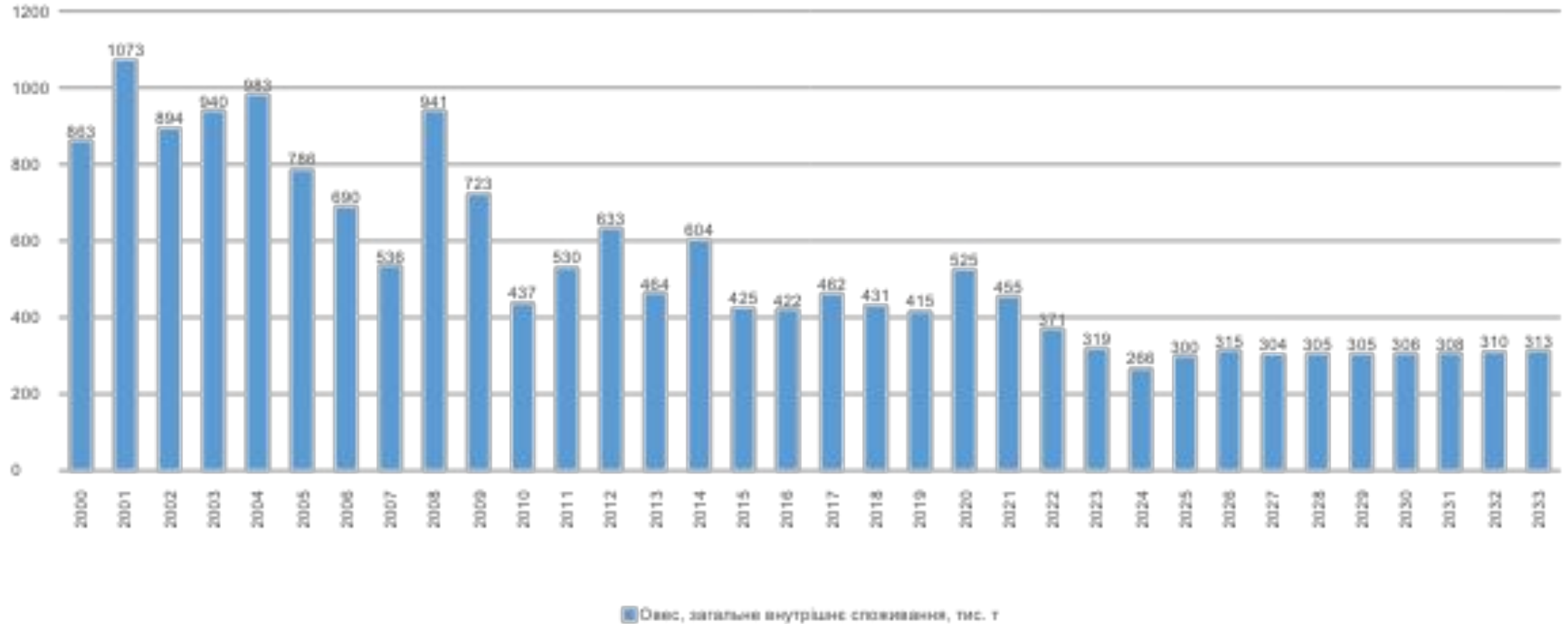
Не зважаючи на зменшення посівних площ, валовий збір зростатиме через покращення врожайності.

■ Овес, урожайність, т/га

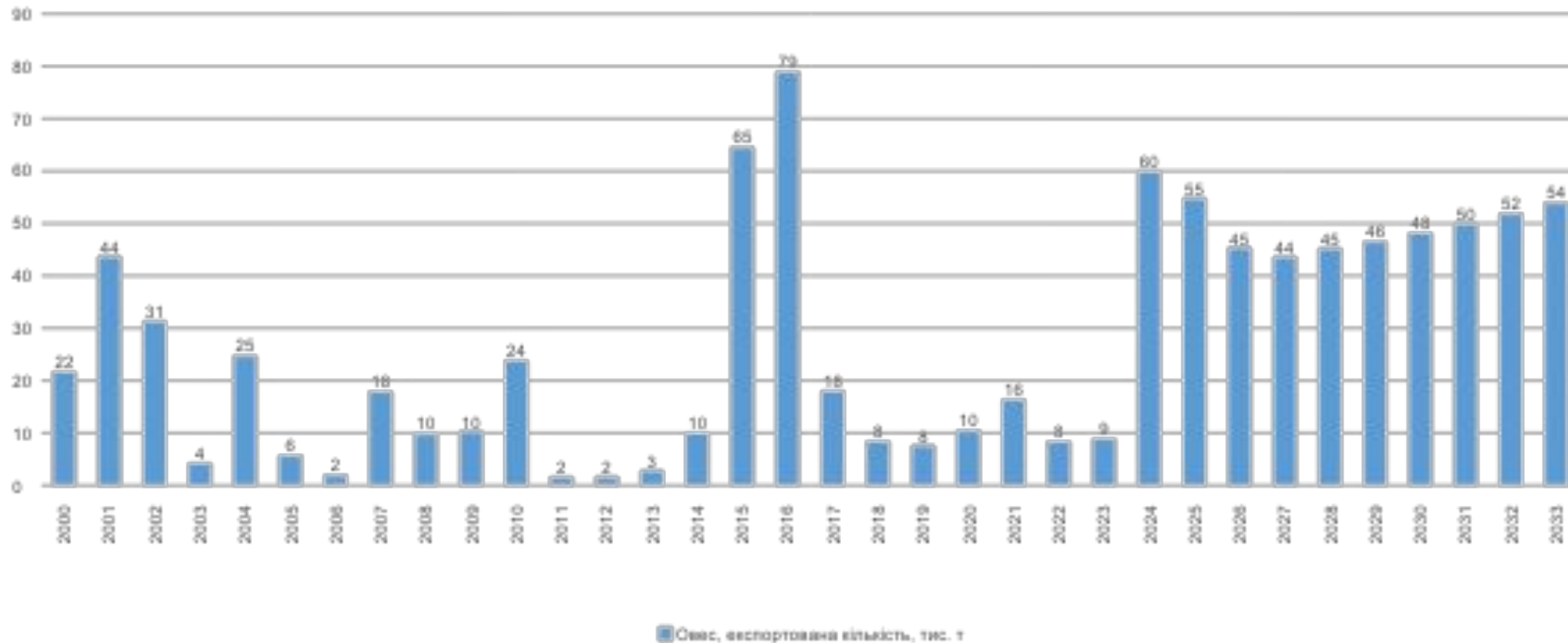
Врожайність вівсу повторює загальний для рослинництва позитивний тренд через покращення виробничих підходів і технологій.

Овес

Внутрішнє споживання залишається відносно незмінним після 2022 року.

Овес

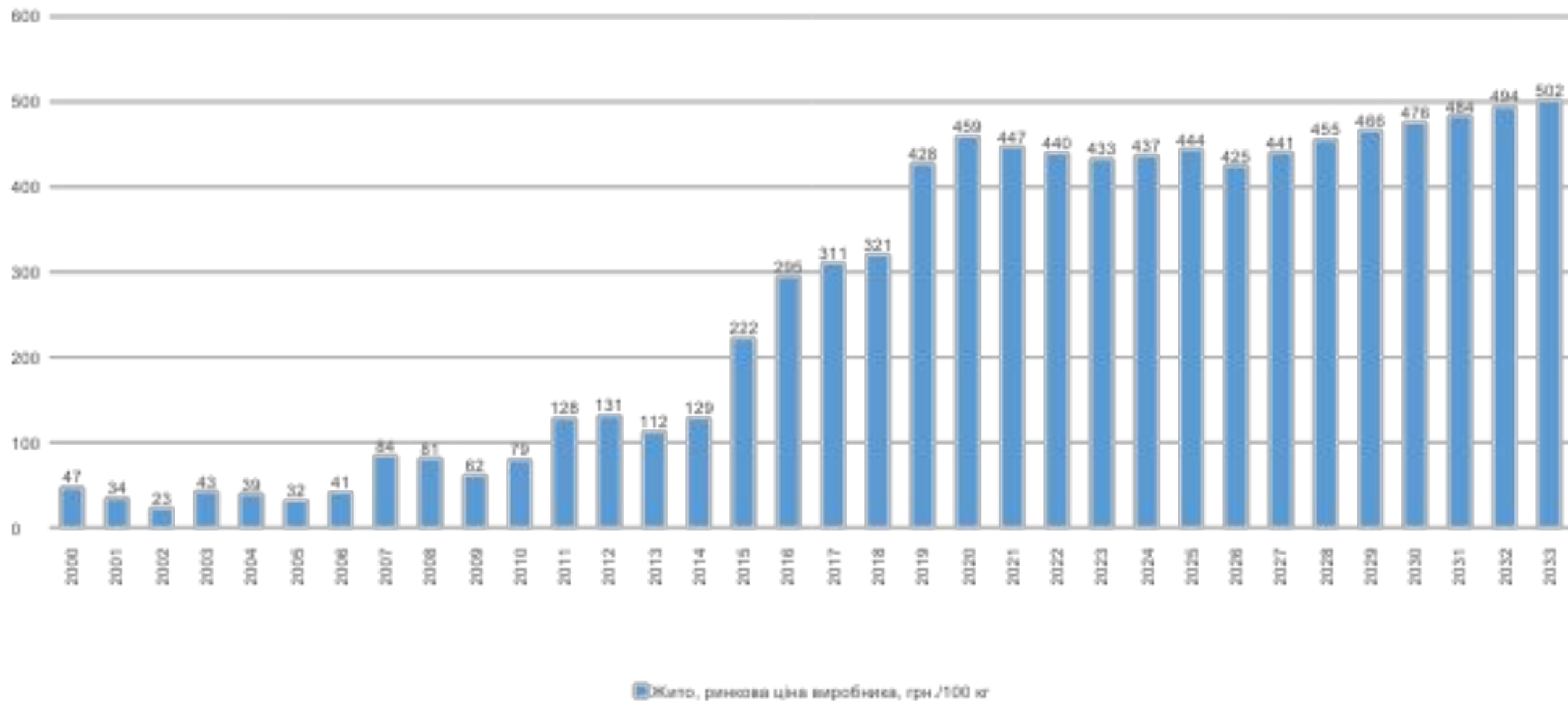
Прогнозується, що обсяг експорту поступово зростатиме через збільшення виробництва внаслідок покращення врожайності.

Обсяг імпорту залишиться на рівні 1 тис. тон в рік, відображаючи можливості виробників покрити внутрішній попит.

Жито

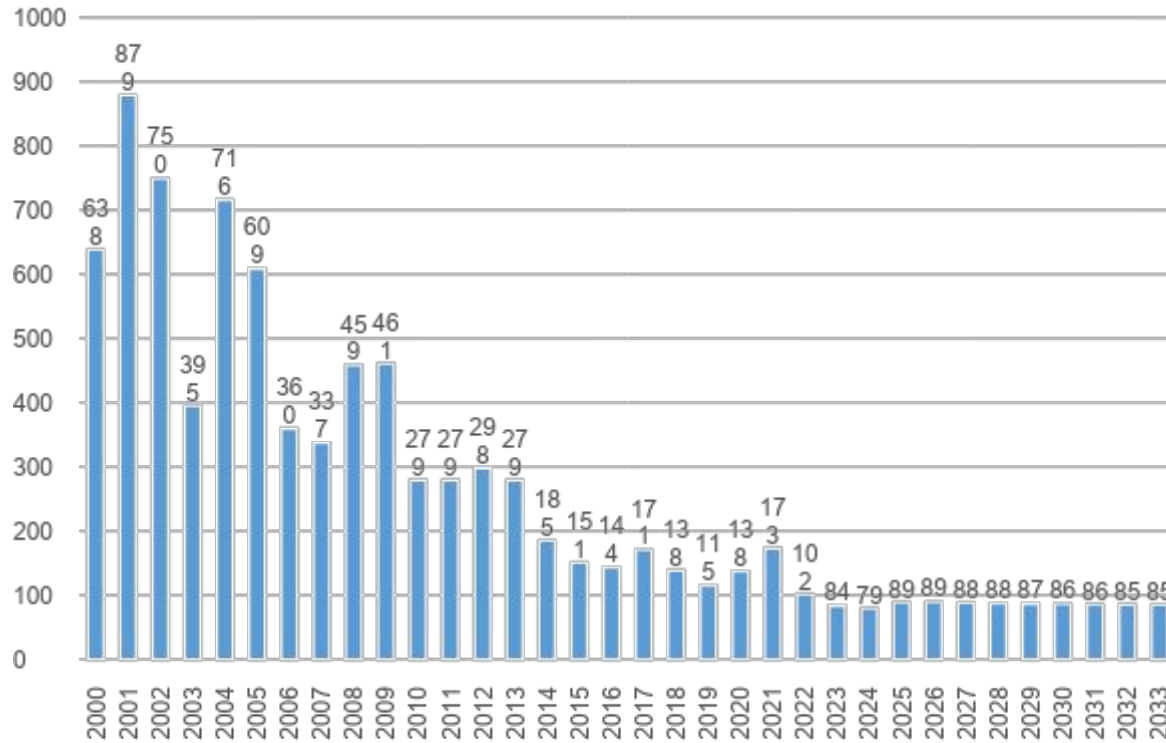
- Посівна площа під житом зменшувалась протягом останніх років через меншу прибутковість, порівняно з іншими зерновими та олійними культурами.
- Через війну виробництво жита значно впало у 2022-2023 роках, спричинивши потребу у збільшенні імпорту для покриття 10-20% внутрішнього споживання.
- Очікується, що після закінчення війни позитивний тренд врожайності дозволить українським виробникам повністю покрити внутрішній попит.
- Прогнозовано, що до 2033 року експорт жита зростатиме, але скоріш за все не перевищить третини від загального виробництва.

Жито

Очікується, що внутрішня ціна на жито зростатиме через зміни в балансі попиту і пропозиції

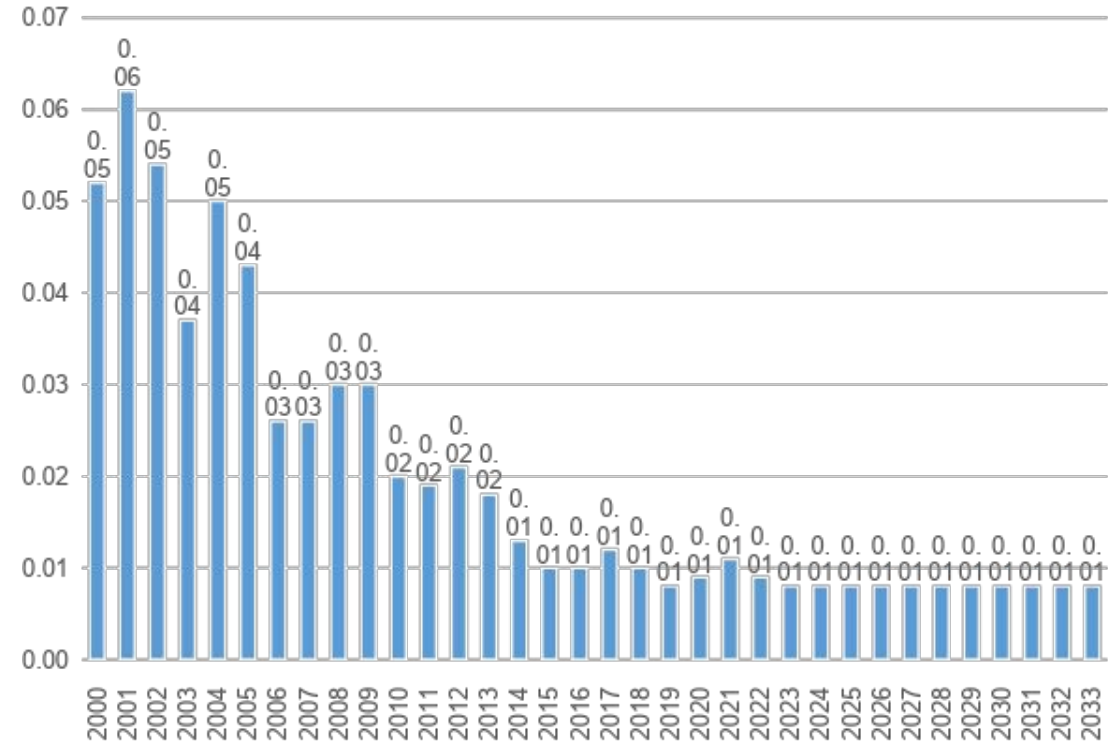
Жито

Жито, зібрана площа, тис. га

Зменшення посівної площі під житом спричинене:

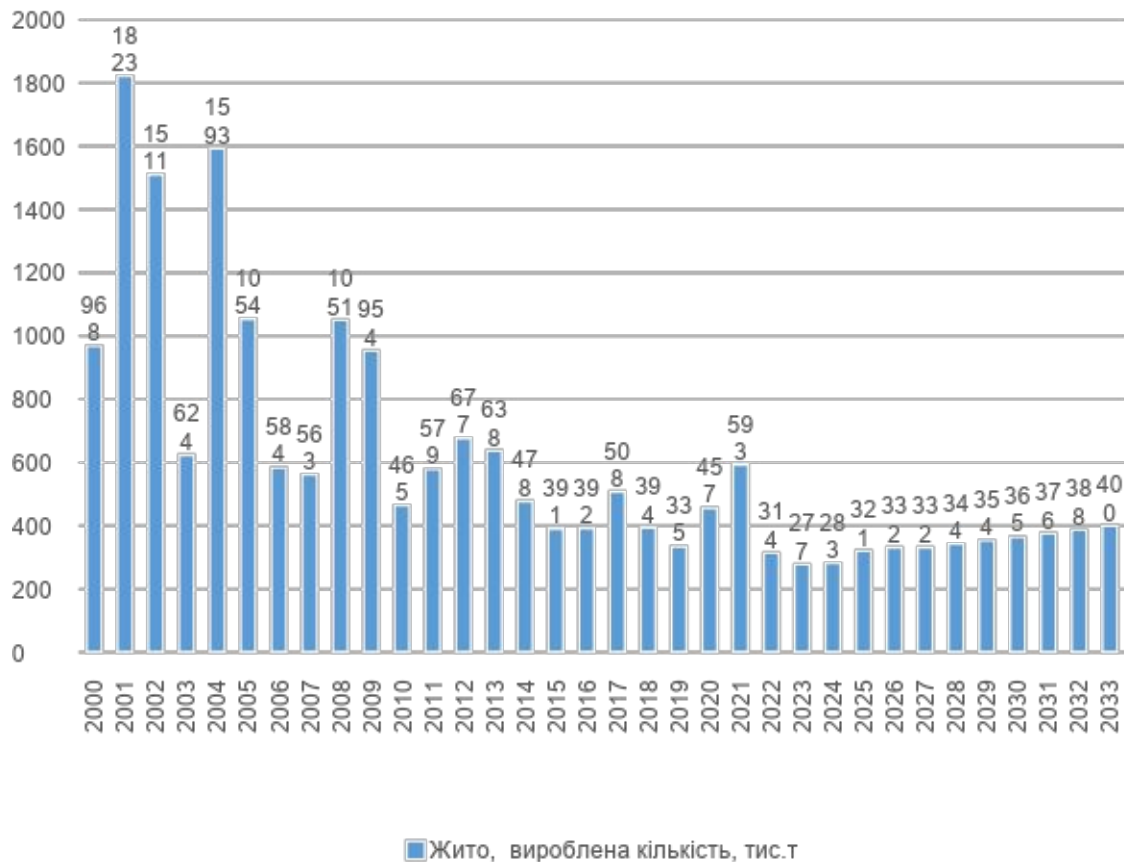
- Зменшення частки жита у структурі площ під зерновими культурами;
- Розширення площ під олійними культурами.

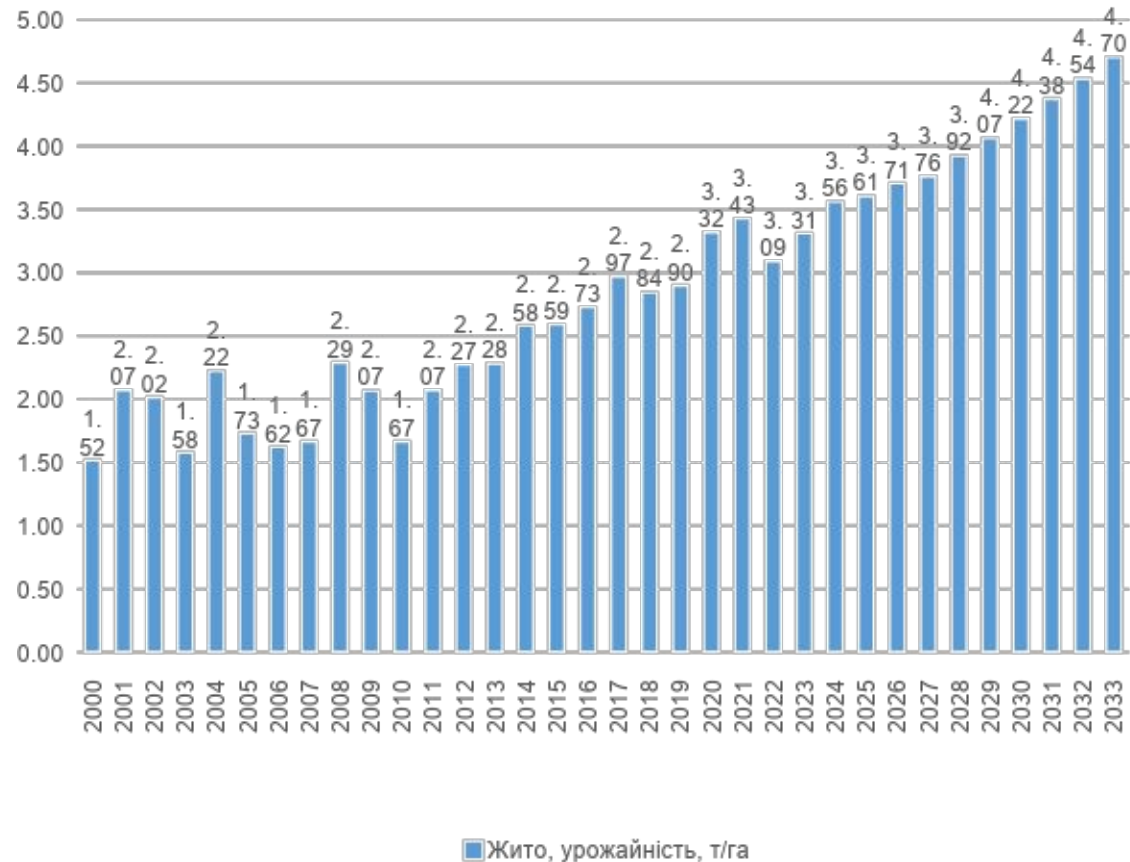
Жито, частка зібраної площі зернових, співвідношення

Частка посівних площ під житом в структурі посівів зернових зменшується через меншу прибутковість, порівняно з іншими культурами.

Жито

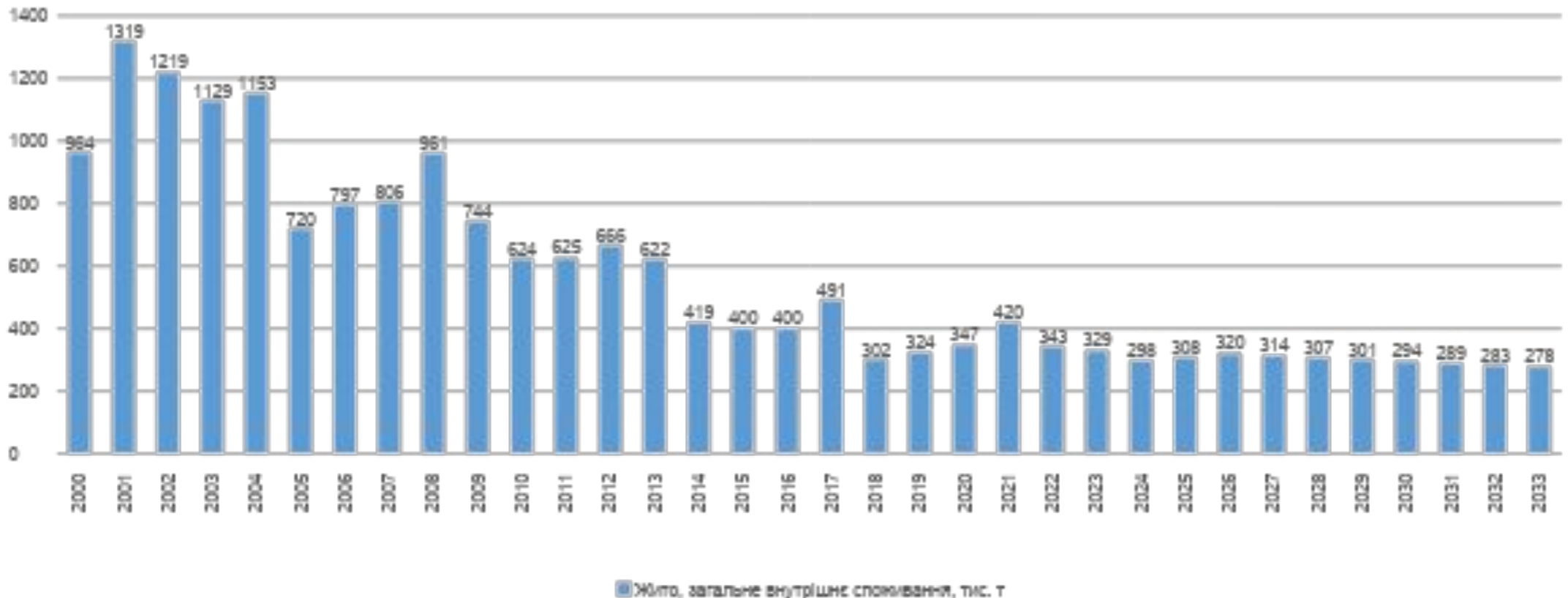

Невелике зростання виробництва жита після 2022 спостерігається через покращення врожайності.

Врожайність жита зростає через покращення виробничих підходів і технологій.

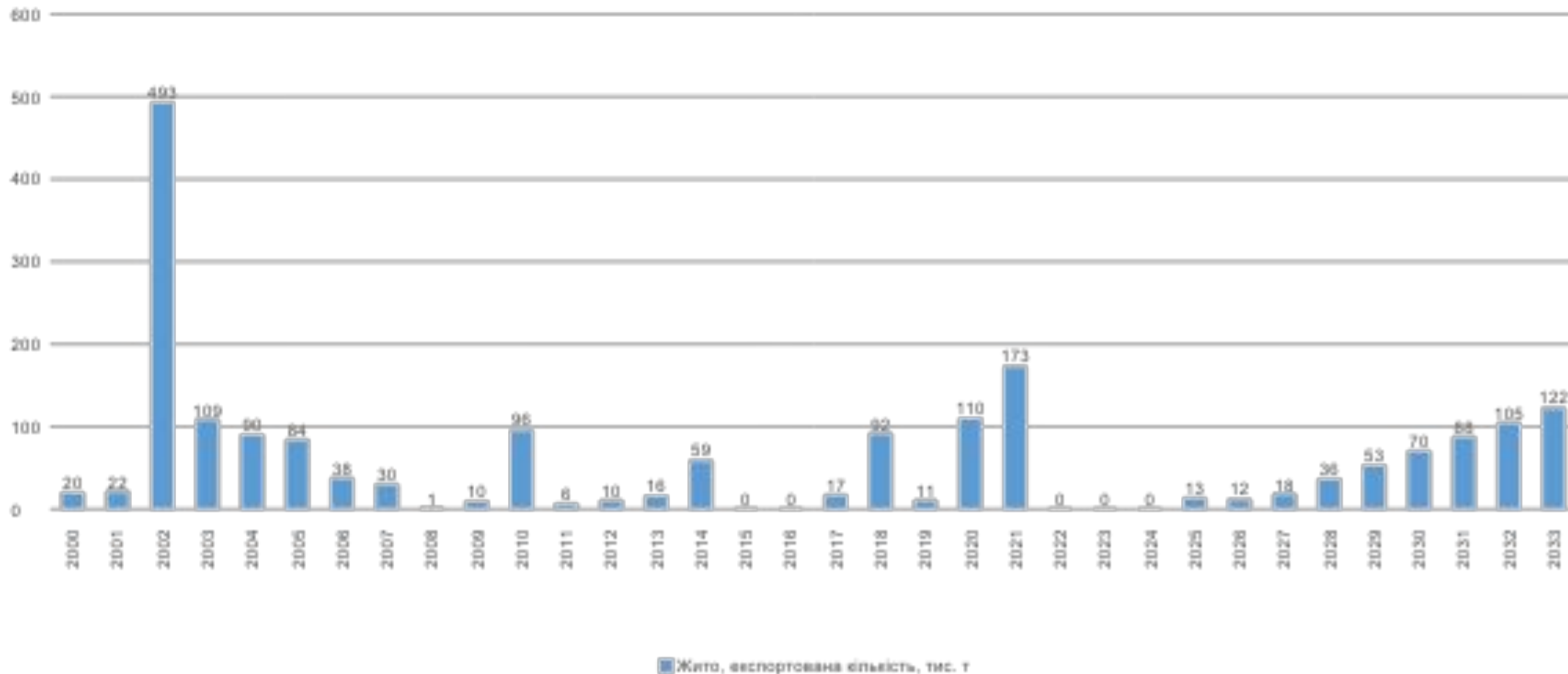
Жито

Внутрішнє споживання жита знижується через:

- Негативний тренд у споживанні на душу населення;
- Зменшення у використанні жита на корми, відображаючи негативний тренд у тваринництві.

Жито

Прогнозується, що експорт зростатиме внаслідок зростаючого виробництва та падіння внутрішнього споживання

Обсяг імпорту жита залишається незначним, не перевищуючи 1 тис. тон на рік.

An aerial photograph of a vast agricultural field, likely a soybean plantation, showing neat rows of crops. A central vertical channel, possibly for irrigation or drainage, runs through the middle. To the right, there is a body of water, possibly a reservoir or a flooded field. The overall scene is a well-organized agricultural landscape.

6 Агровигляд: Олійні

Олійні, огляд

- Російське вторгнення в 2022 році спричинило падіння посівних площ під олійними культурами (соняшник, ріпак, соя) на 14%, до 8.7 мільйонів гектар.
- З огляду на більшу прибутковість олійних культур, порівняно з зерновими, посівні площі під ними вже в 2023 році відновились до довоєнного рівня (2021).
- Втім, виробництво в 2023 році досягло лише 90% від рівня 2021 року (20 мільйонів тон), що спричинено зниженням врожайності.
- Очікується, що до 2025 року площа під олійними збільшиться на 36%, а валовий збір досягне 33 мільйонів тон до 2033 року (+64% відносно рівня 2023 року). Це буде спричинено як розширенням площ, так і покращенням врожайності.

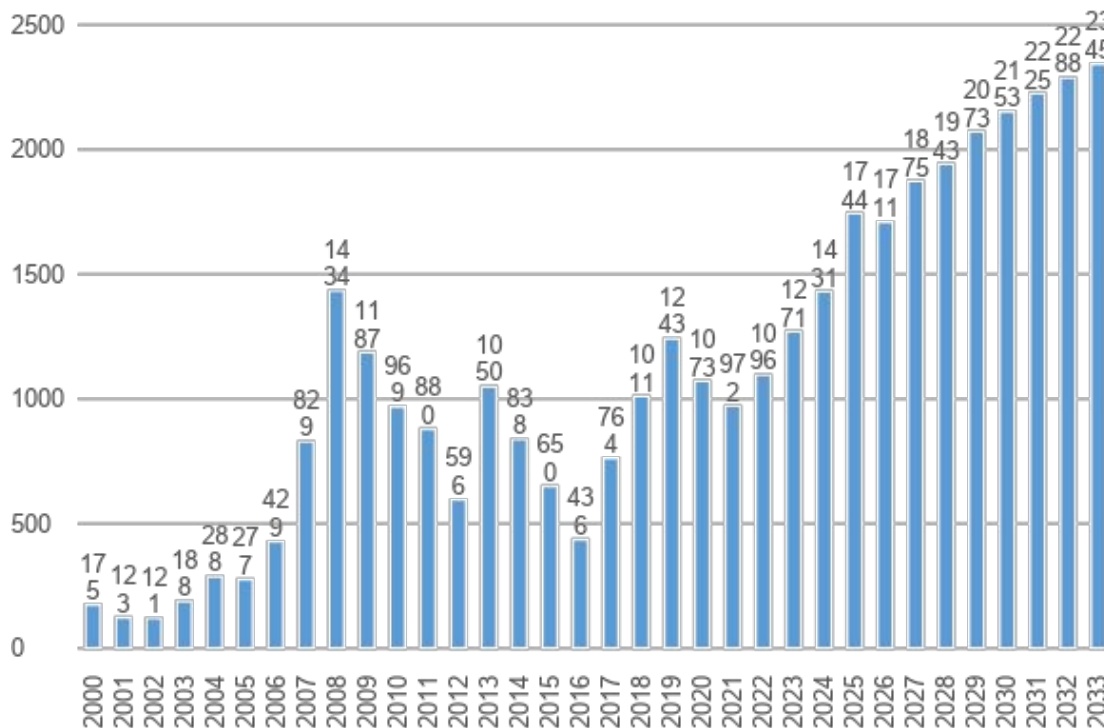
Ріпак та похідні продукти

Незважаючи на попередню волатильність, площа під ріпаком зростала протягом останніх трьох років, в тому числі і в 2022-2023. Очікуються, що цей тренд збережеться і до 2033 року.

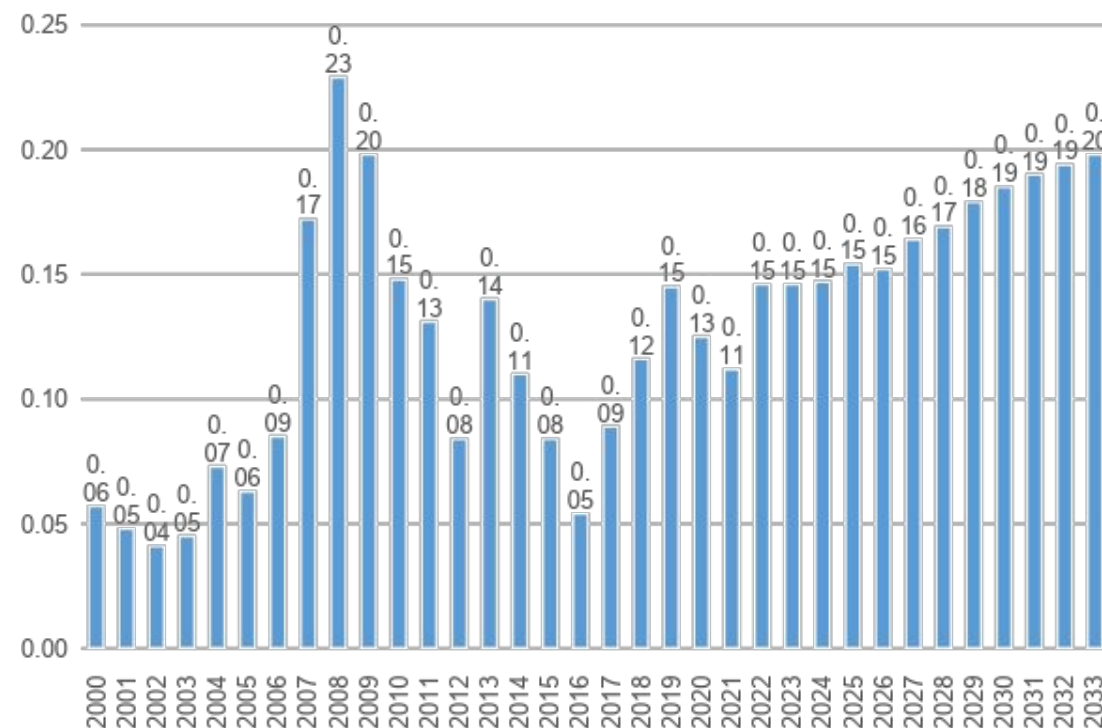
Причини розширення площ:

- Наразі ріпак є найбільш прибутковою з олійних культур, і цей тренд залишатиметься незмінним протягом усього прогнозованого періоду.
- Вирощування ріпаку покращує родючість ґрунту і тому є вигідним для сівозміни, на відміну від соняшнику, який більшою мірою виснажує землю.

Ріпак

■ Ріпак, насіння, зібрана площа, тис. га

■ Ріпак, насіння, частка зібраної площі олійних, співвідношення

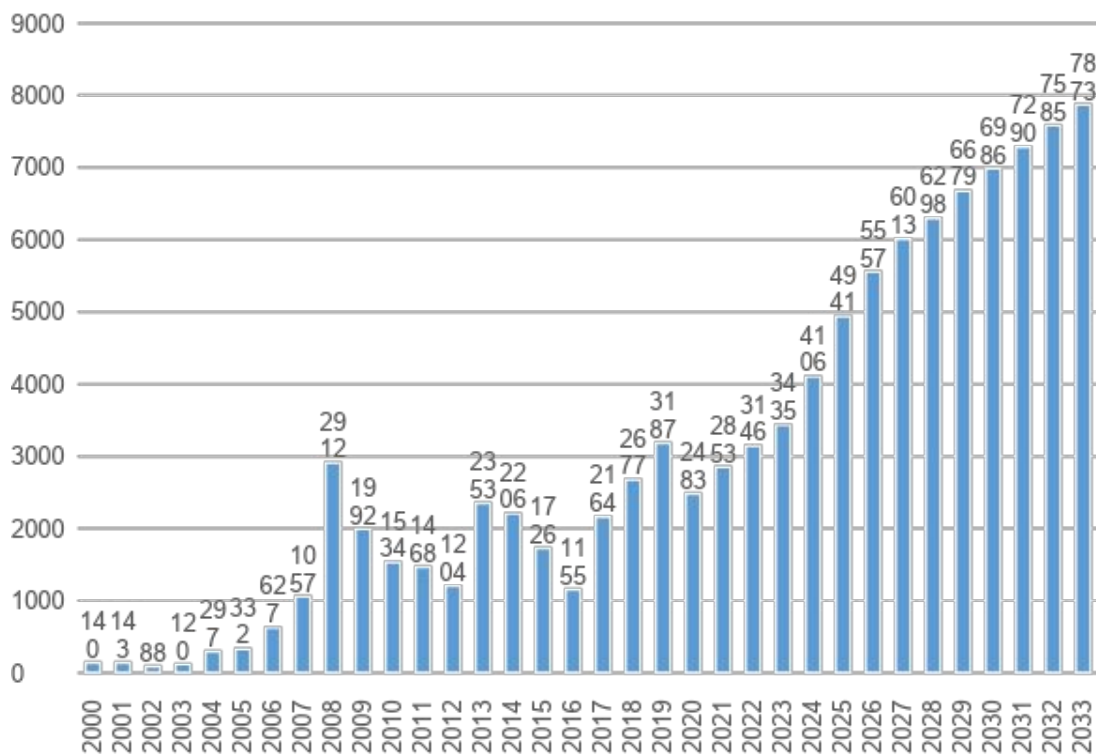
Ріст посівної площі під ріпаком:

- Збільшення частки ріпаку в структурі посівів олійних культур;
- Збільшення співвідношення у площах олійних/зернових культур.

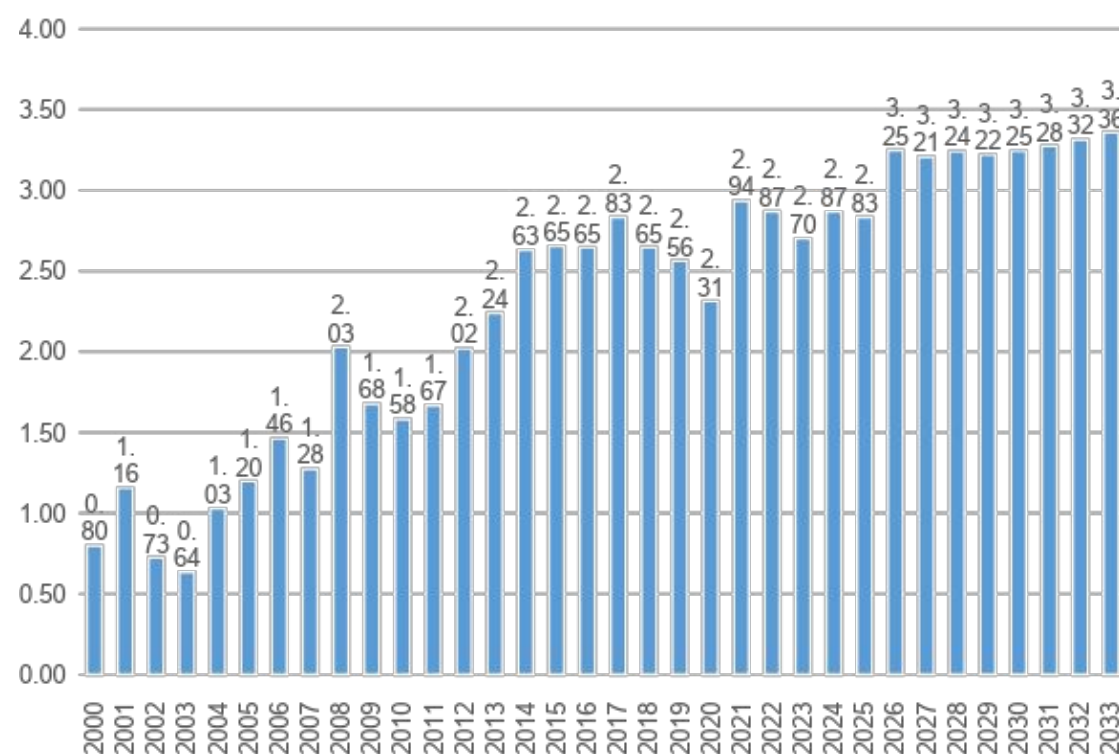
Частка ріпаку в структурі посівів олійних культур зростає через:

- Більшу прибутковість, порівняно з іншими олійними культурами
- Зростаючий попит для промислового використання.
- Вирощування ріпаку сприяє покращенню родючості землі, роблячи його більш вигідним для сівозміни, порівняно з соняшником.

Ріпак

■ Ріпак, насіння, вироблена кількість, тис.т

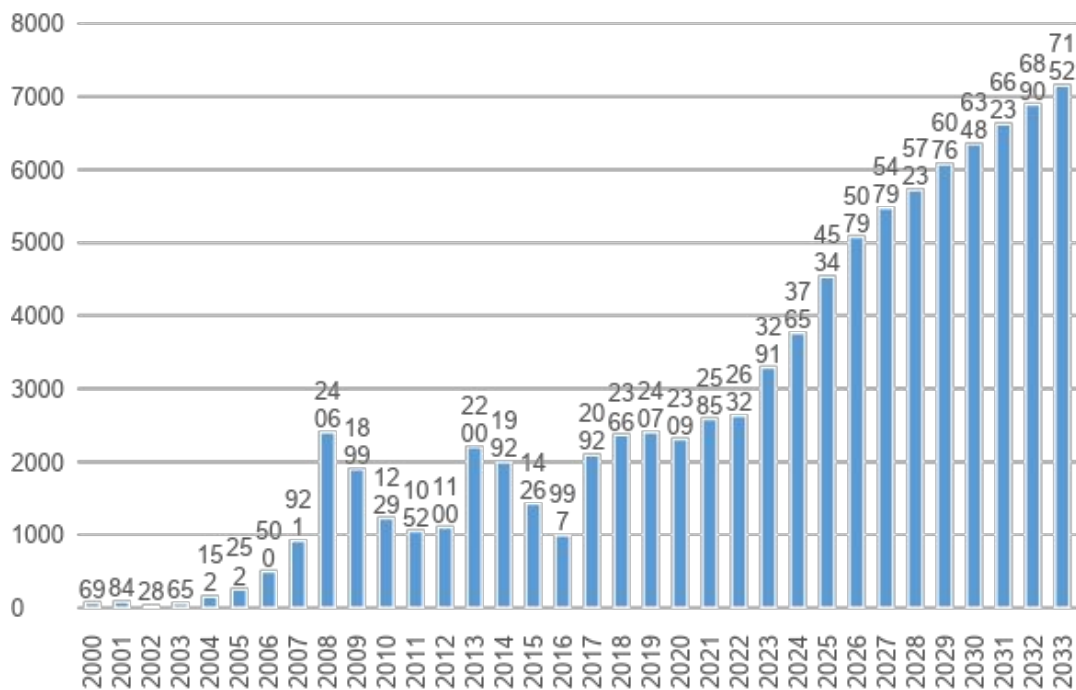

■ Ріпак, насіння, урожайність, т/га

Збільшення площі та покращення врожайності призводять до значного росту обсягу виробництва.

Прогнозується, що врожайність поступово зростатиме.

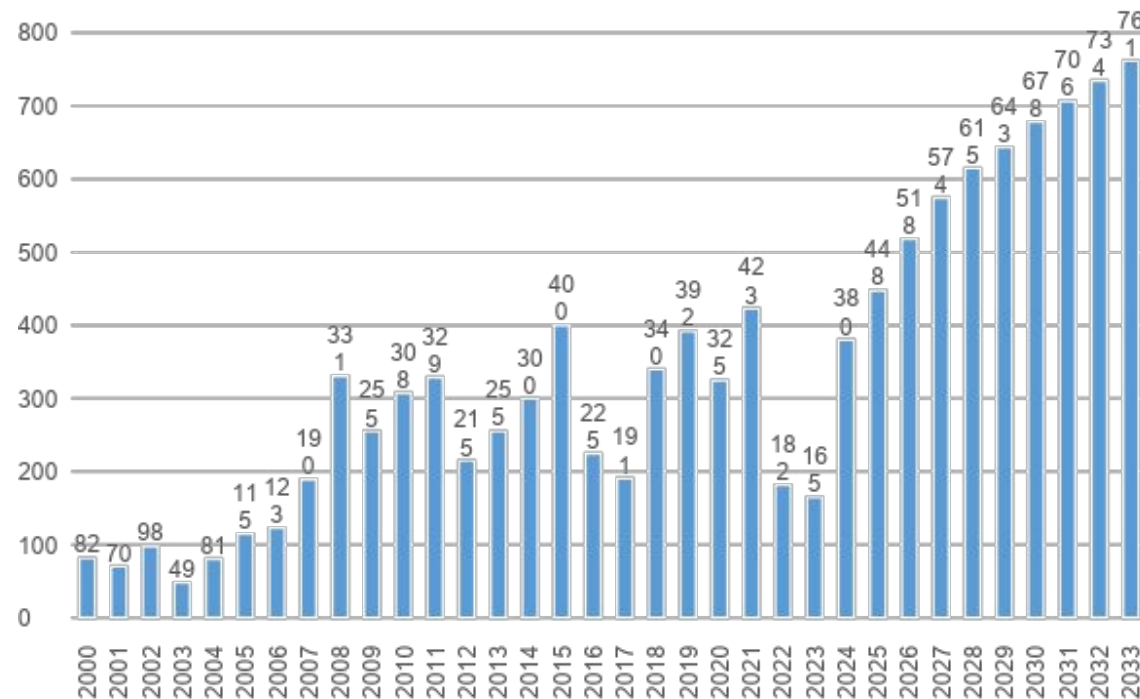
Ріпак

■ Ріпак, насіння, експортована кількість, тис. т

Експорт зростатиме, відображаючи ріст виробництва

Імпорт залишається стабільним на рівні 40 тис. тон на рік

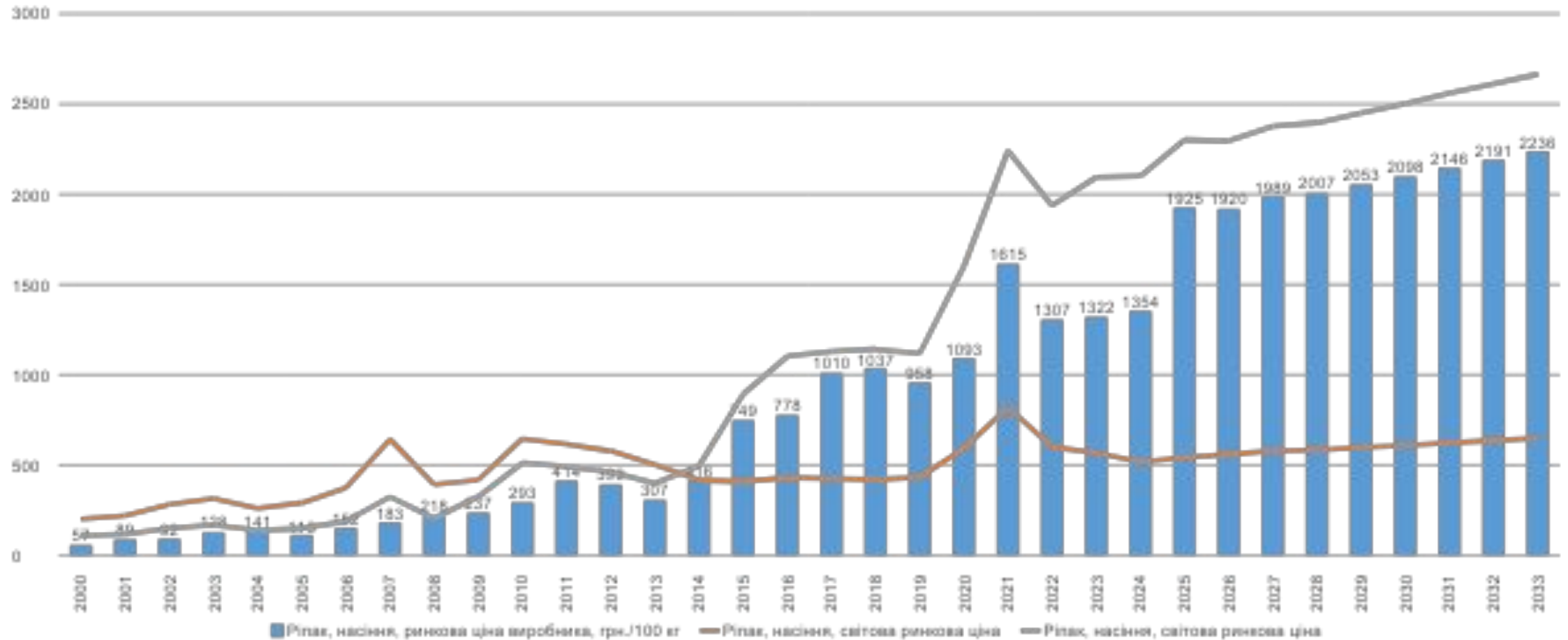

■ Ріпак, насіння, загальне внутрішнє споживання, тис. т

Внутрішній попит на ріпак зростатиме.

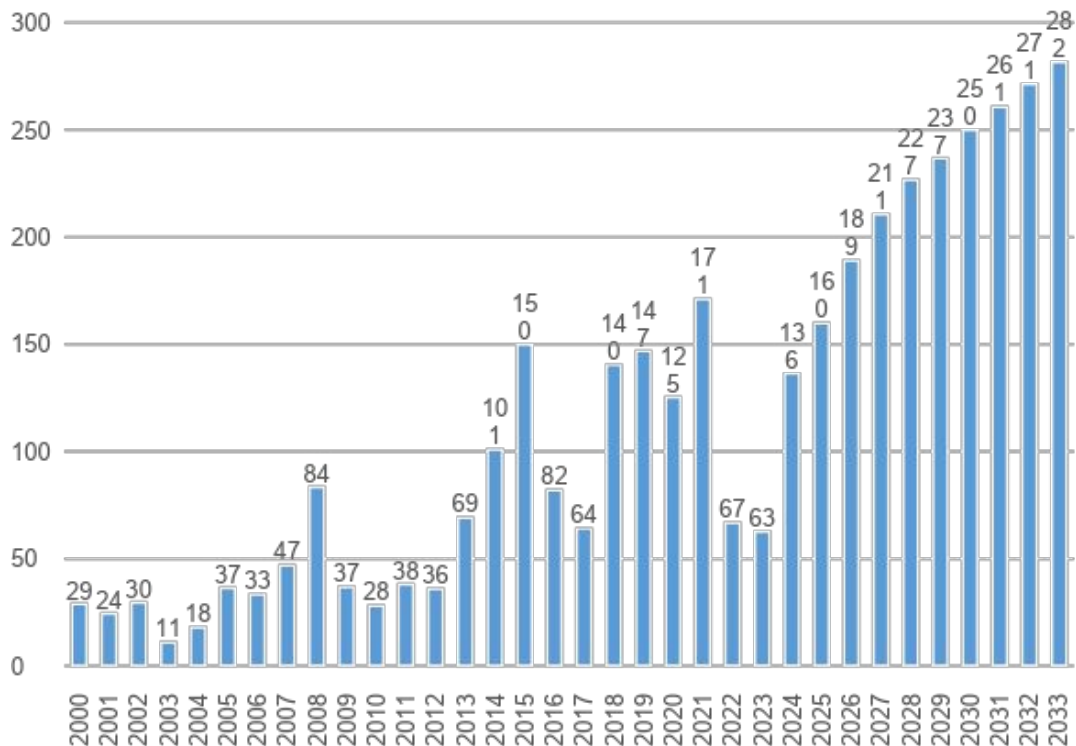
Основним сприяючим фактором є ріст сектору птахівництва, і, відповідно, зростаючому попиту на ріпаковий шрот.

Ріпак

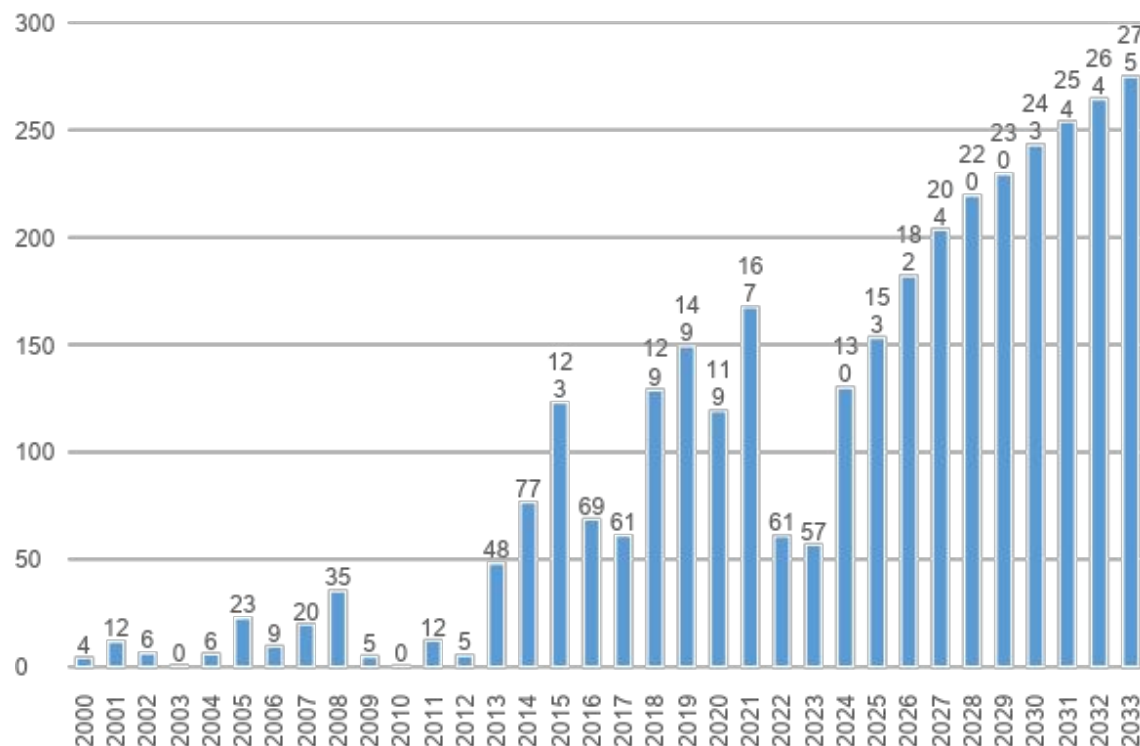

Очікується, що внутрішня ціна на ріпак зростатиме та вирівняється відносно позитивного тренду світової ціни.

Ріпакова олія

■ Ріпакова олія, вироблена кількість, тис. т

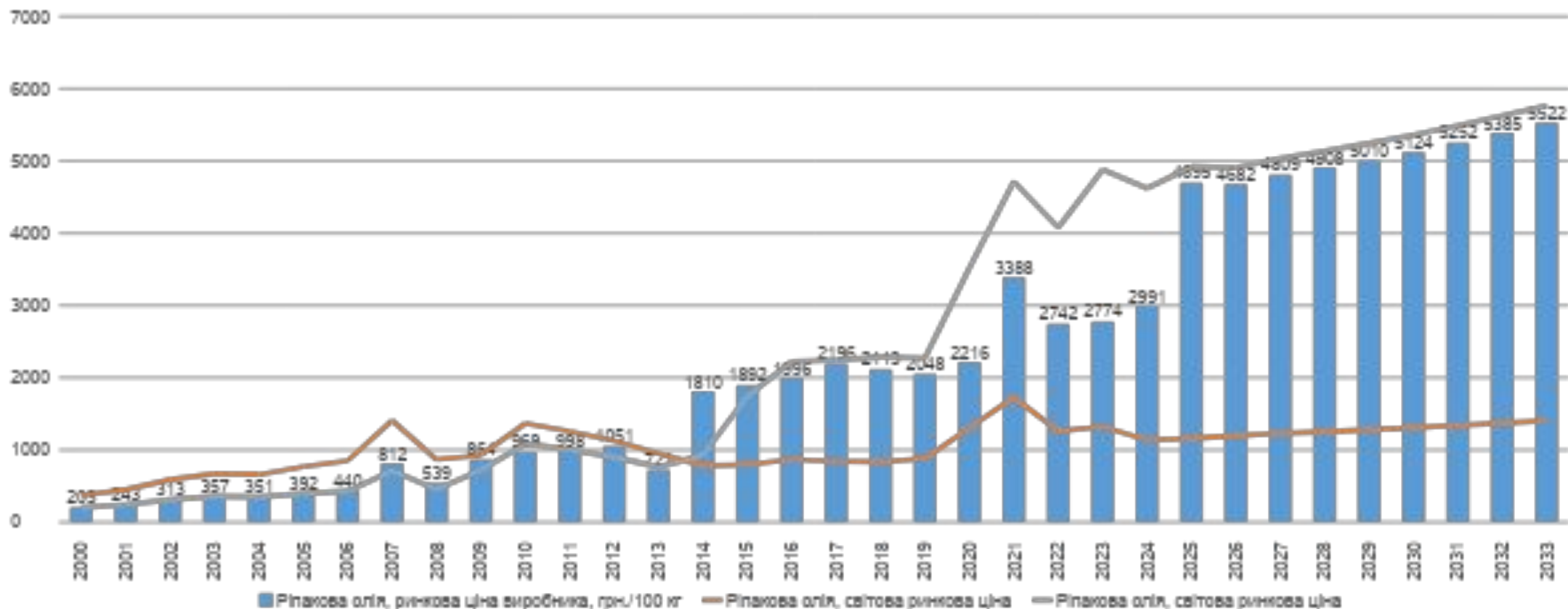

■ Ріпакова олія, експортована кількість, тис. т

Прогнозується ріст виробництва ріпакової олії

Внутрішнє споживання складає в середньому 7 тис. тон, здебільшого для потреб харчування (>90%) і на виробництво біодизеля (~7%).

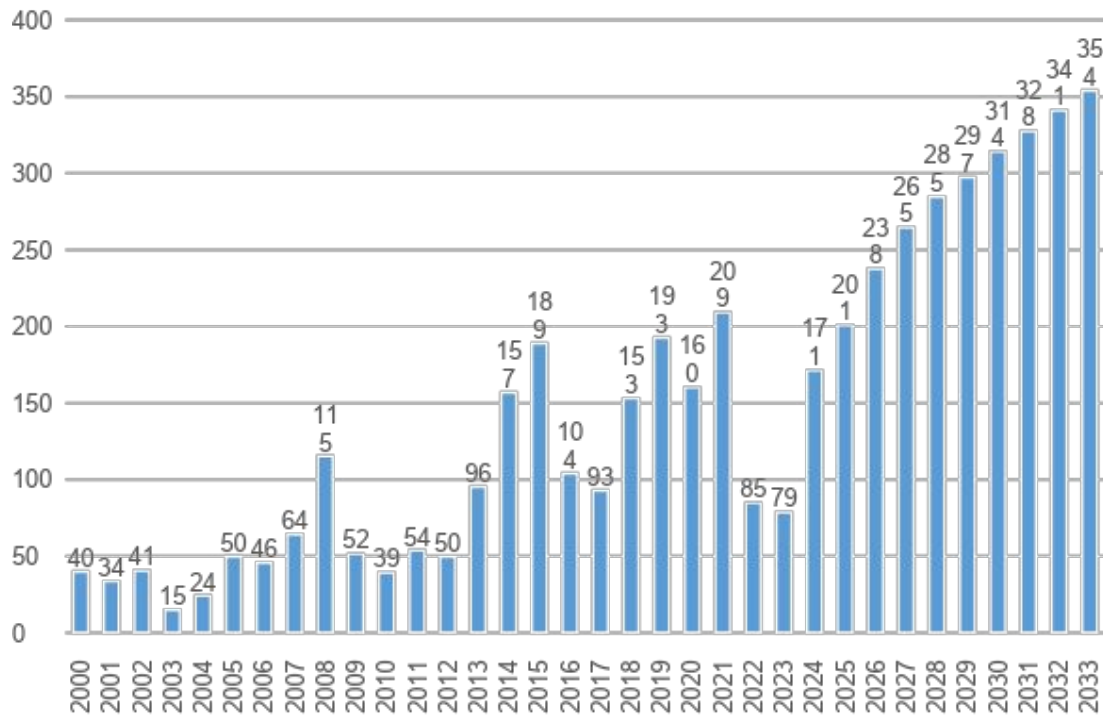
Ріпакова олія

Внутрішні ціни зазначені з ПДВ

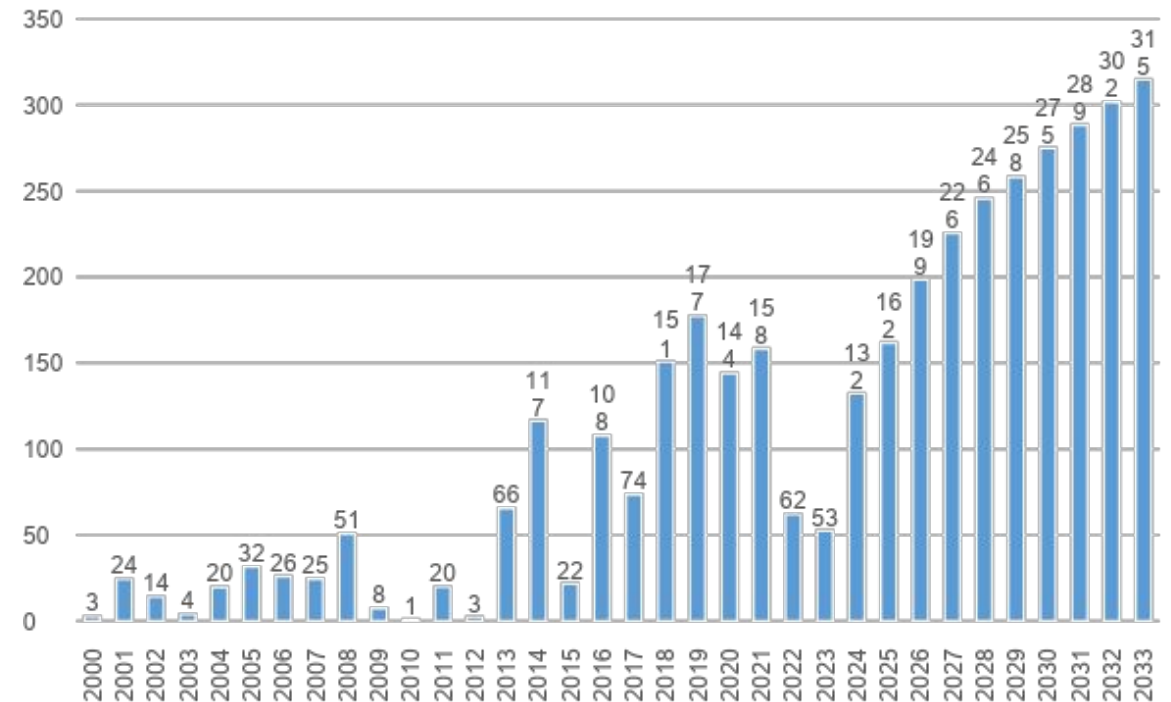
Очікується, що ціни виробників відновляться та синхронізуються з позитивною динамікою світових ринкових цін.

Ріпаковий шрот

■ Ріпаковий шрот, вироблена кількість, тис.т

Очікується збільшення виробництва, внаслідок більшого обсягу виробництва ріпаку.

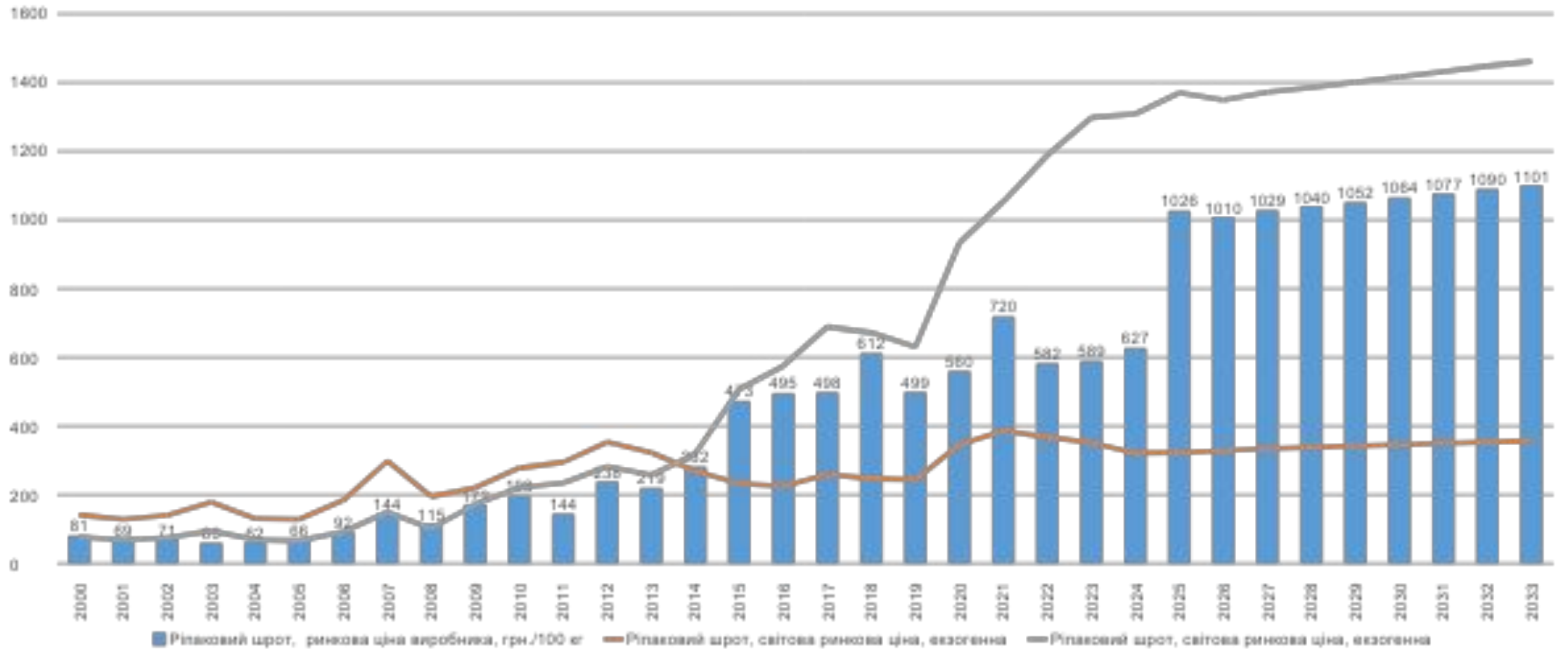

■ Ріпаковий шрот, експортована кількість, тис.т

Обсяг експорту зростатиме з 2024 року, внаслідок надлишків виробництва, яке перевищує внутрішнє споживання.

Імпорт залишатиметься незначним.

Ріпаковий шрот

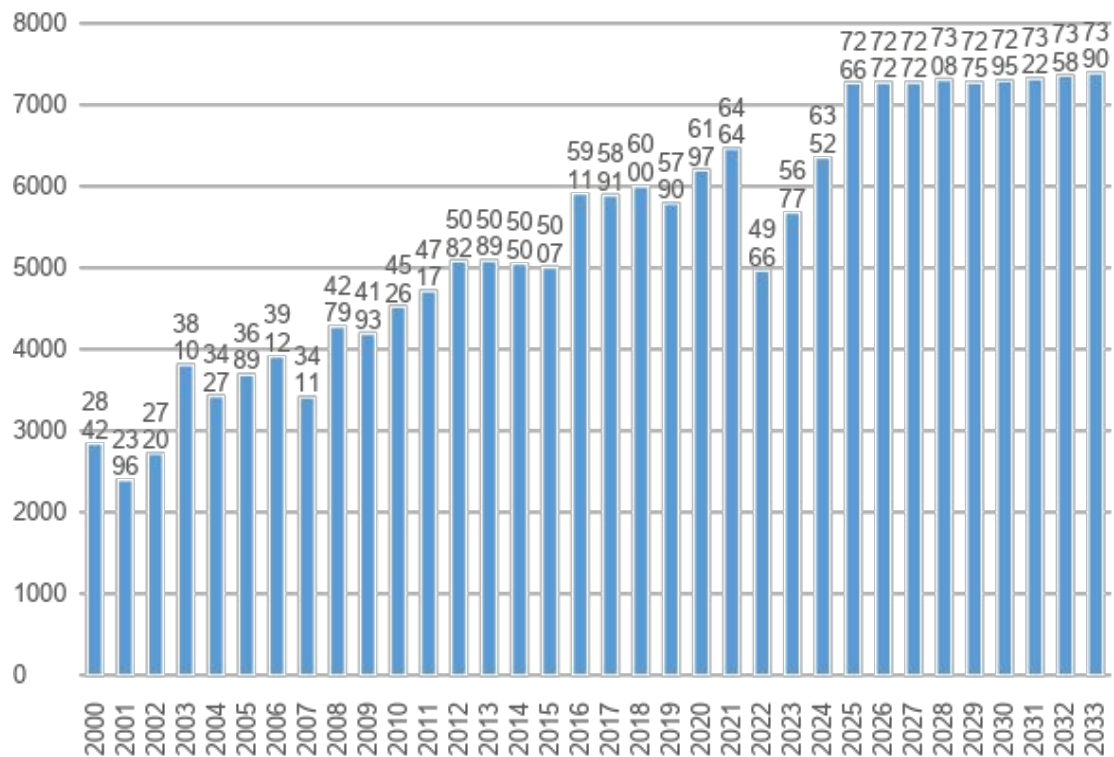
Внутрішні ціни зазначені з ПДВ

Девальвація гривні та повільне відновлення логістики не дадуть змоги базису повернутись до довоєнного рівня

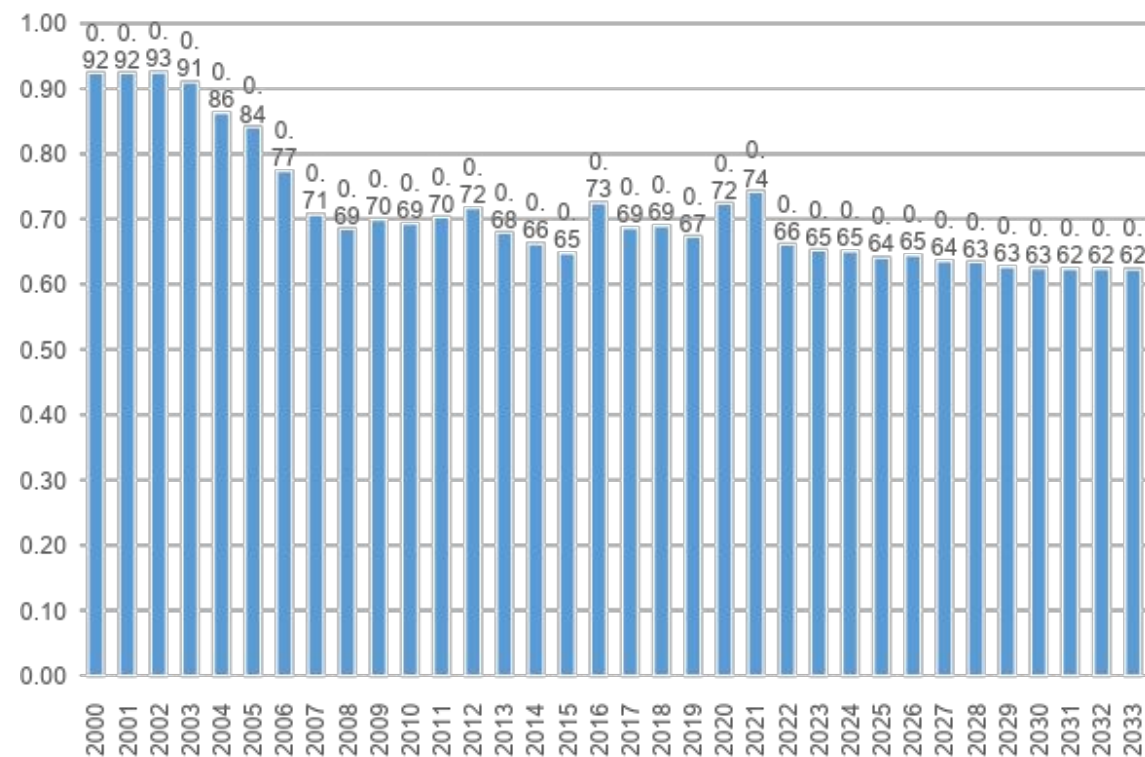
Соняшник та похідні продукти

- Вирощування соняшнику зросло протягом останніх десятиліть, що дало змогу Україні отримати статус провідного світового експортера соняшnikової олії (близько 50% світового експорту)
- Очікується, що посівні площі під соняшником продовжуватимуть зростати завдяки вже існуючій інфраструктурі переробки та високій прибутковості. Однак це зростання буде більш помірним порівняно з ріпаком через виснажливість ґрунту при вирощуванні соняшнику та нижчу прибутковість.
- Прогнозується, що насіння соняшнику залишатиметься домінуючою олійною культурою, а до 2033 року його частка серед усіх олійних культур дещо зменшиться з 65% до 62% (7 мільйонів гектарів)

Соняшник

■ Соняшникове насіння, зібрана площа, тис. га

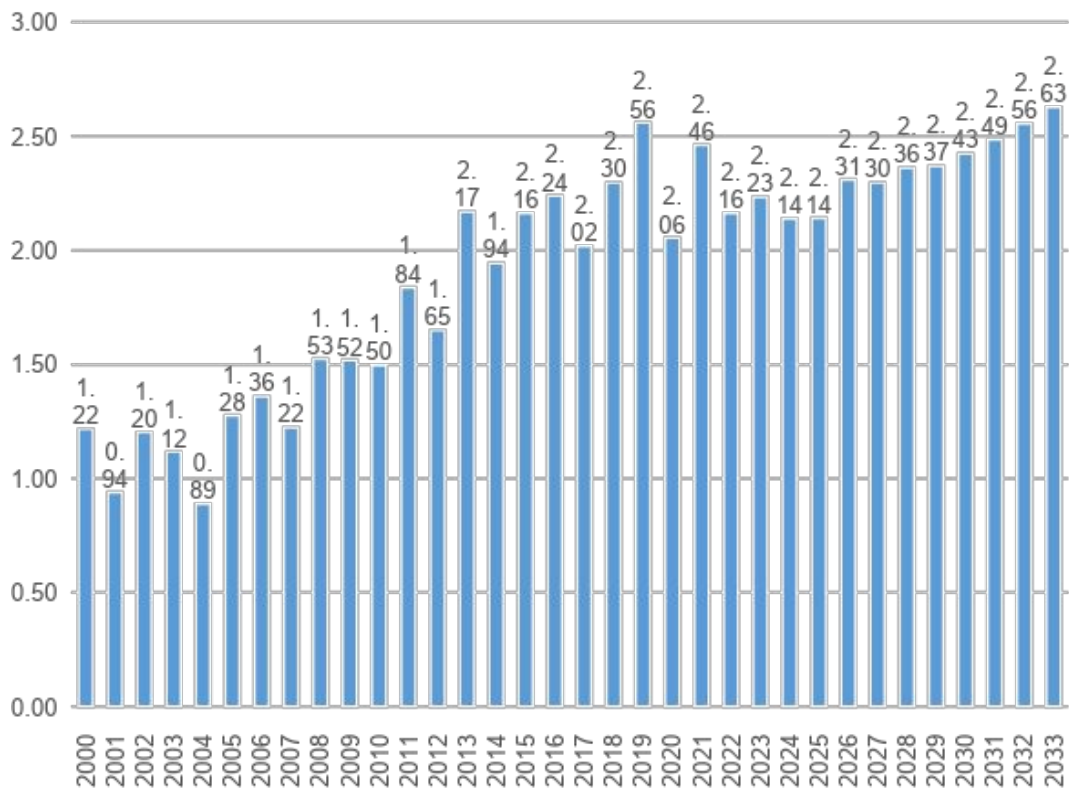

■ Соняшникове насіння, частка зібраної площі зернових, співвідношення

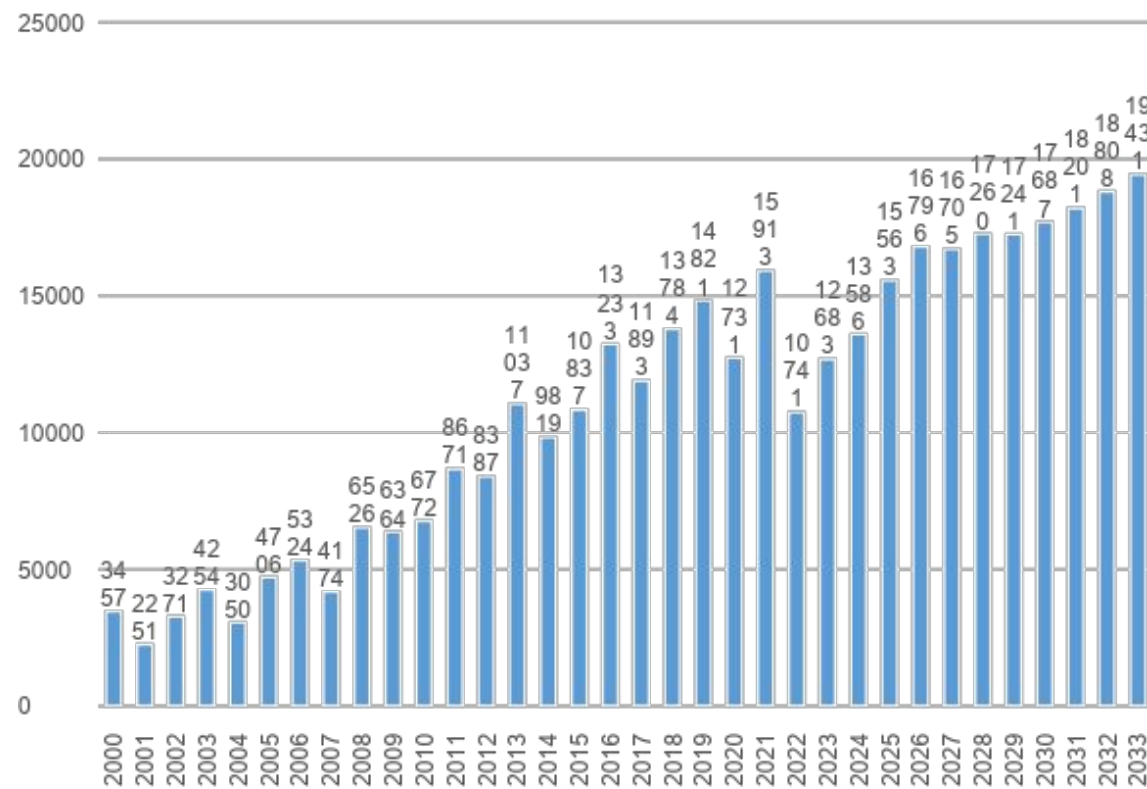
Посівні площі під соняшником зростатимуть завдяки загальному переходу від вирощування зернових до олійних культур.

Частка соняшнику в структурі посівів олійних культур знижуватиметься, в першу чергу через перехід до ріпаку.

Соняшник

■ Соняшникове насіння, урожайність, т/га

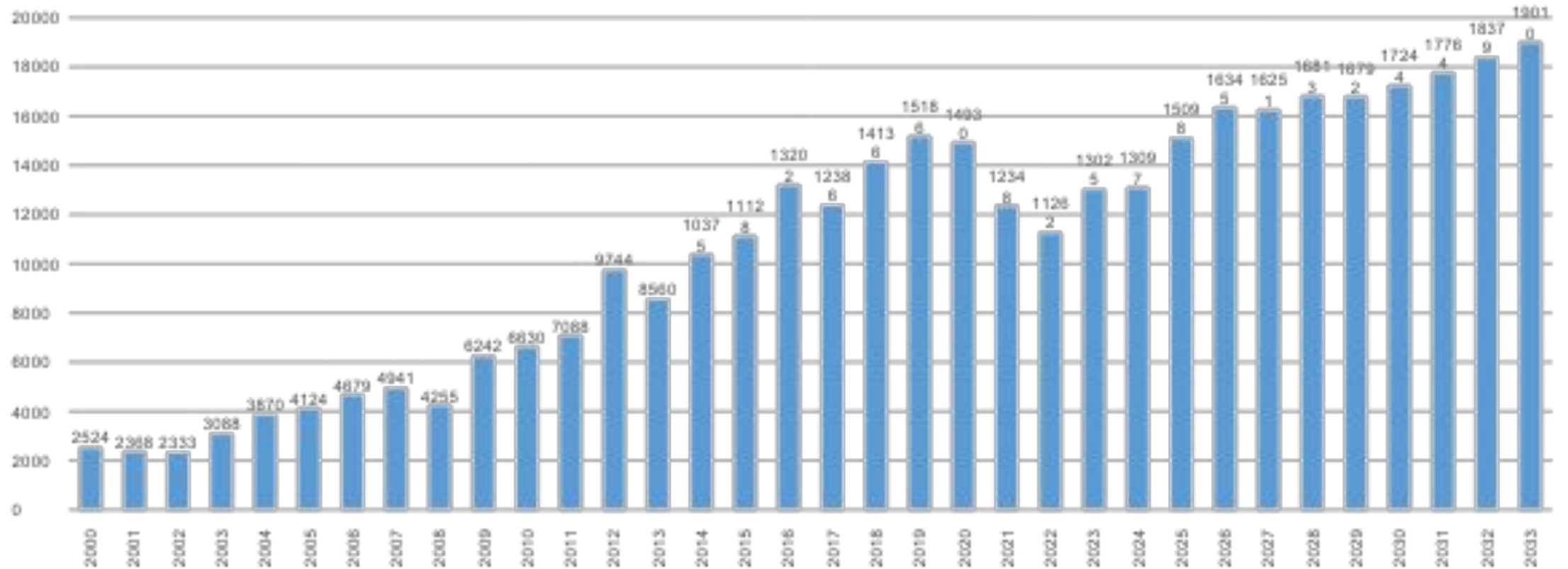

■ Соняшникове насіння, вироблена кількість, тис.т

Очікується, що врожайність соняшнику зростатиме, згідно з загальним трендом.

Обсяг виробництва збільшуватиметься в результаті як розширення площ, так і покращення врожайності.

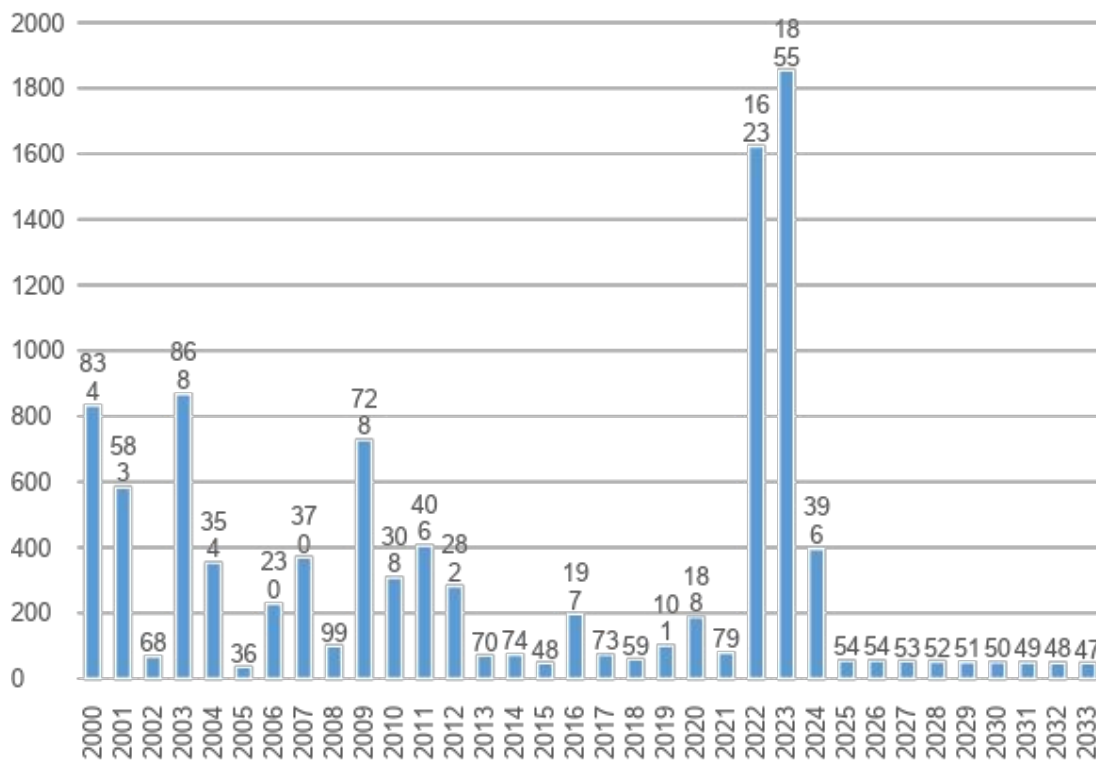
Соняшник

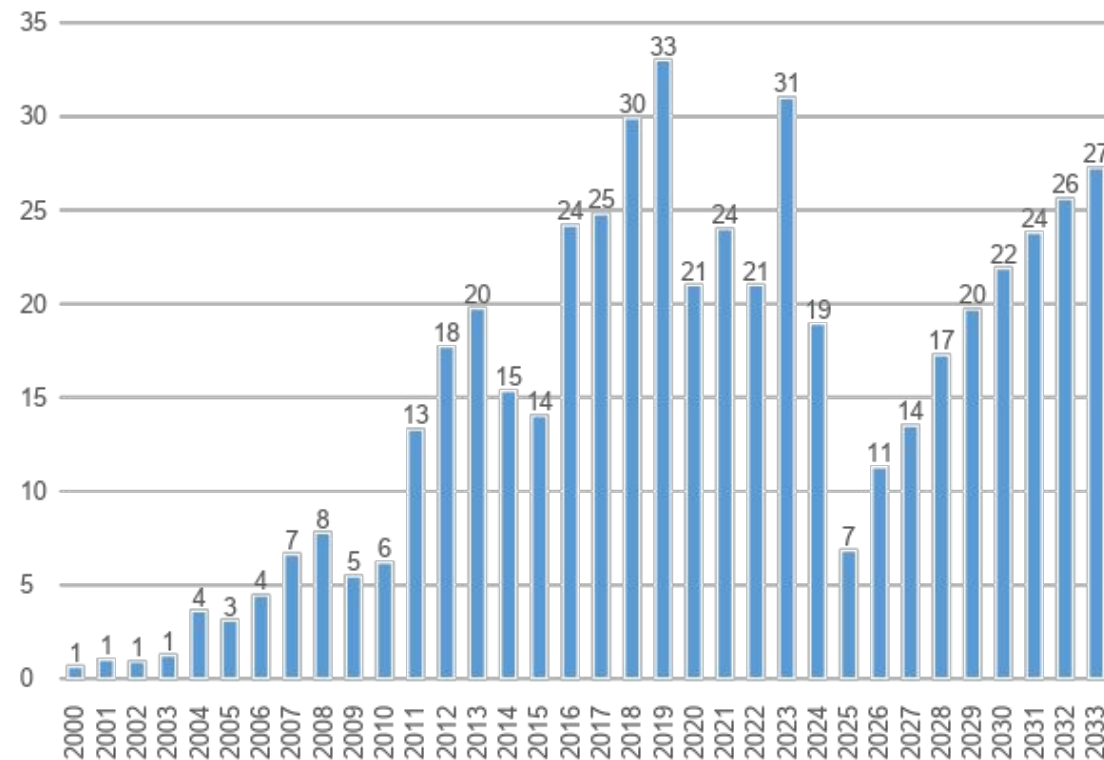
■ Соняшникове насіння, загальне внутрішнє споживання, тис. т

Прогнозується, що внутрішнє споживання зростатиме за рахунок зростання обсягів переробки.

Соняшник

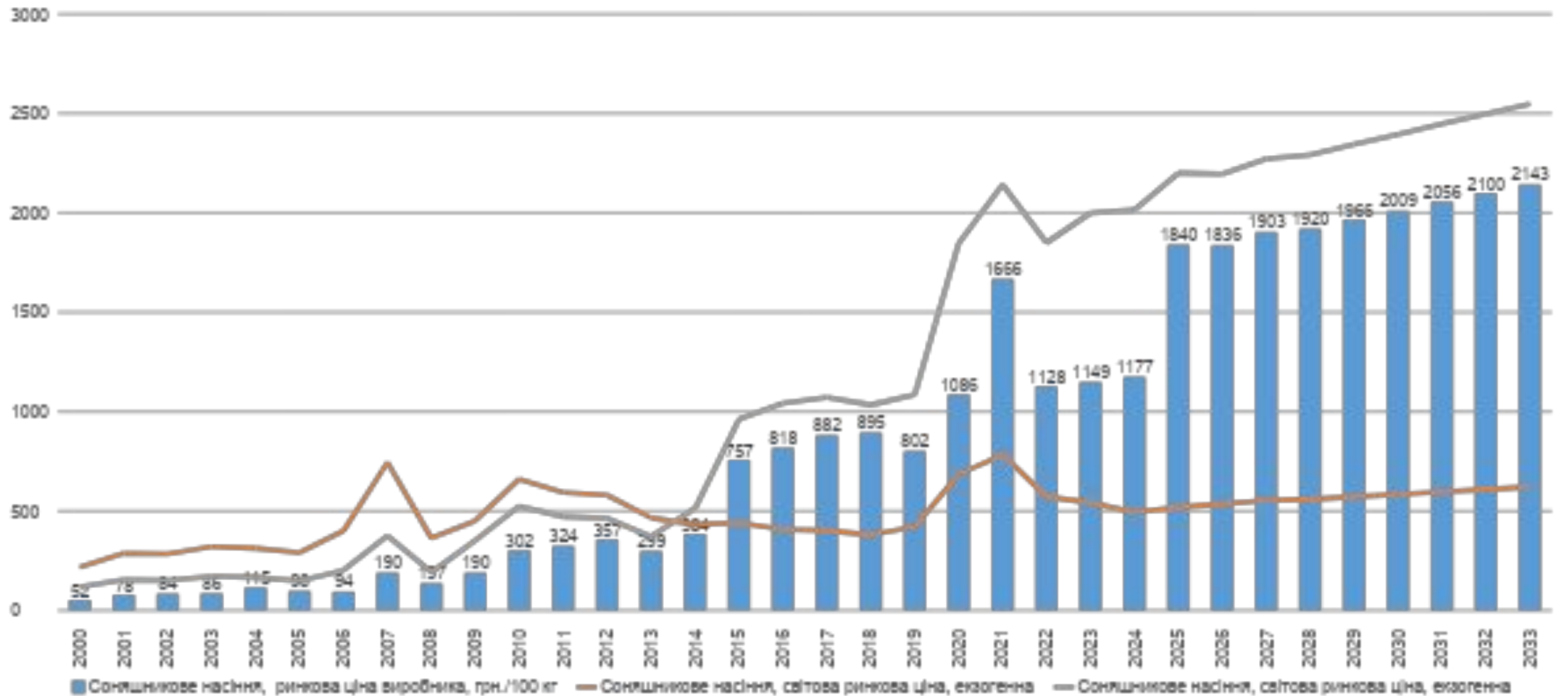
■ Соняшникове насіння, експортована кількість, тис. т

■ Соняшникове насіння, імпортована кількість, тис. т

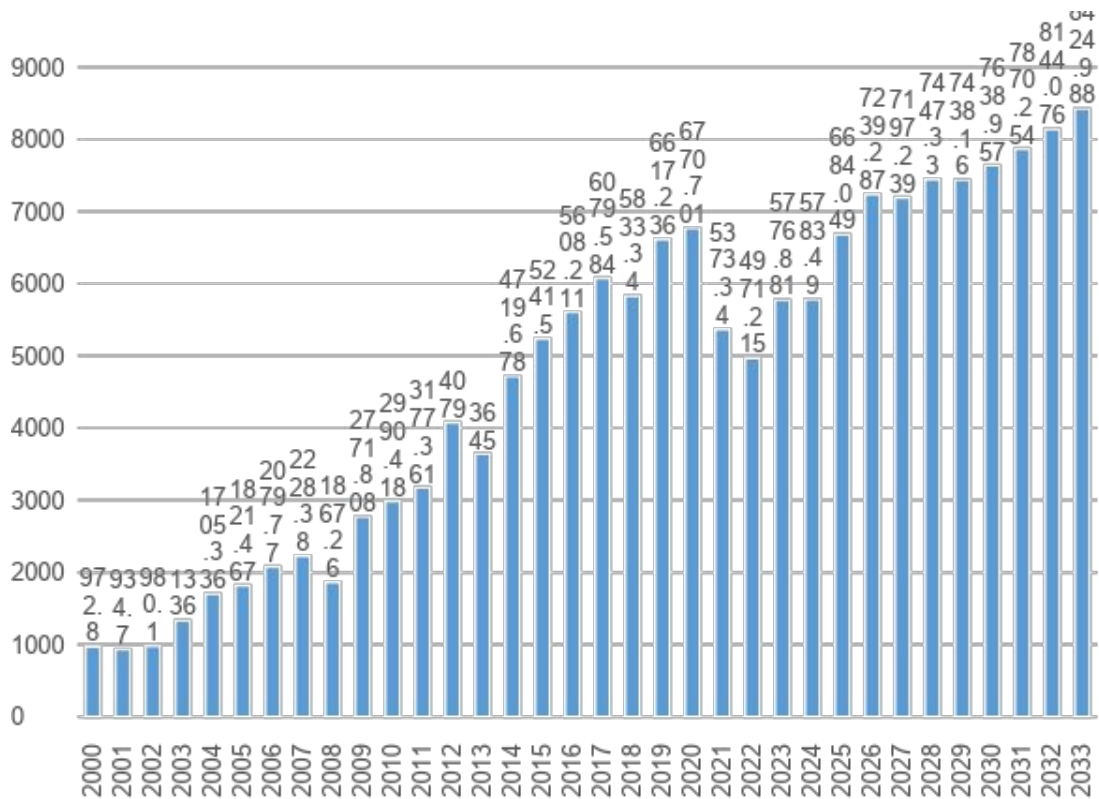
Експорт залишатиметься низьким, а імпорт зростатиме (втім, обсяги залишатимуться дуже низькими) завдяки вищій рентабельності продуктів переробки.

Соняшник

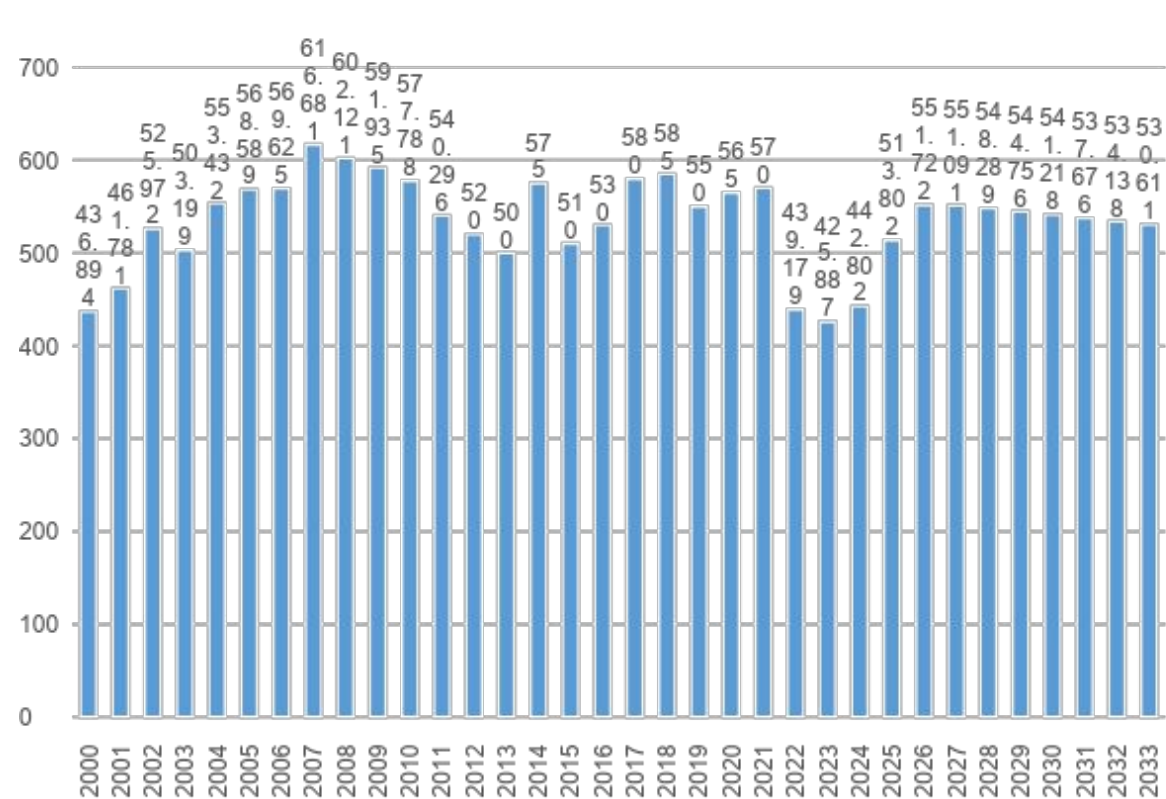
Очікується, що ціна на насіння соняшника зростатиме та вирівняється відносно позитивного тренду світової ціни. Девальвація гривні та повільне відновлення логістики не дадуть змоги базису повернутись до довоєнного рівня

Соняшникова олія

■ Соняшникова олія, вироблена кількість, тис.т

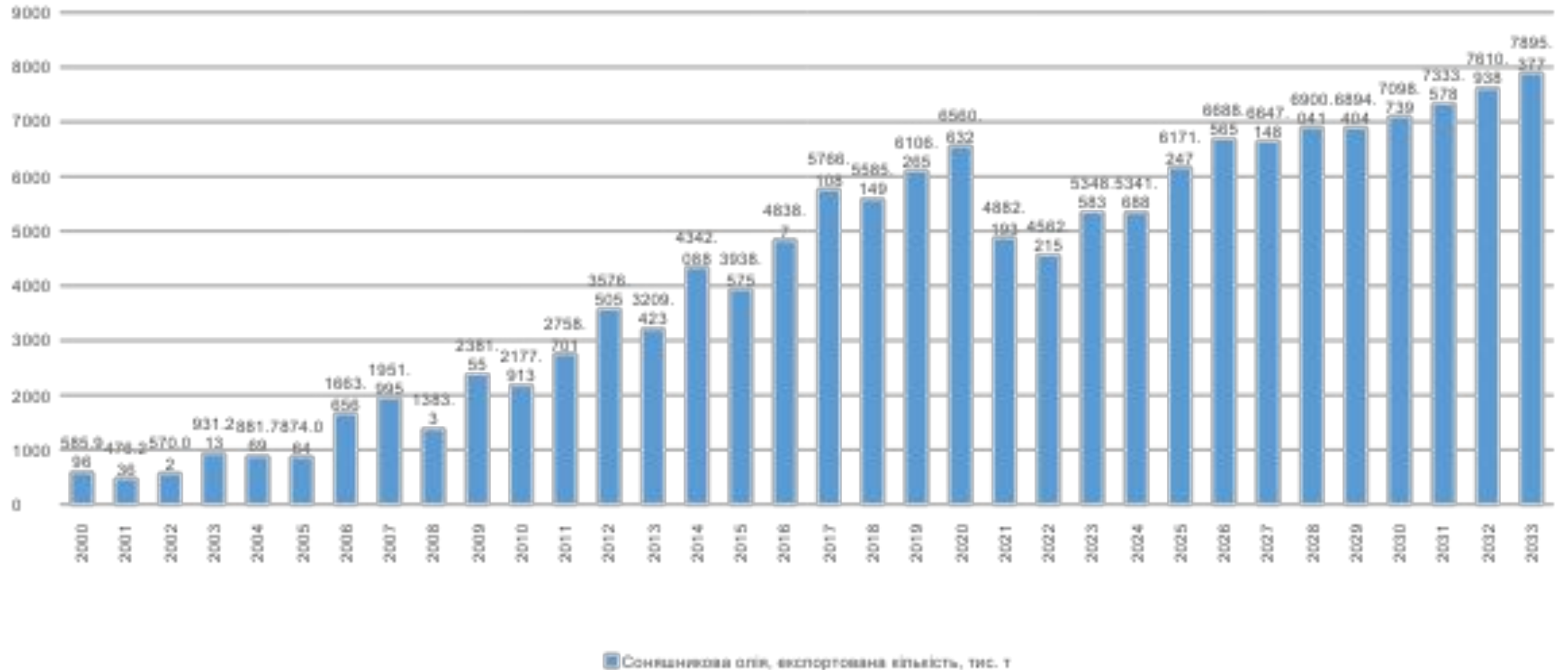
Очікується, що виробництво соняшникової олії повернеться до позитивного тренду після 2025 року, з огляду на ріст виробництва соняшникового насіння.

■ Соняшникова олія, загальне внутрішнє споживання, тис. т

Очікується незначний негативний тренд у внутрішньому споживанні в результаті зменшення кількості населення. Споживання на душу населення залишатиметься стабільним.

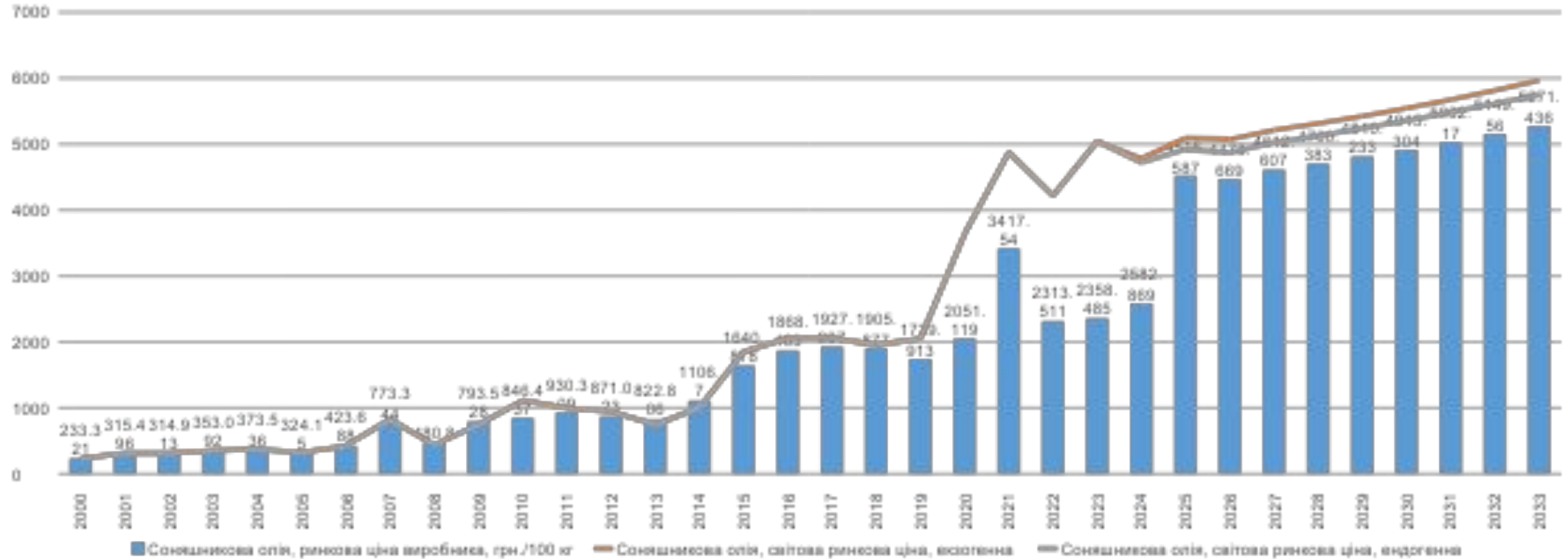
Соняшникова олія

З 2011 року кількість імпортованої соняшникової олії не перевищувала 1 тис. тон.

Очікується зростання експорту внаслідок збільшення виробництва, що стимулюється вищою прибутковістю соняшникової олії.

Соняшникова олія

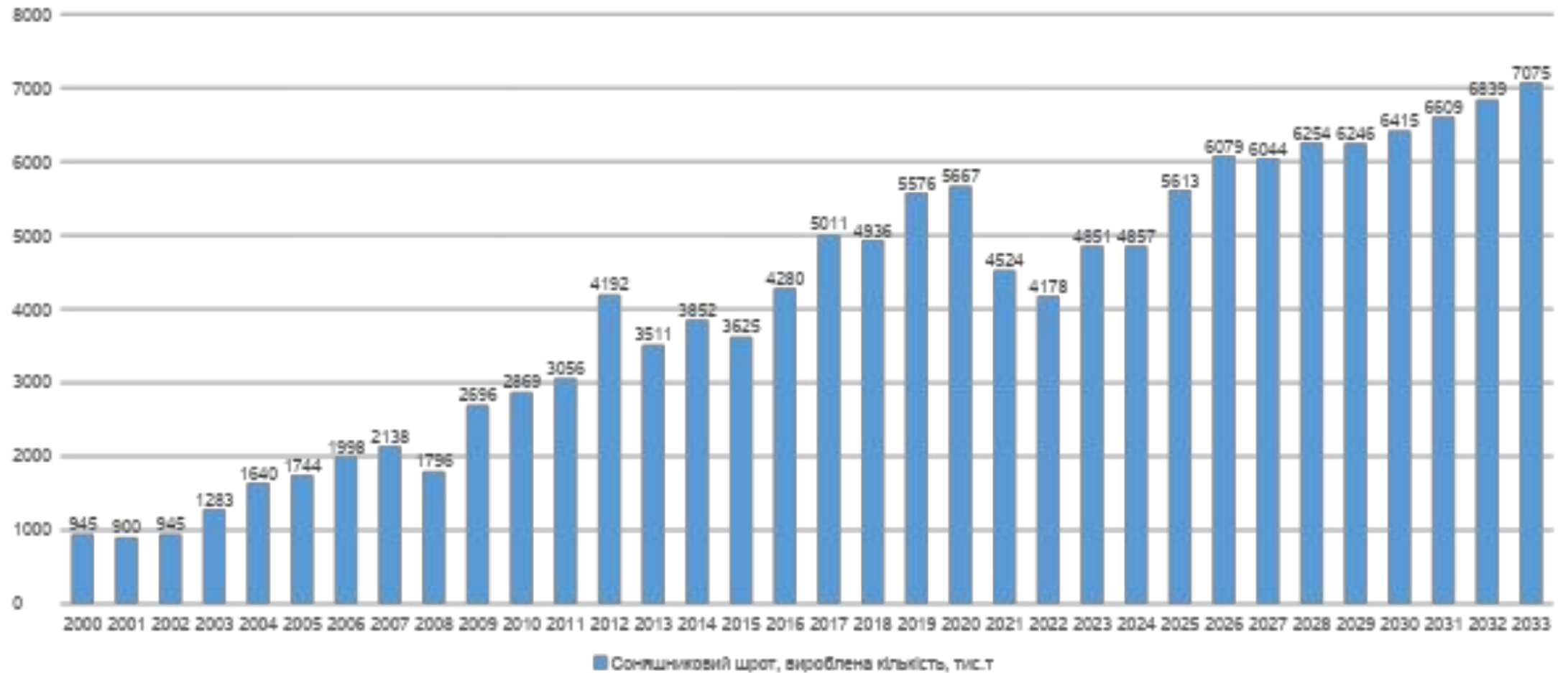

Внутрішні ціни зазначені з ПДВ

Українське виробництво не тільки реагує на світові ціни, а й впливає на них.

Передбачається, що ціни внутрішніх виробників знову тісно корелюватимуть зі світовими цінами після закінчення війни та відновлення логістики.

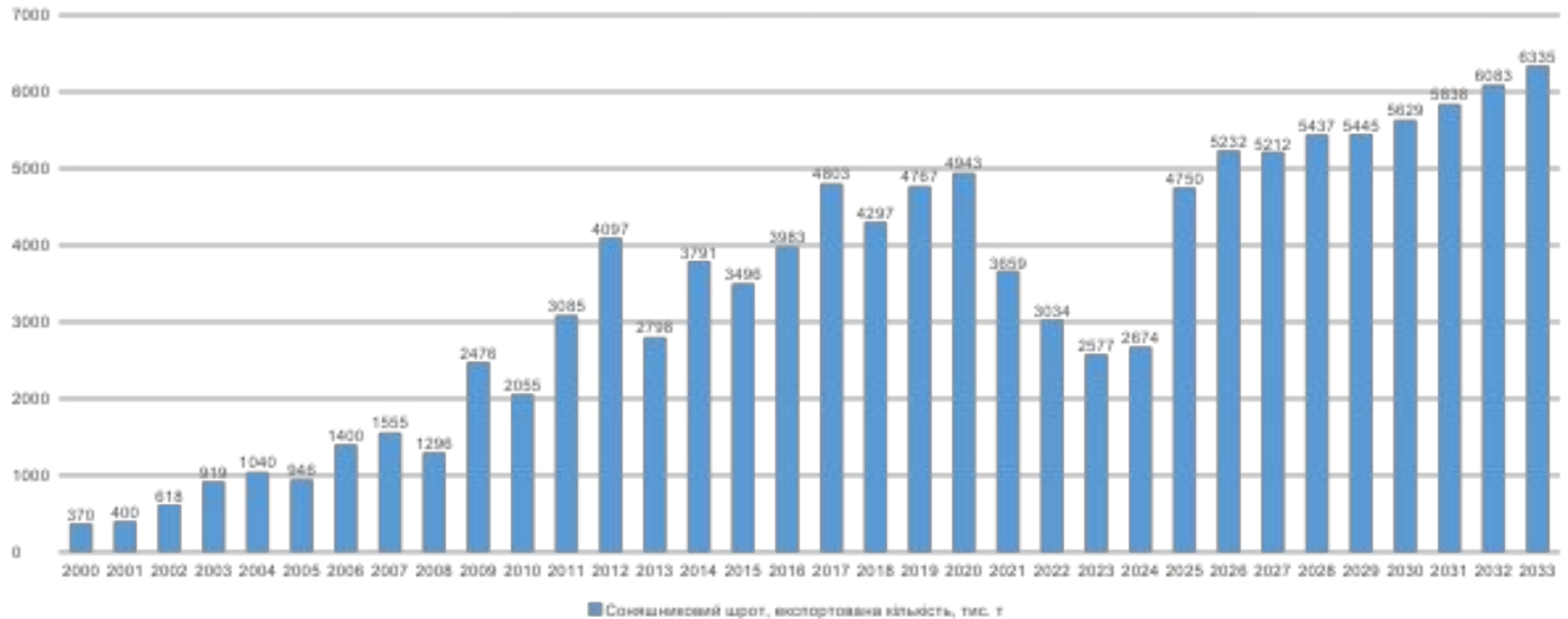
Соняшниковий шрот

Очікується, що виробництво зростатиме внаслідок зростання виробництва соняшникової олії.

Внутрішнє споживання знижуватиметься

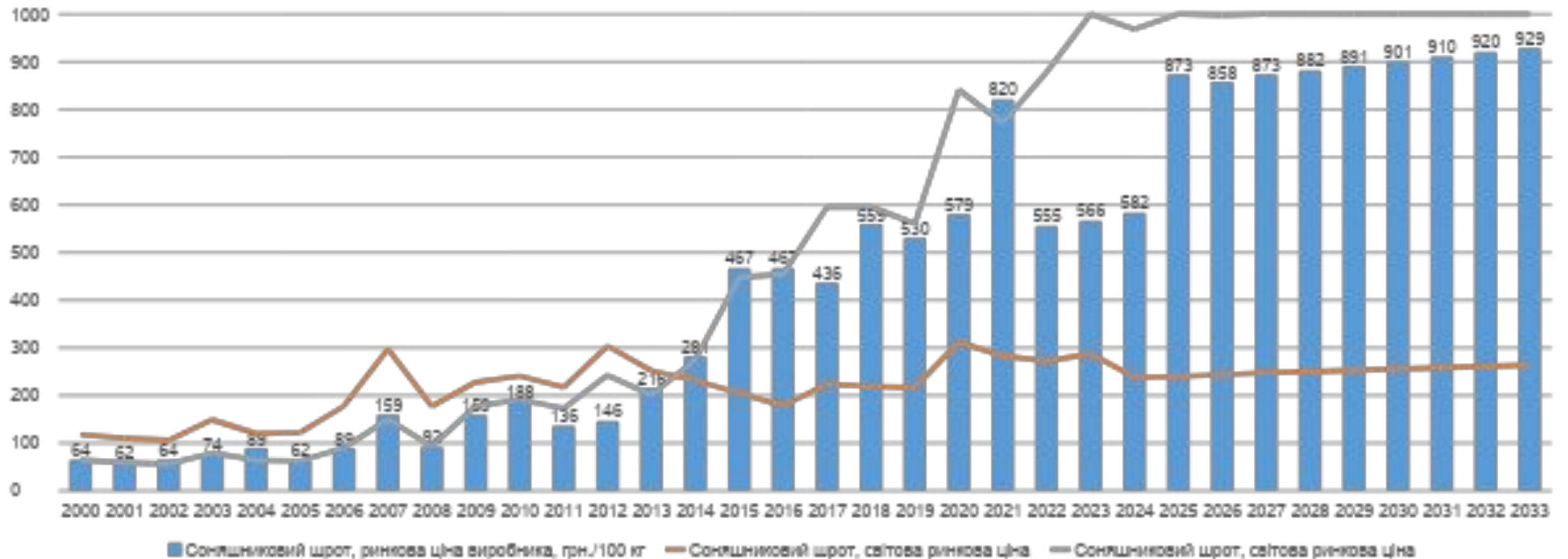
Соняшниковий шрот

З огляду на ріст виробництва та падіння внутрішнього споживання, експорт зростатиме.

Імпорт не перевищуватиме 5 тис. тон.

Соняшниковий шрот

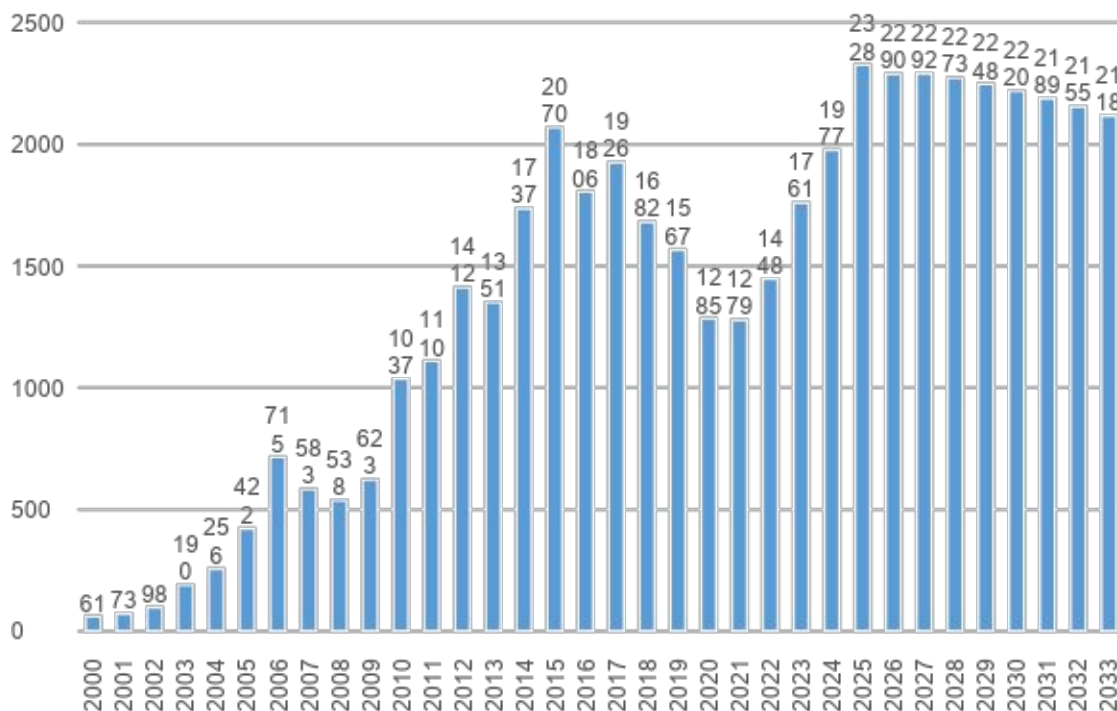
Внутрішні ціни зазначені з ПДВ

Внутрішня ціна на соняшниковий шрот зростатиме під впливом прогнозованого зростання світових цін. Девальвація гривні та повільне відновлення логістики не дадуть змоги базису повернутись до довоєнного рівня.

Соя та похідні продукти

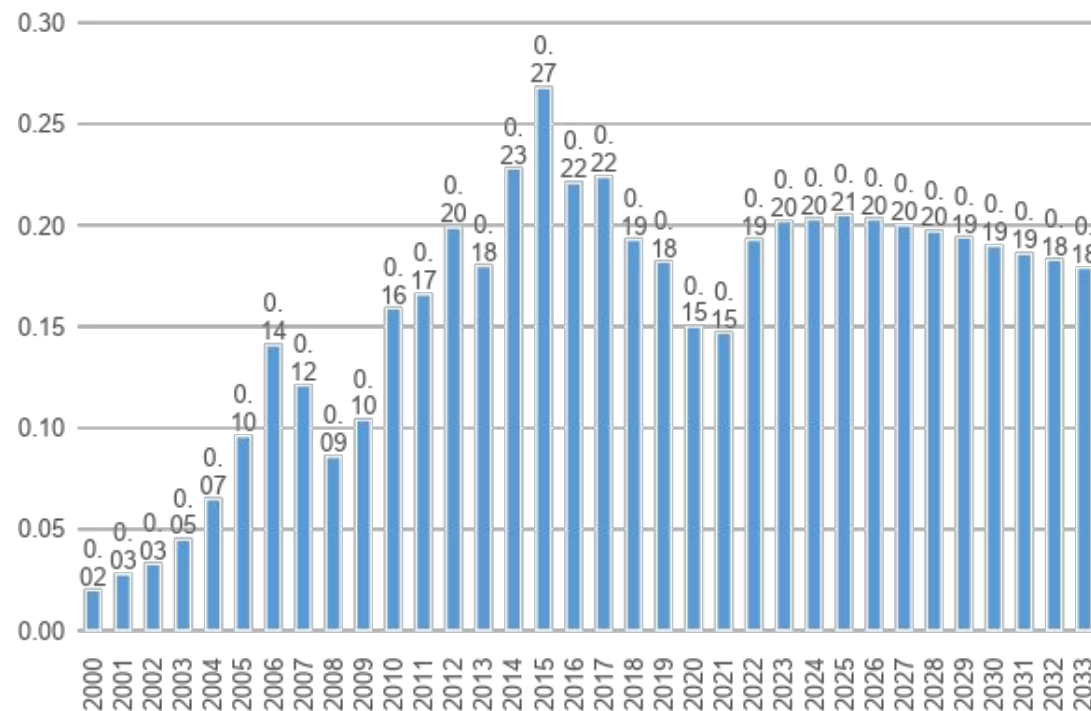
- Посівні площі під соєю та обсяги виробництва зростали протягом останніх п'яти років, відновлюючись після зниження 2018 року.
- Очікується, що виробництво сої досягне піку після закінчення війни в результаті звільнення територій. Після цього, посівні площі та виробництво спадатимуть внаслідок конкуренції з іншими олійними культурами.
- Соя сприятливо впливає на ґрунт і сівозміну, але, за прогнозами, посівна площа буде меншою, ніж під ріпаком, оскільки прибутковість є нижчою.

Со́я

■ Соєві боби, зібрана площа, тис. га

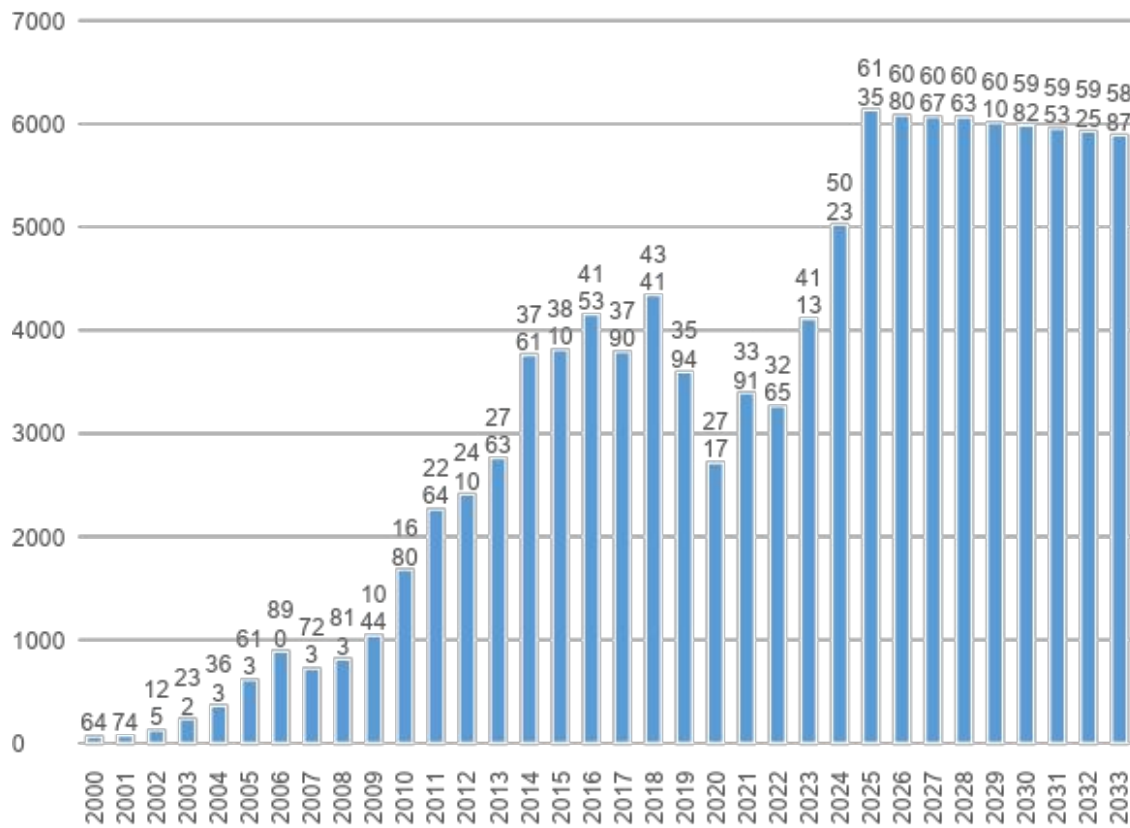
Очікується, що в результаті закінчення війни посівні площі під соєю зростуть внаслідок звільнення територій та повернуться до негативного тренду через падіння частки сої в структурі посівів олійних культур.

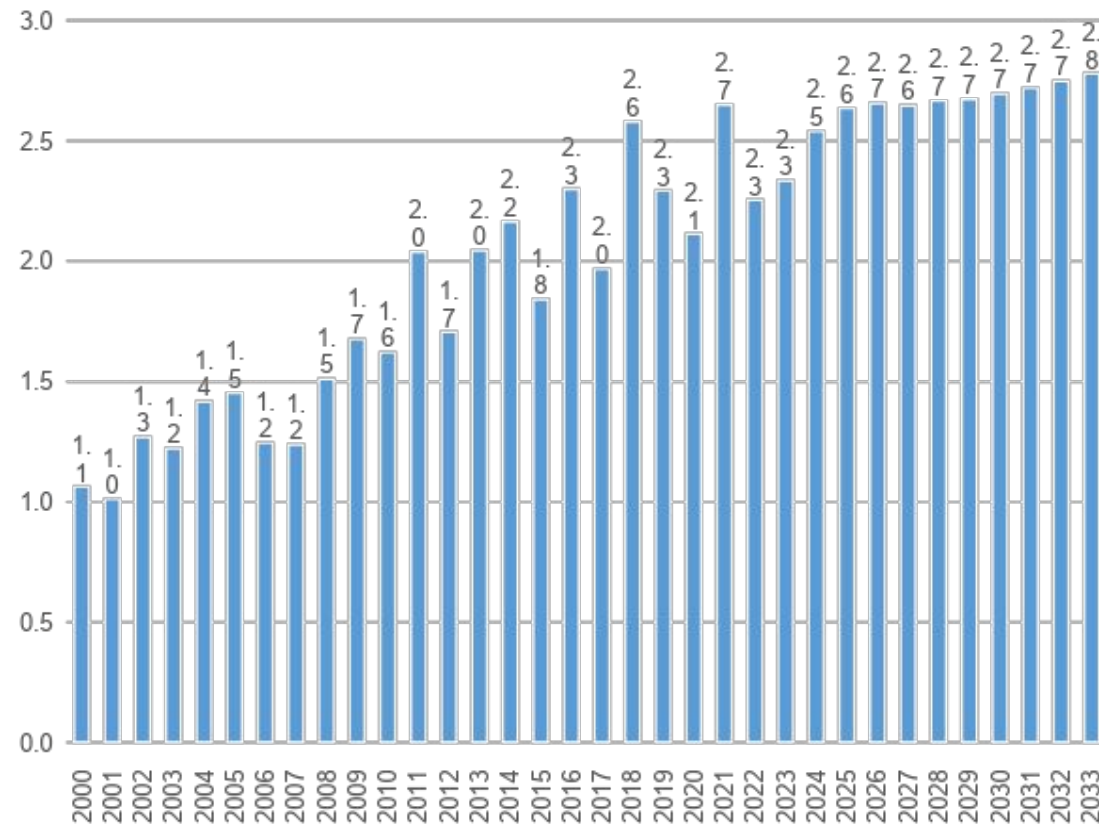
■ Соєві боби, частка зібраної площі олійних, співвідношення

Зменшення частки сої пов'язане з конкуренцією з іншими олійними культурами, які дають більший прибуток на одиницю землі.

Со́я

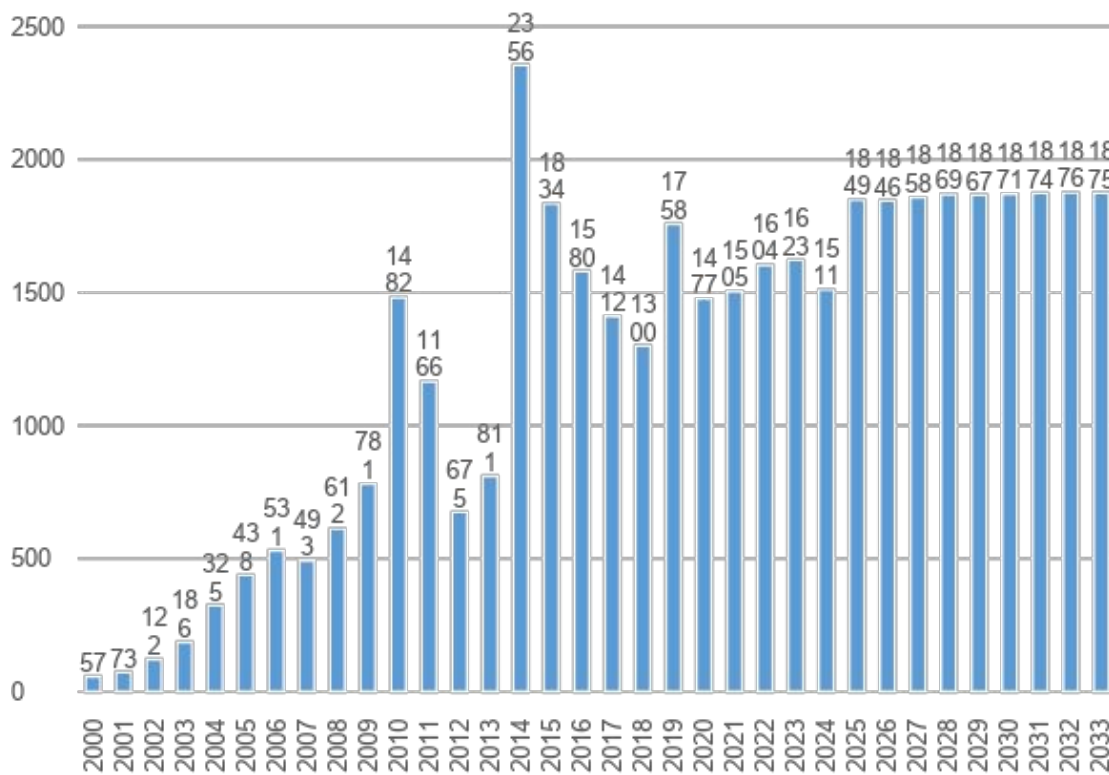
■ Соєві боби, вироблена кількість, тис.т

■ Соєві боби, урожайність, т/га

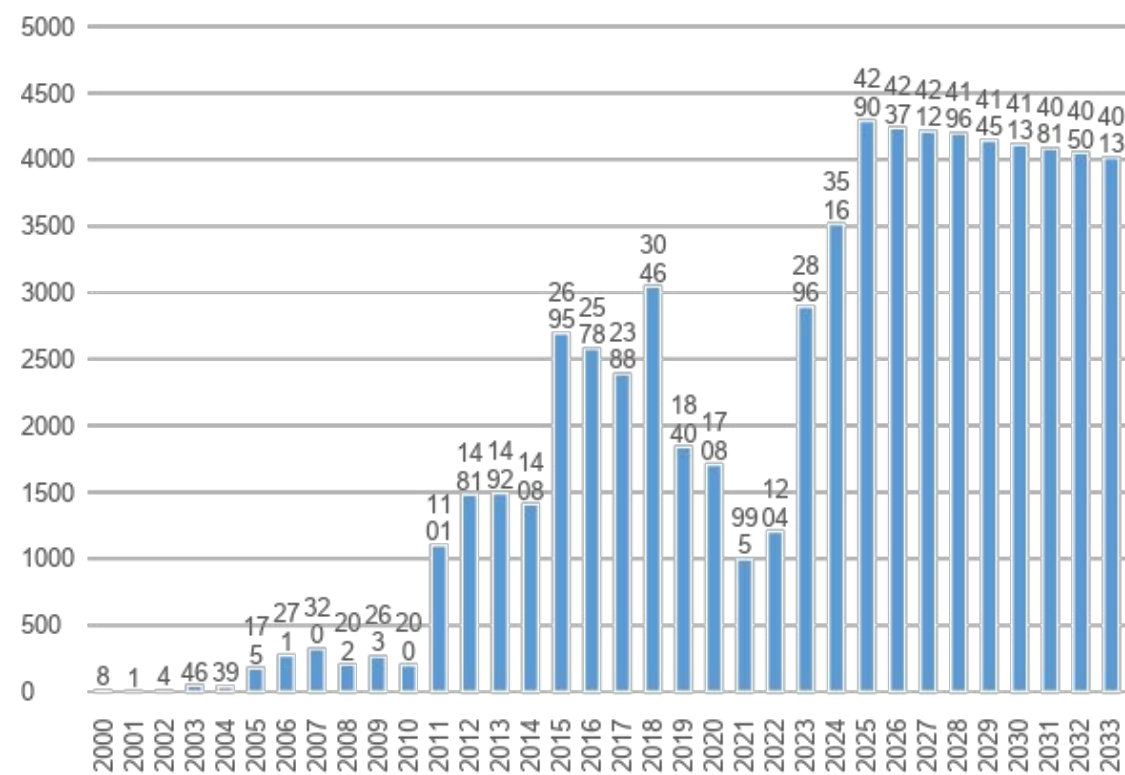
Очікується, що обсяг виробництва сої буде спадати повільніше ніж посівні площі завдяки покращенню врожайності.

Со́я

■ Соєві боби, загальне внутрішнє споживання, тис. т

Помірний позитивний тренд внутрішнього споживання спричинений зростаючим попитом на корм з боку птахівництва.

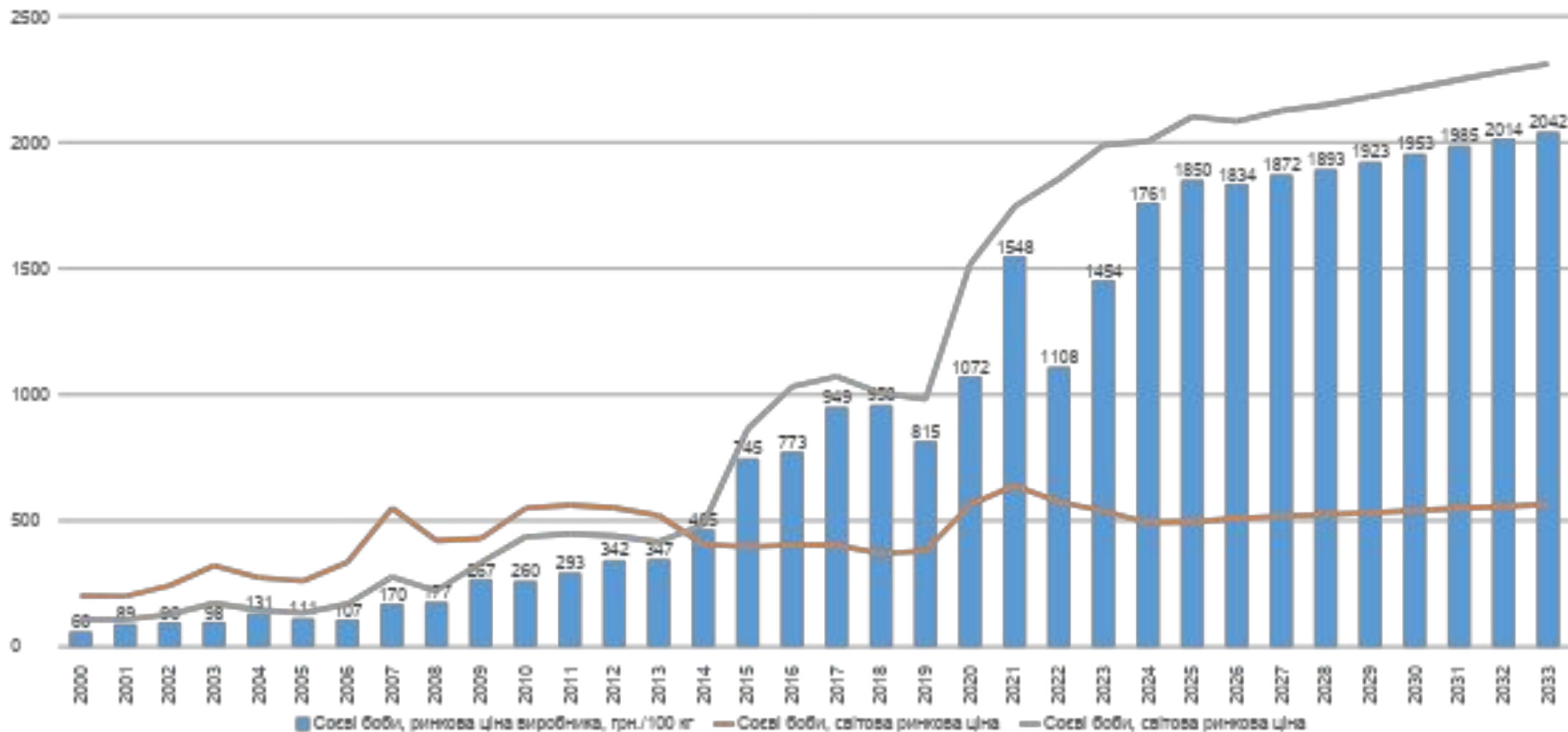

■ Соєві боби, експортована кількість, тис. т

Обсяг експорту відображає негативний тренд у виробництві.

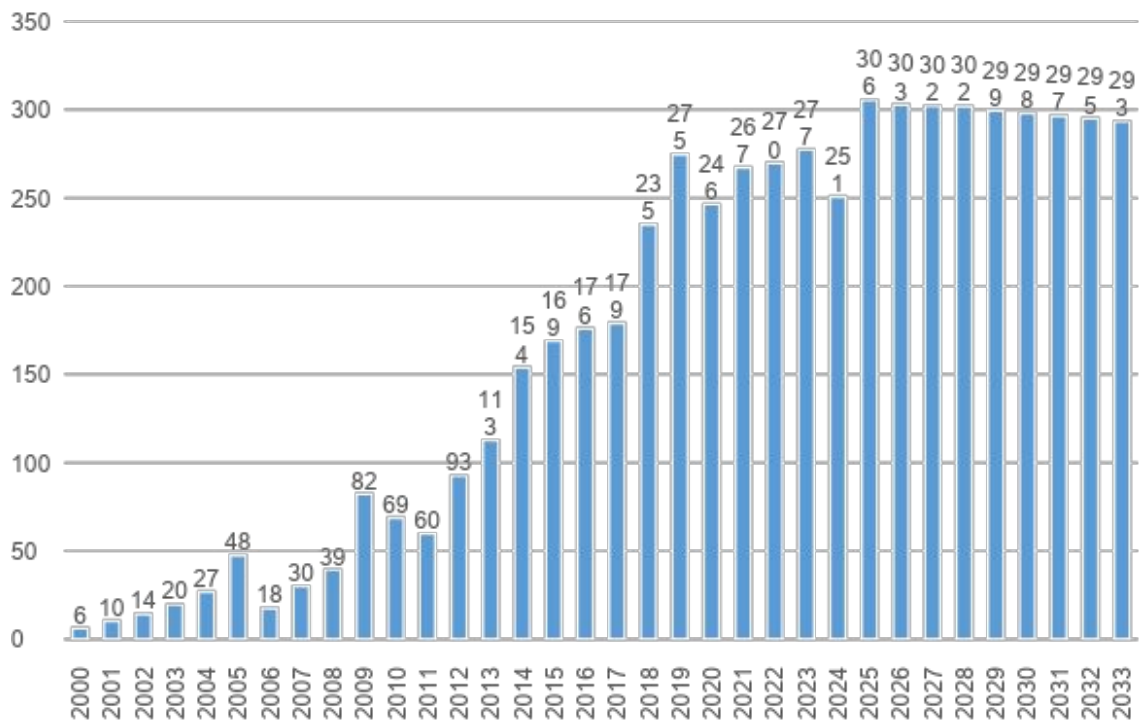
Очікується, що обсяг імпорту залишатиметься незначним, не перевищуючи 4 тис. тон на рік.

Соя

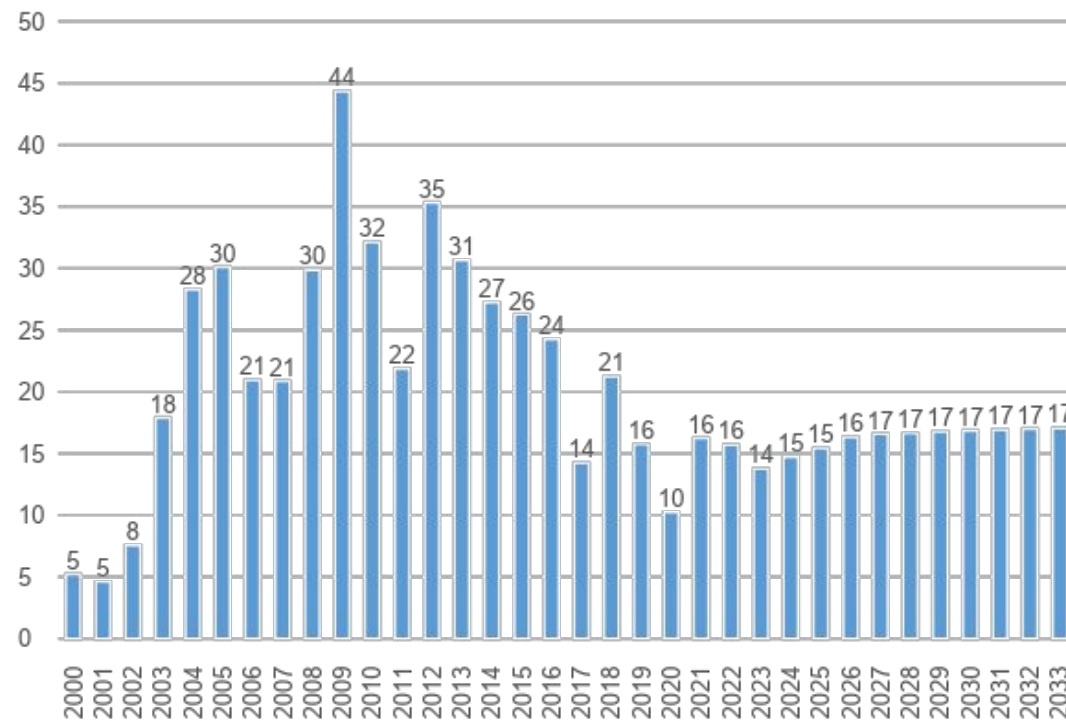
Внутрішня ціна на сою зростатиме під впливом прогнозованого зростання світових цін. Девальвація гривні та повільне відновлення логістики не дадуть змоги базису повернутись до довоєнного рівня.

Соєва олія

■ Соєва олія, вироблена кількість, тис. т

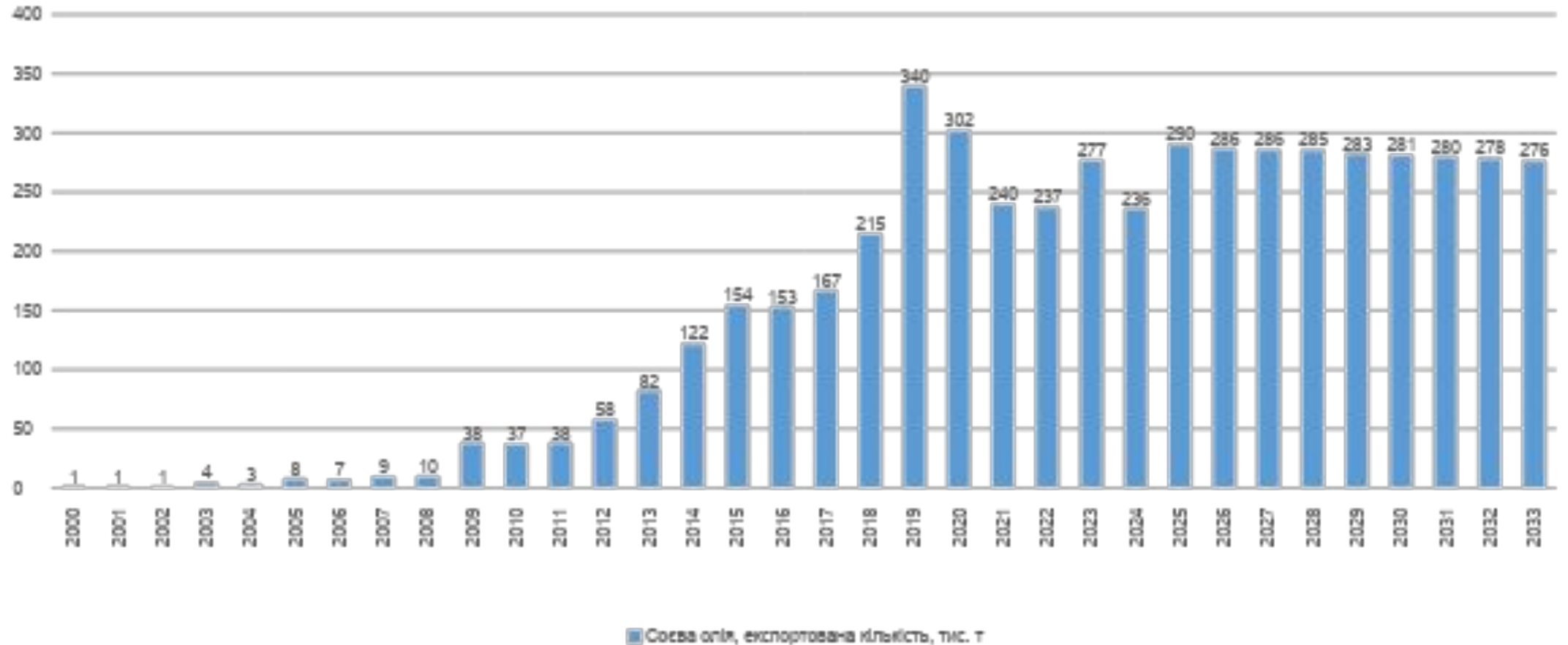
Очікується, що виробництво соєвої олії зростатиме до 2025 року, відображаючи динаміку виробництва сої.

■ Соєва олія, загальне внутрішнє споживання, тис. т

Харчове споживання соєвої олії поступово зростатиме через ріст населення та ВВП на душу населення.

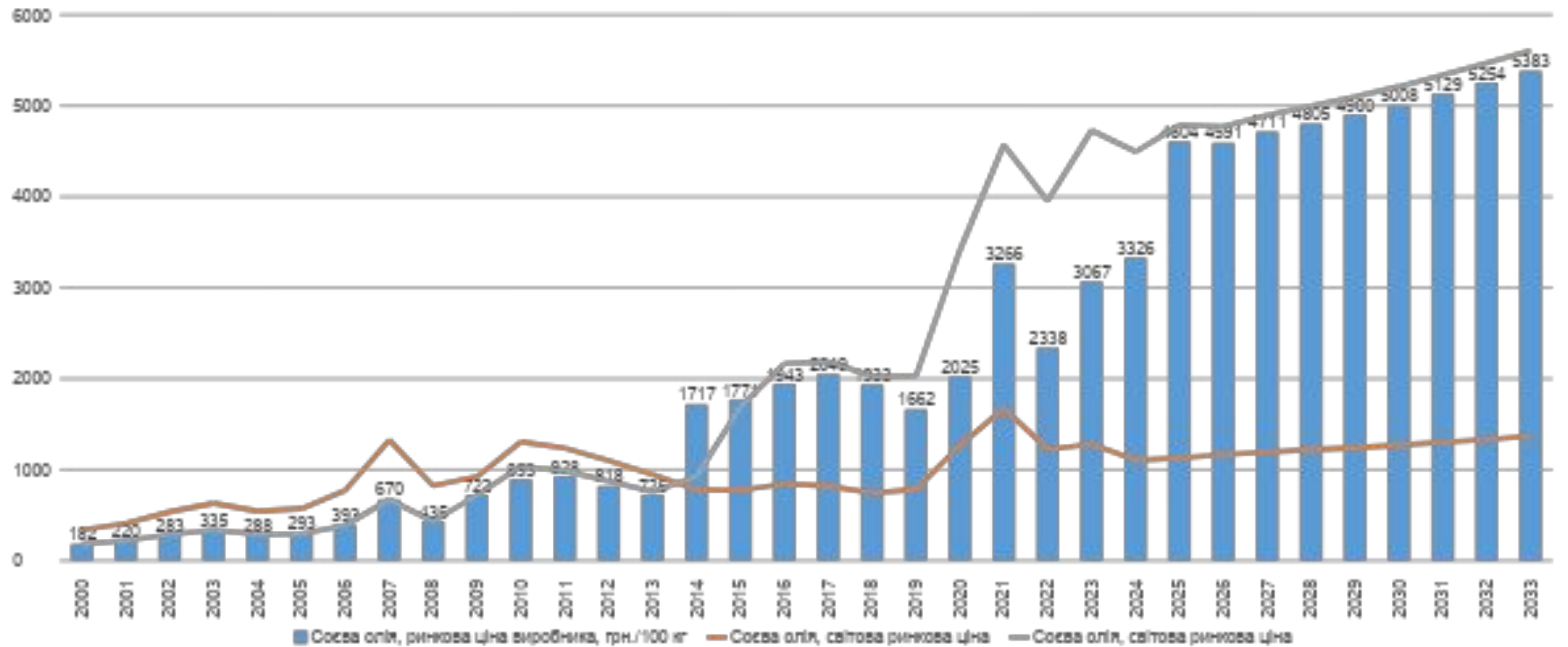
Соєва олія

Очікується відновлення експорту в 2025 році після падіння в 2024. Після цього, експорт поступово знижуватиметься через зменшення обсягів виробництва.

Імпорт залишиться незначним, не перевищуючи 1 тис. тон на рік.

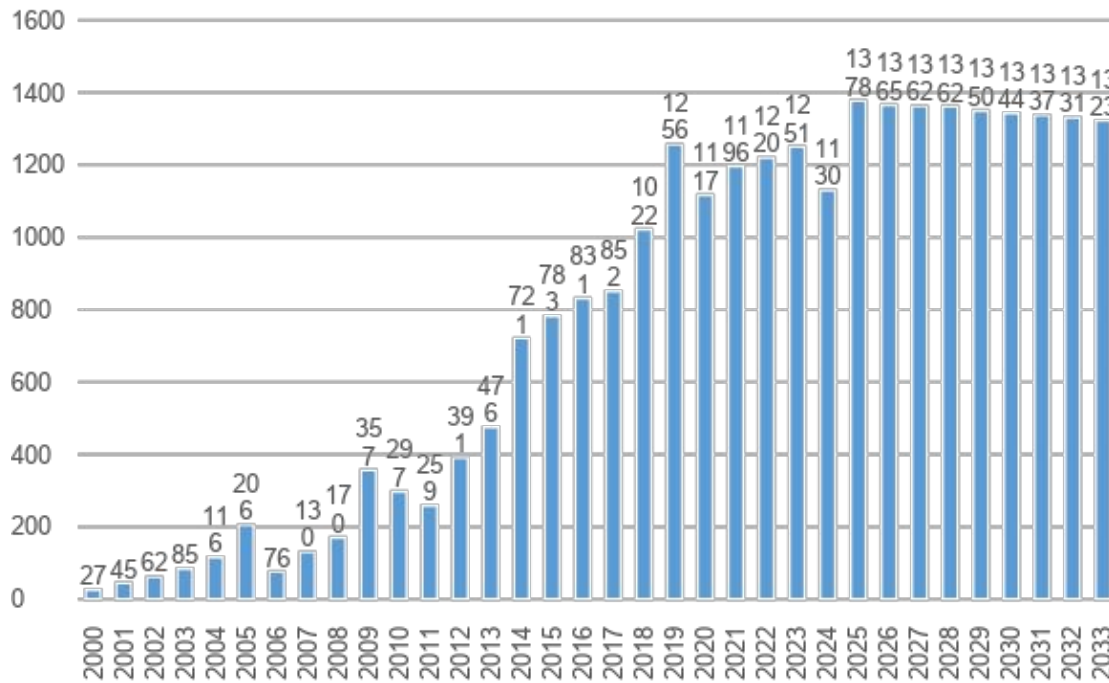
Соєва олія

Внутрішні ціни зазначені з ПДВ

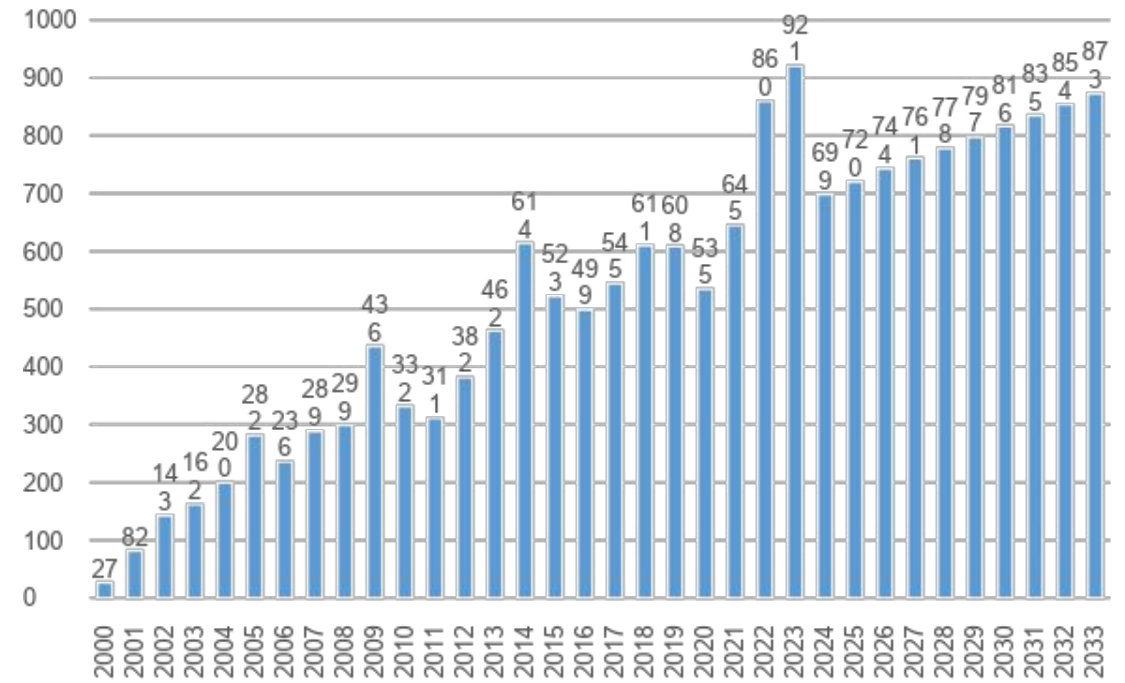
Очікується, що світові та внутрішні ціни матимуть спільний позитивний тренд

Соєвий шрот

■ Соєвий шрот, вироблена кількість, тис.т

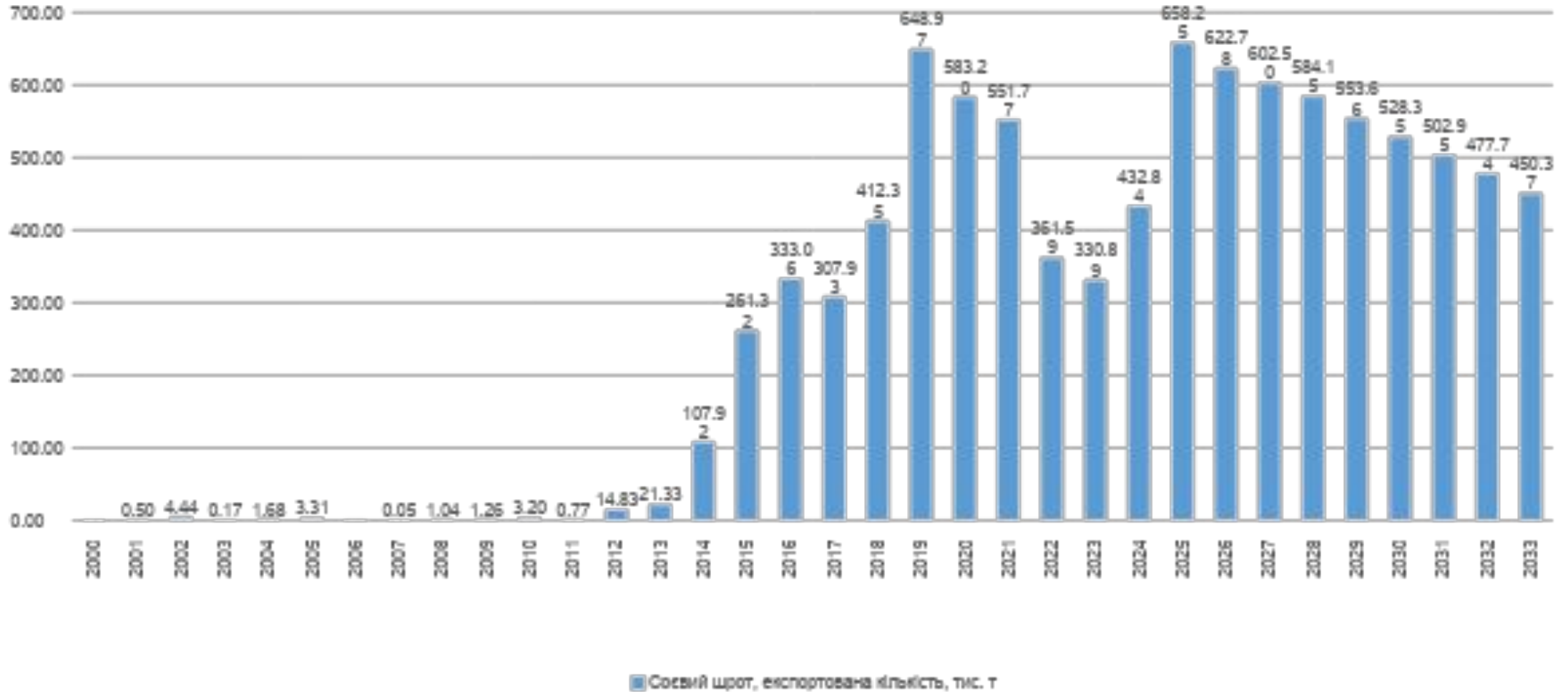
Так само, як і з соєвою олією, виробництво соєвого шроту поступово спадатиме після 2025 року, в першу чергу через зменшення виробництва сої та перехід до вирощування ріпаку.

■ Соєвий шрот, загальне внутрішнє споживання, тис. т

Внутрішнє споживання соєвого шроту зростатиме через зростаючий попит з боку птахівництва.

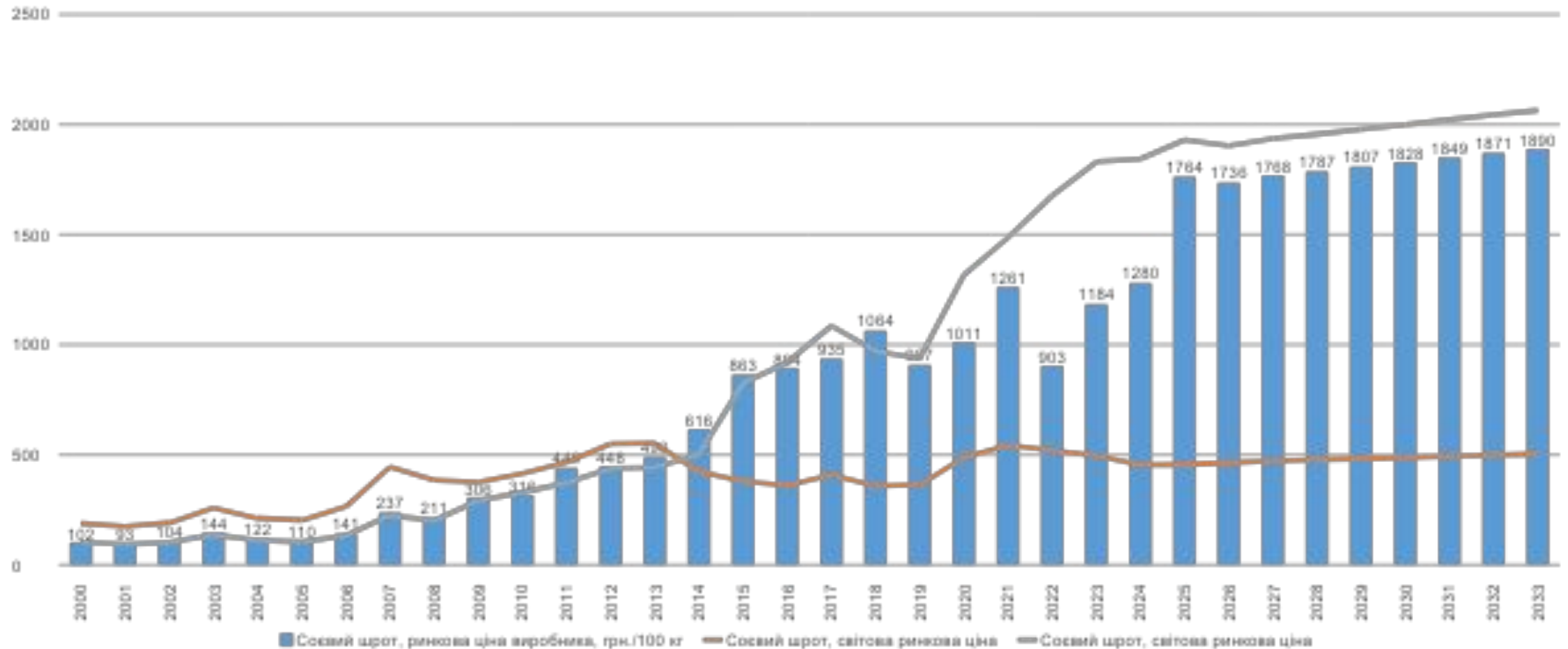
Соєвий шрот

Експорт поступово спадатиме після піку в 2025 році.

Імпорт соєвого шроту залишиться незначним, не перевищуючи 1 тис. тон.

Соєвий шрот

Внутрішні ціни зазначені з ПДВ

Ціни на соєвий шрот матимуть помірний позитивний тренд.

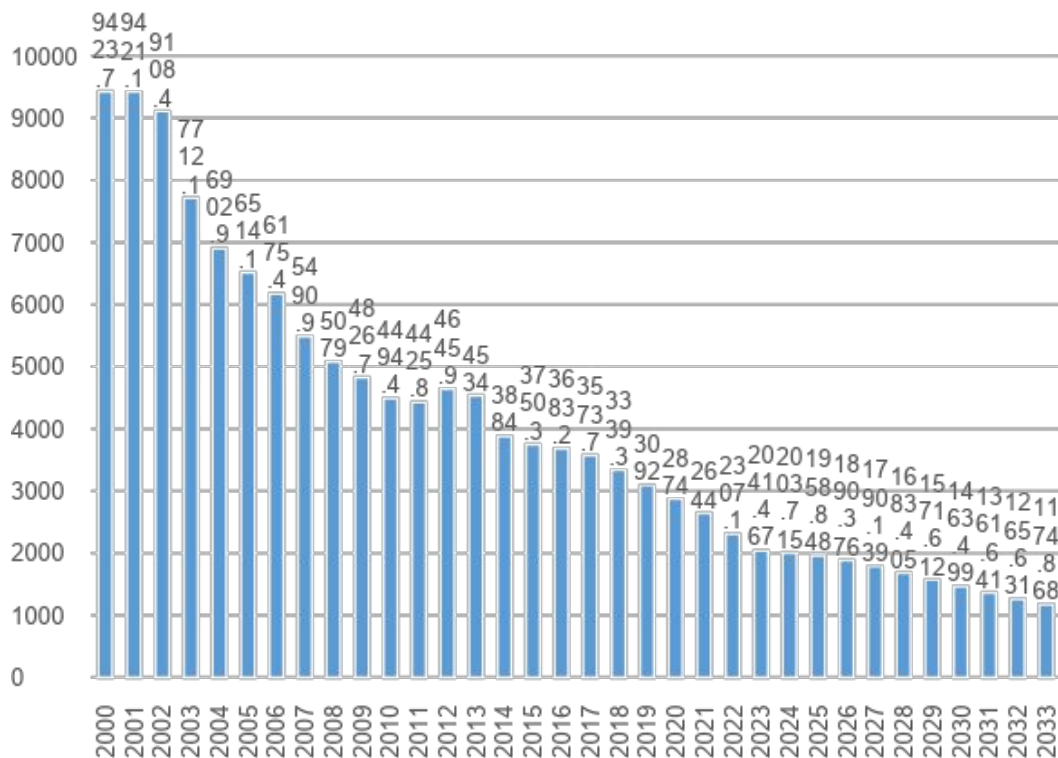

6 Агровигляд: Тваринництво

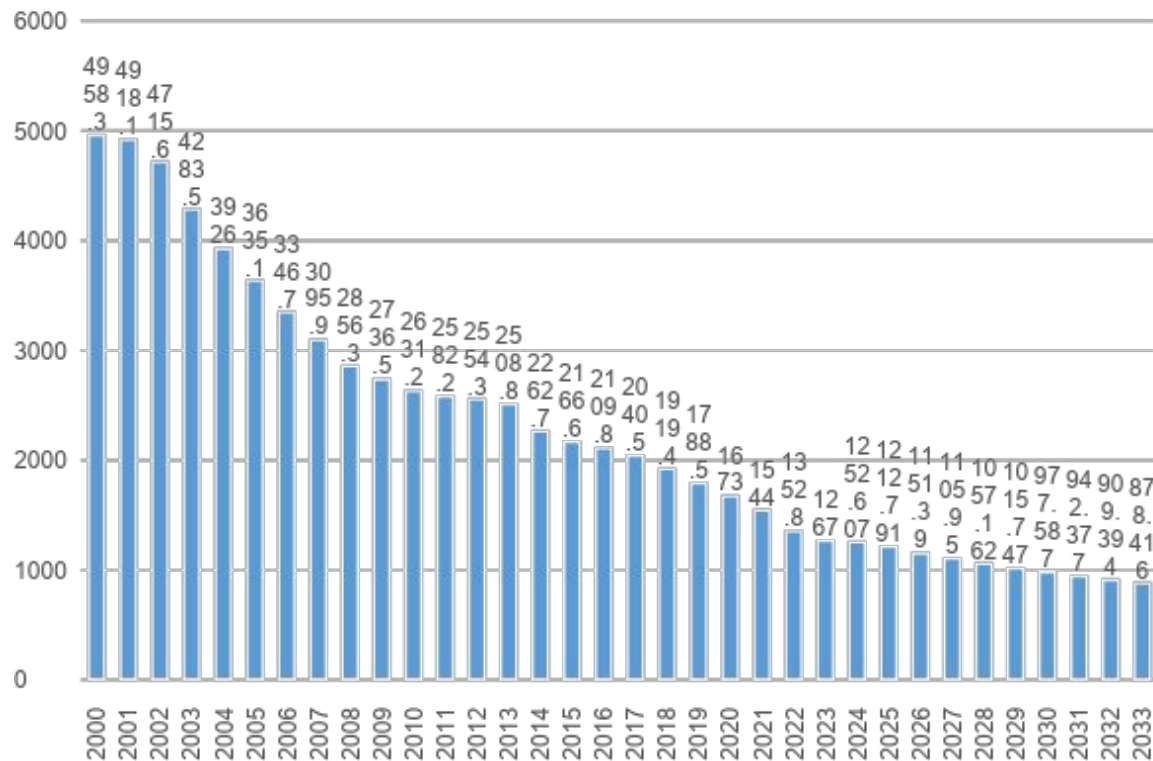
ВРХ, яловичина та молоко

- Протягом останніх двох десятиліть, тісно пов'язані сектори виробництва яловичини та молока мали негативний тренд у кількості худоби, в першу чергу через низьку прибутковість.
- Повномасштабне вторгнення РФ посилює скорочення поголів'я великої рогатої худоби, спричинивши різке падіння виробництва яловичини та молока.
- Незважаючи на те, що після 2024 року очікується відновлення чисельності худоби, існуючі раніше негативні тенденції, викликані низькою ефективністю та високими операційними витратами, продовжуватимуть впливати на галузі.
- У той же час середня забійна вага та надої зростають протягом останніх двох десятиліть завдяки переходу від домашнього виробництва до господарського та впровадженню більш ефективних технологій та практик.

ВРХ, яловичина та молоко

■ Кількість ВРХ, тис. голів

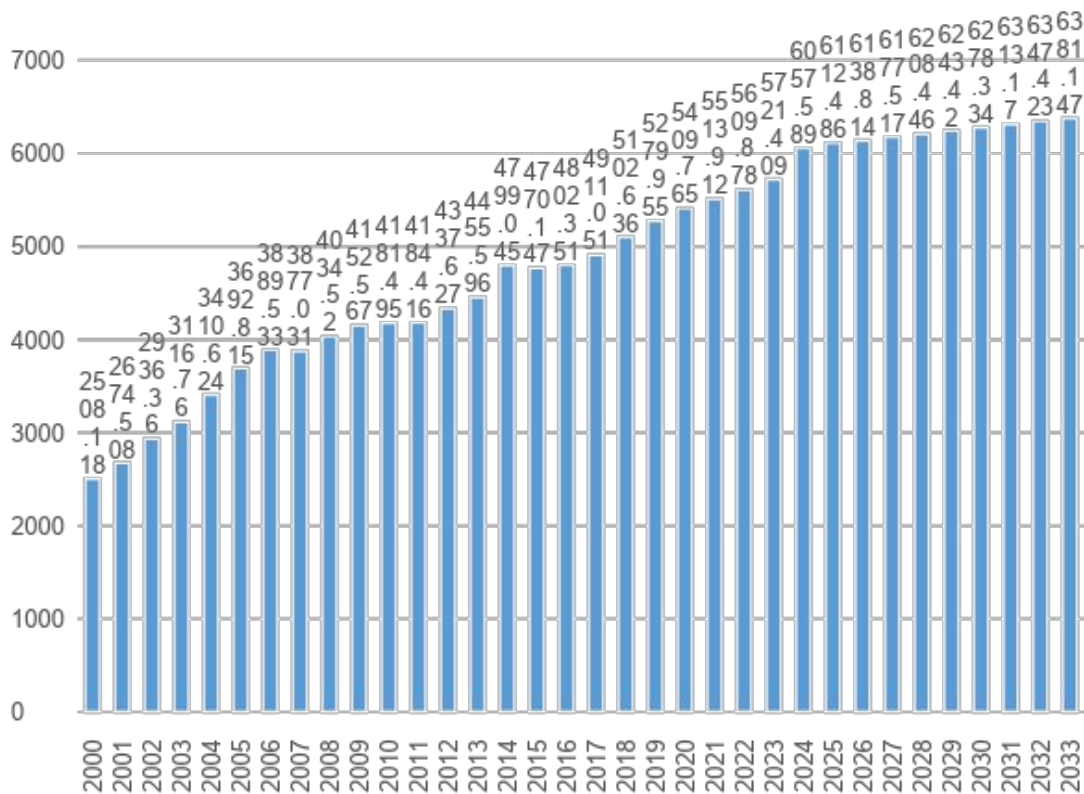

■ Кількість молочного стада, тис. голів

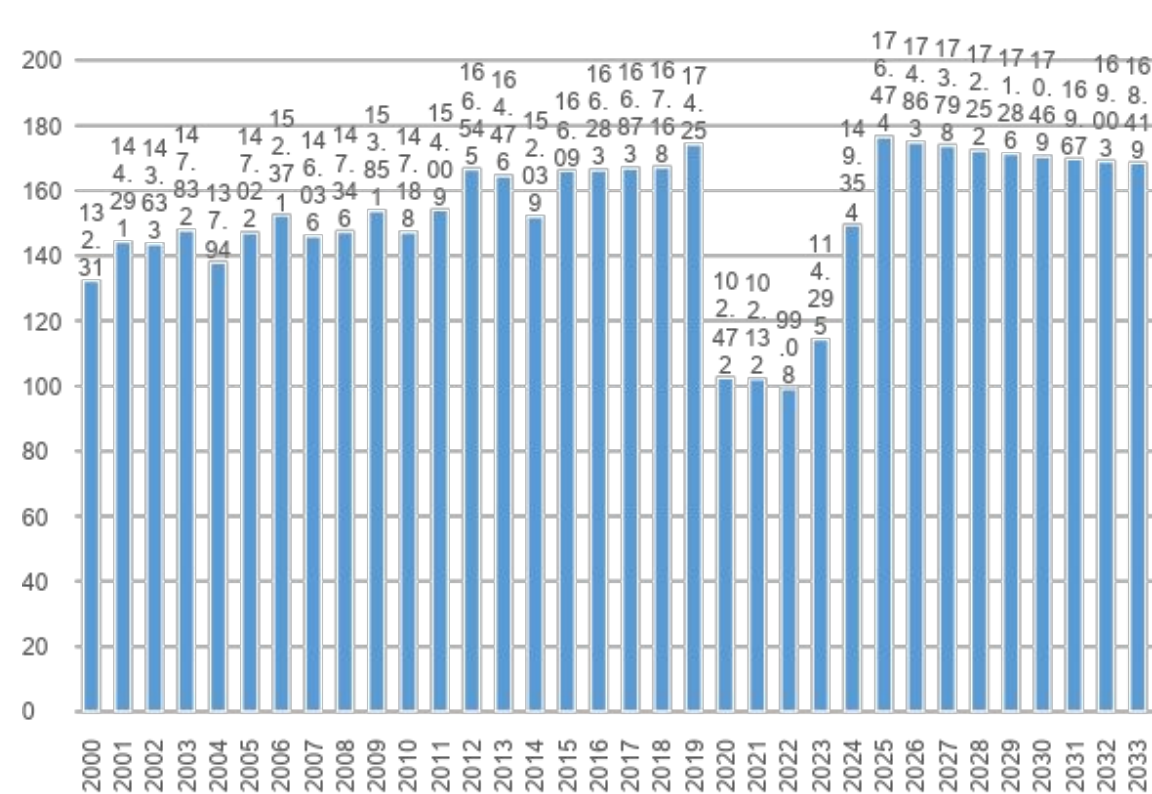
Протягом останніх двох десятиліть, тісно пов'язані сектори виробництва яловичини та молока мали негативний тренд у кількості худоби.

Очікується, що цей тренд залишиться.

ВРХ, яловичина та молоко

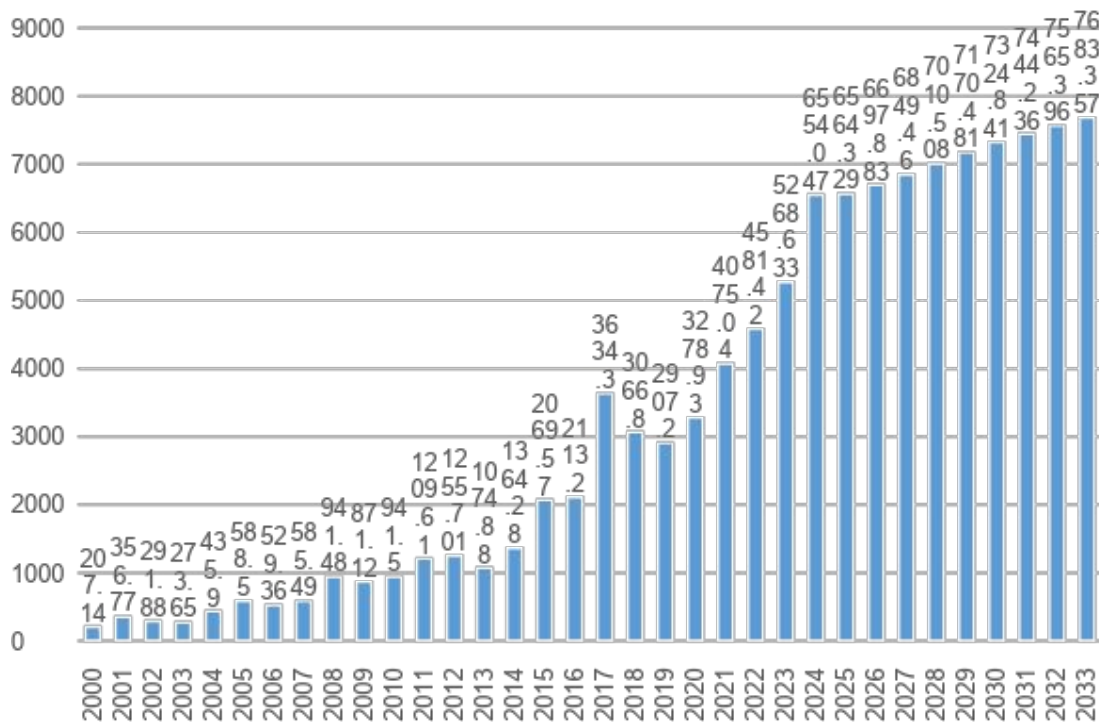
■ Середньорічний надій з 1 корови, кг/гол.

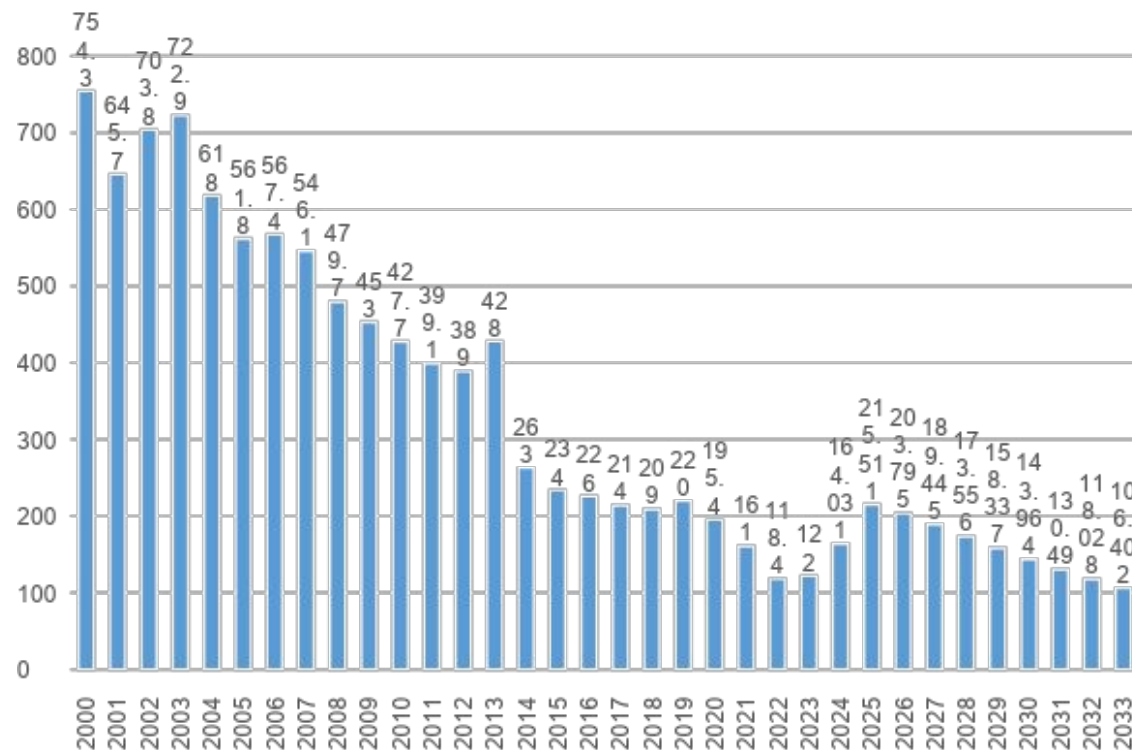
■ Середня забійна вага, кг

Подібно до збільшення середньої забійної ваги, надої молока збільшувалися протягом останніх двох десятиліть завдяки переходу від домашнього виробництва до підприємств та впровадженню більш ефективних технологій і практик.

ВРХ, яловичина і молоко

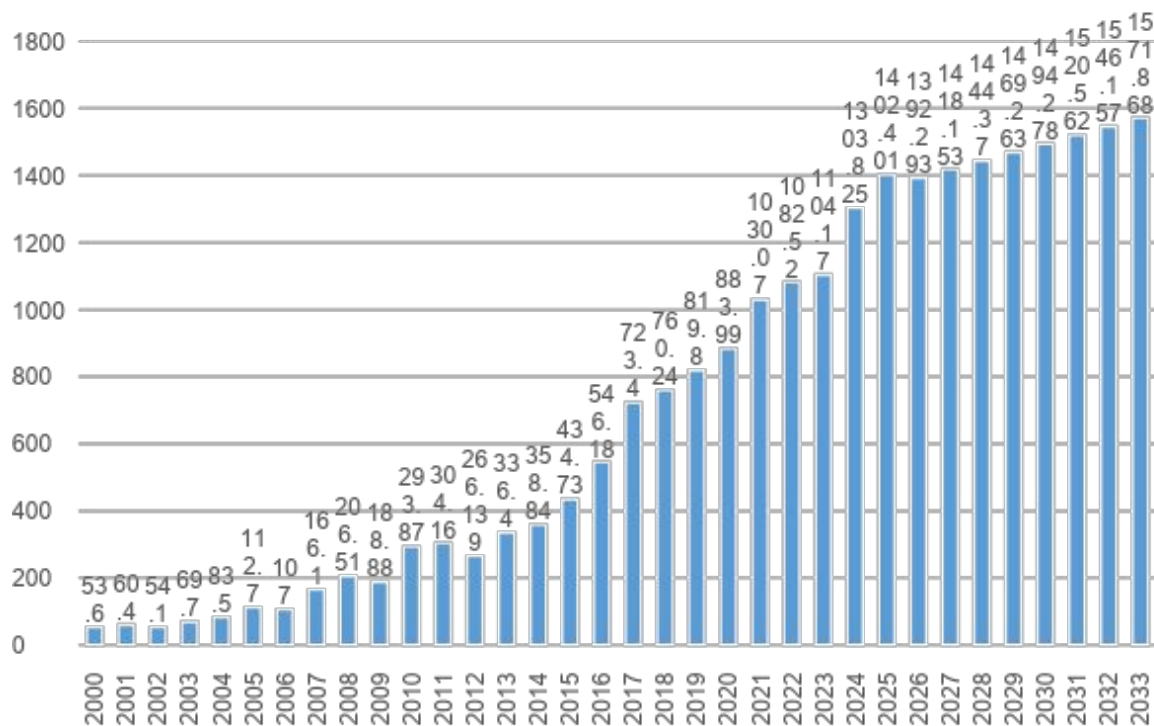

■ ВРХ, ціна на внутрішньому ринку, грн/ц

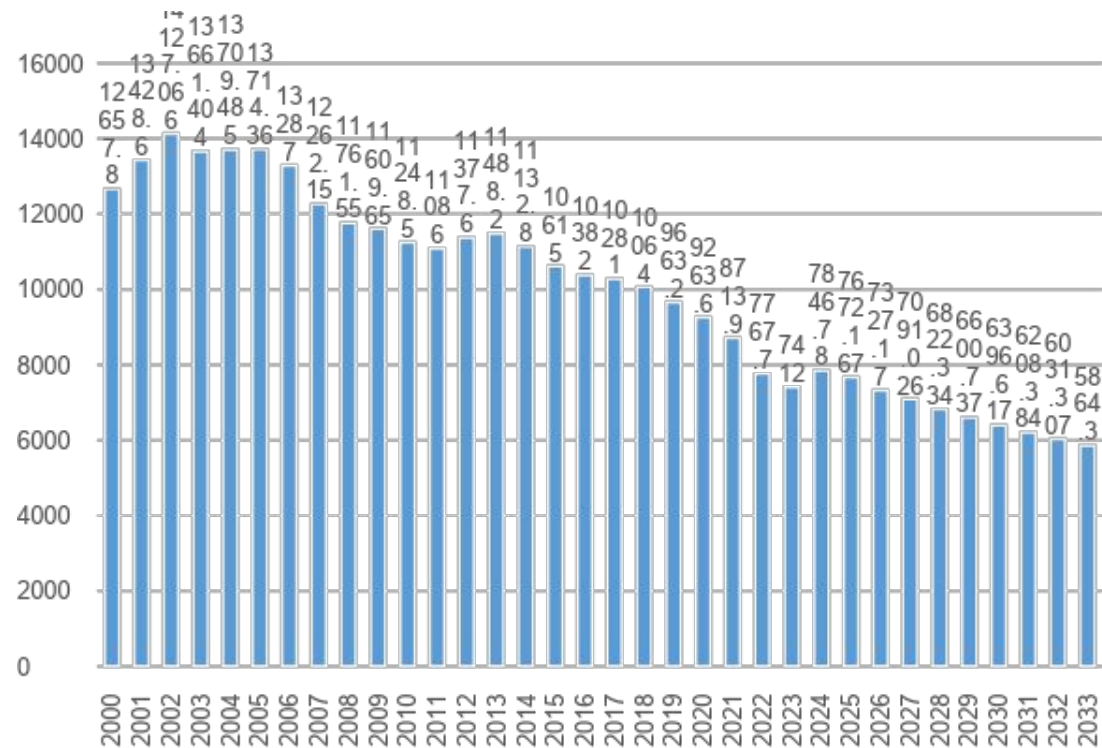

■ Яловичина і телятина, виробництво, тис. т

ВРХ, яловичина і молоко

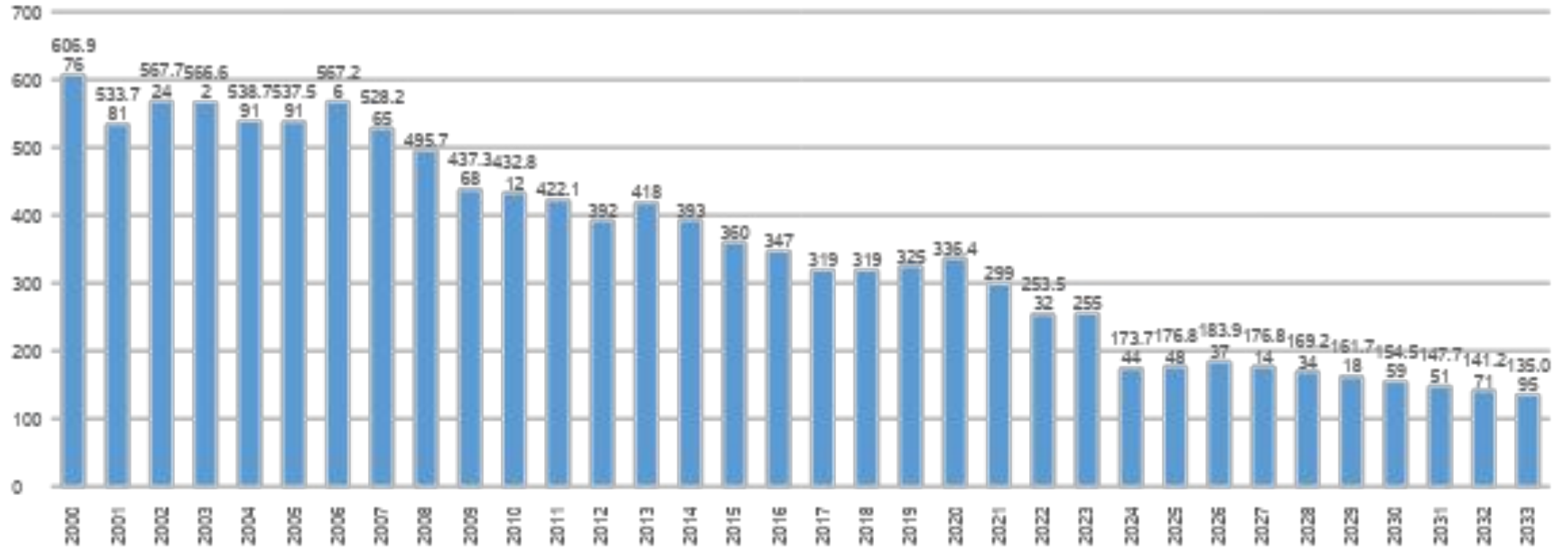

■ Молоко, ціна виробника на внутрішньому ринку, грн/100 кг

■ Валовий надій, тис. т

ВРХ, яловичина і молоко

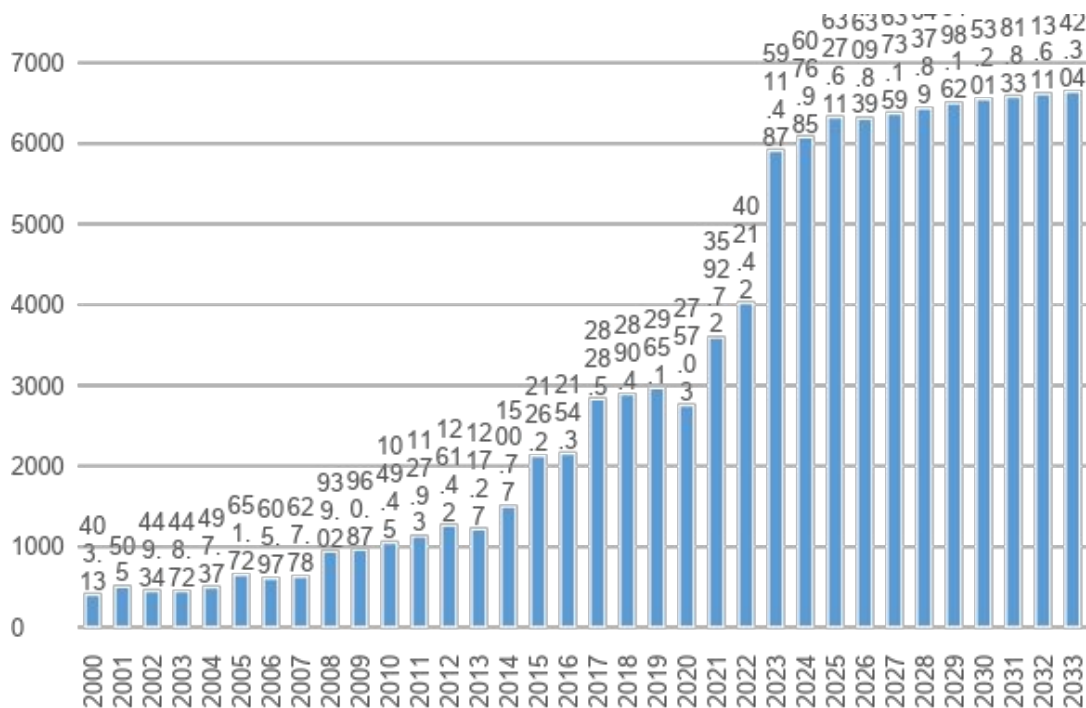
Яловичина і телятина, внутрішнє споживання, тис. т

Очікується, що негативний тренд у внутрішньому споживанні яловичини залишиться незмінним. Курятина буде її замінити у якості джерела білку для споживачів.

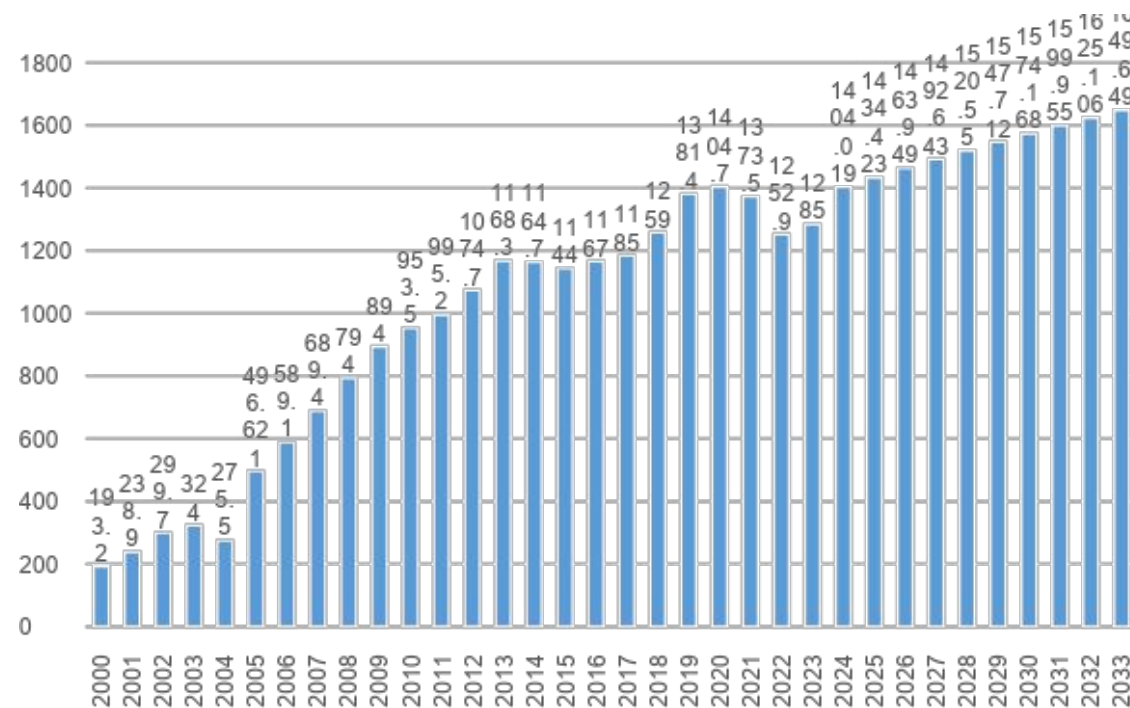
Курятина та яйця

- Ринки курятини та яєць в Україні стабільно зростали протягом останніх двох десятиліть, в першу чергу завдяки переходу від домашнього до промислового виробництва, яке значно виграє за рахунок ефекту масштабу.
- Ріст виробництва, поєднаний нижчими за світові внутрішніми цінами, призвів також і до помітного росту експорту.
- Післявоєнні прогнози показують, що рівень виробництва м'яса та яєць відновиться до довоєнних показників 2021 року. Також очікується відновлення довоєнного позитивного тренду обсягу експорту (наразі 32% від загального виробництва курятини та 15% від загального виробництва яєць).
- Очікується, що внутрішнє споживання м'яса птиці та яєць зросте та стабілізується завдяки поверненню переміщених осіб, а також через позитивний тренд споживання на душу населення. Ця тенденція ще більше підживлюється зменшенням споживання яловичини, для якого м'ясо птиці слугує заміником у якості джерела білка.

Курятина і яйця

■ Курятина, ціна виробника на внутрішньому ринку, грн/100 кг

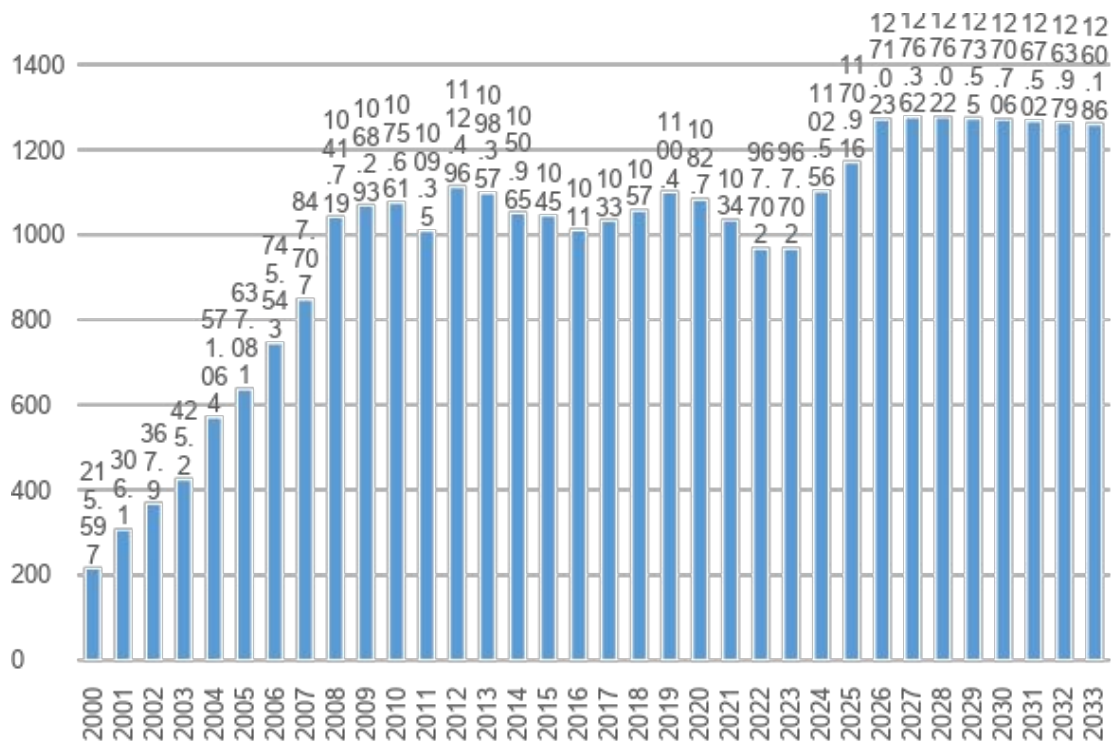

■ Курятина, виробництво, тис. т

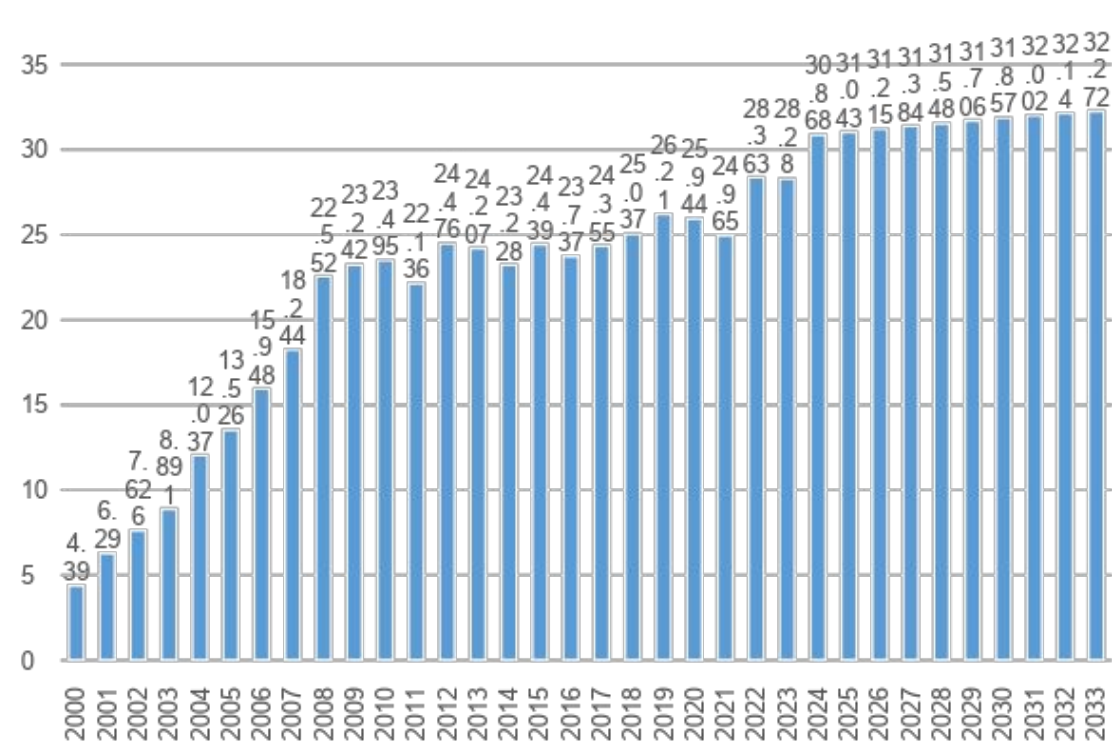
Ринки курятини та яєць в Україні стабільно зростали протягом останніх двох десятиліть, в першу чергу завдяки переходу від домашнього до промислового виробництва, яке значно виграє за рахунок ефекту масштабу.

Прогнозується, що після війни виробництво швидко повернеться до довоєнного рівня (2021 року).

Курятина і яйця

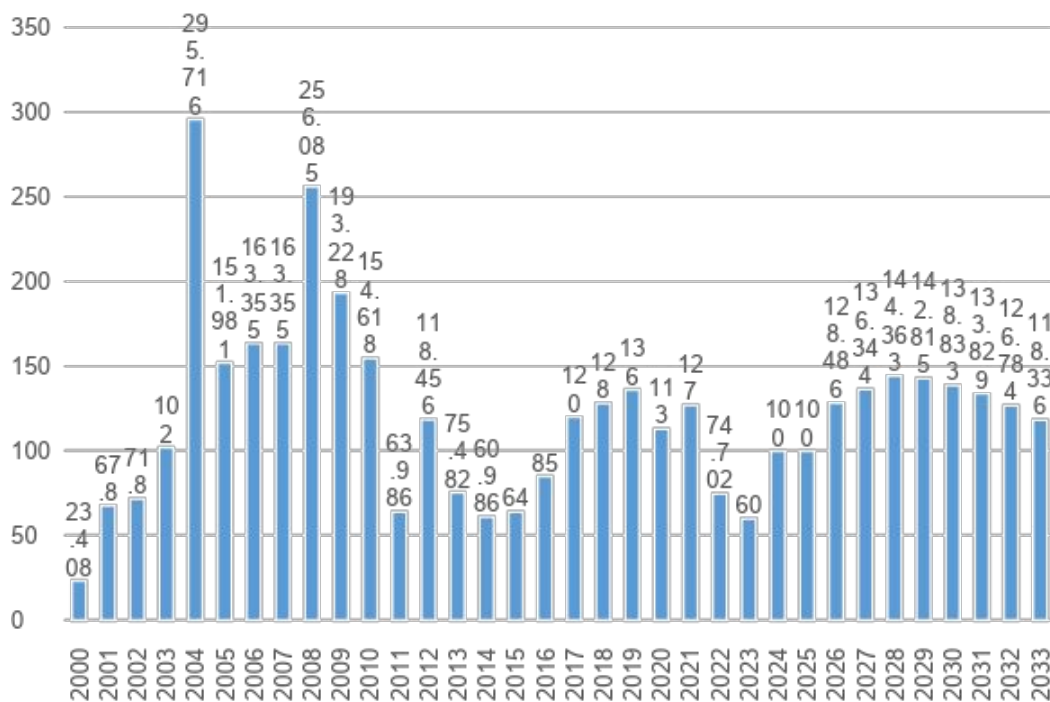
■ Курятина, внутрішнє споживання, тис. т

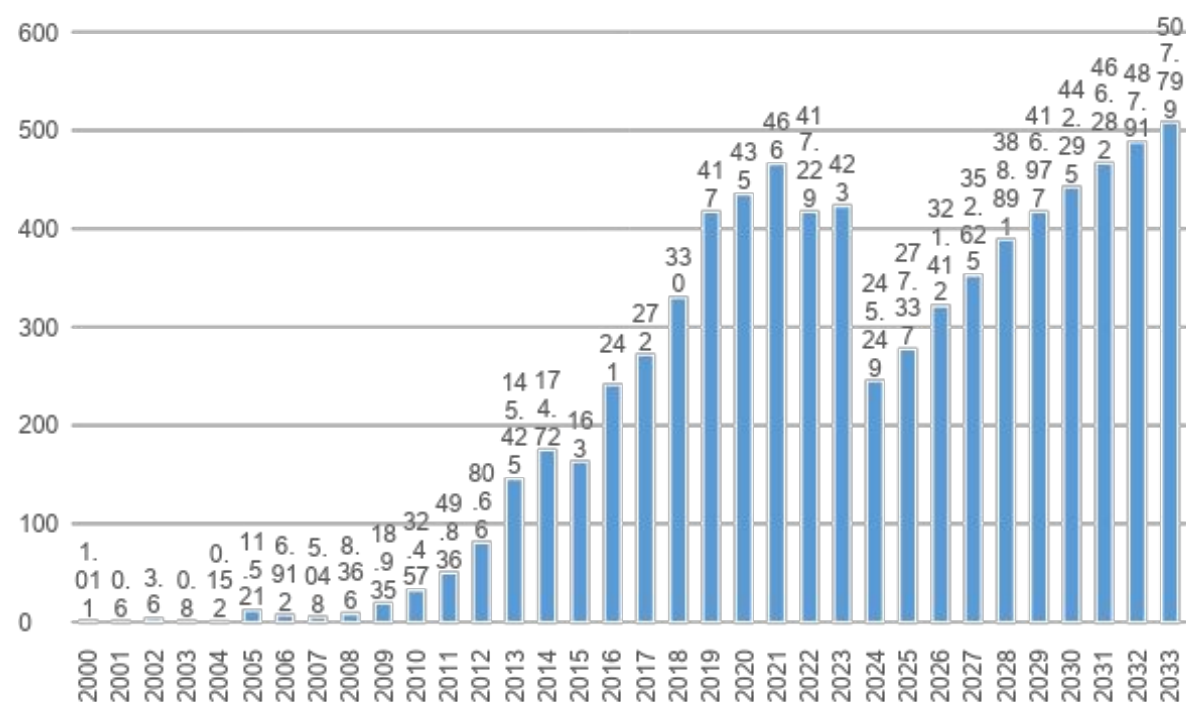
■ Курятина, споживання на 1 особу, кг/рік

Очікується, що внутрішнє споживання м'яса птиці та яєць зросте та стабілізується завдяки поверненню переміщених осіб, а також через позитивний тренд споживання на душу населення. Ця тенденція ще більше підживлюється зменшенням споживання яловичини, для якого м'ясо птиці слугує заміником у якості джерела білка.

Курятина і яйця

■ Курятина, імпорт, тис. т

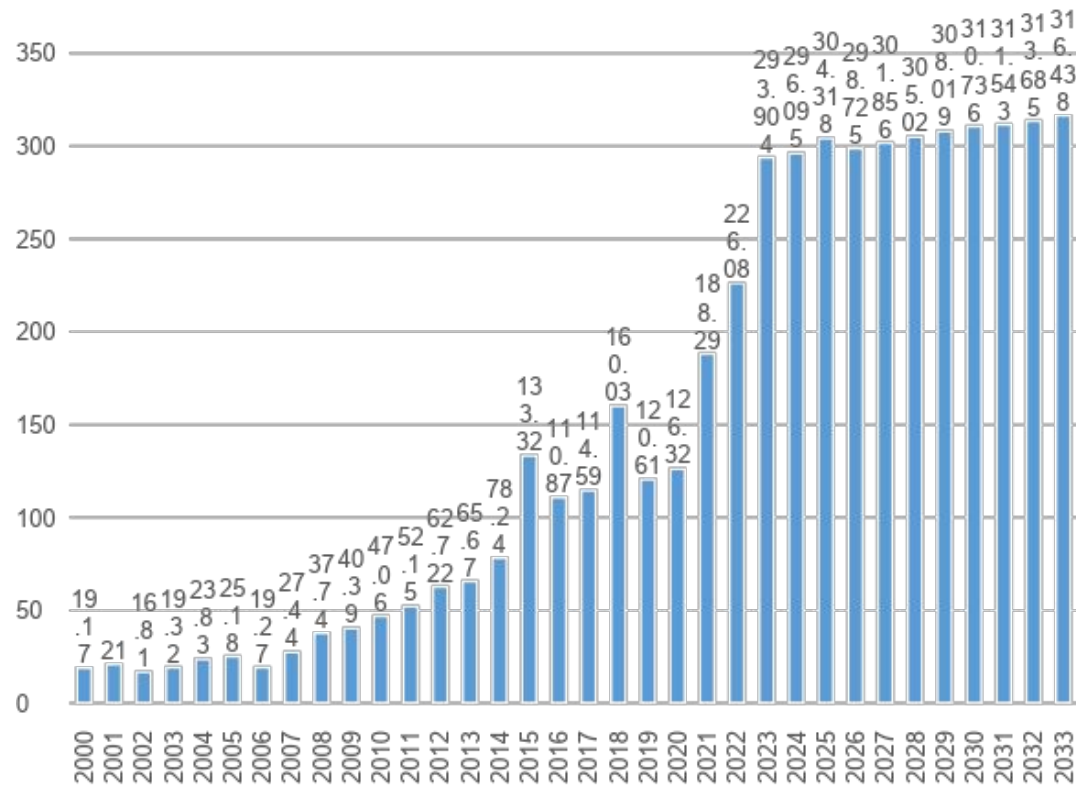

■ Курятина, експорт, тис. т

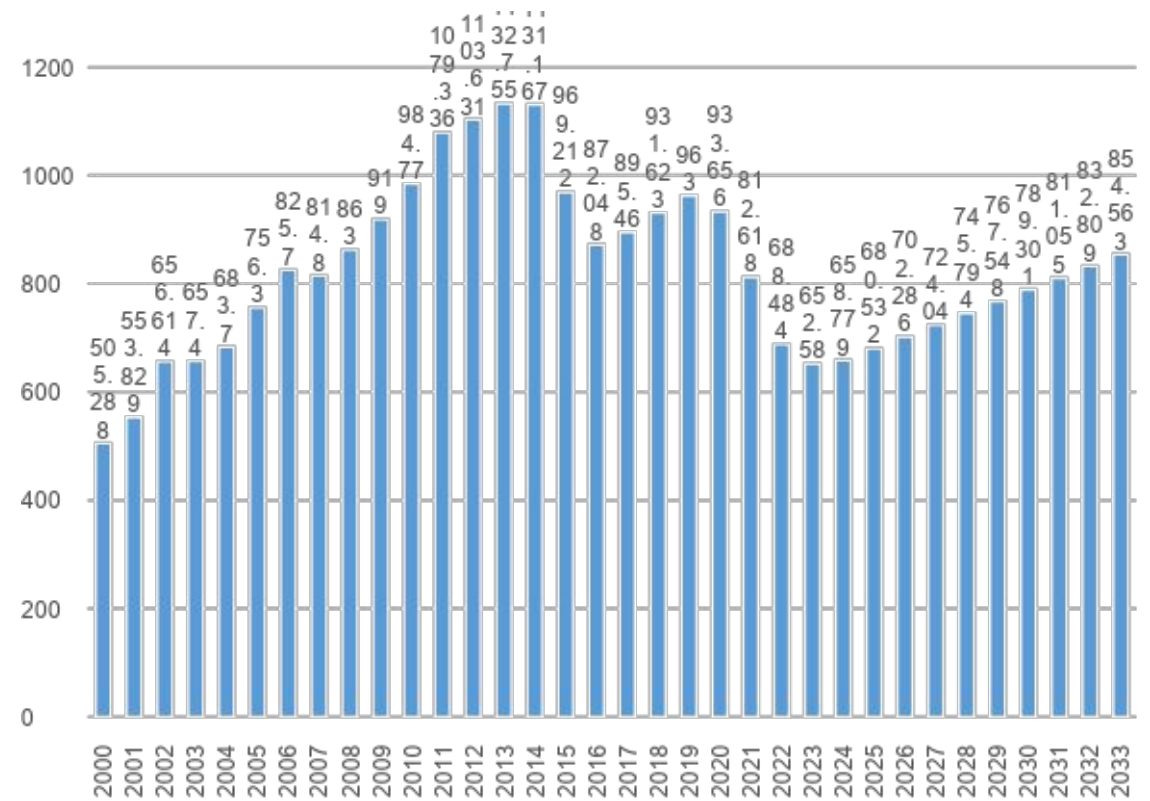
Згаданий ріст виробництва, поєднаний нижчими за світові внутрішніми цінами, призвів також і до помітного росту експорту.

Не зважаючи на спричинене війною падіння, очікується відновлення довоєнного позитивного тренду.

Курятина і яйця

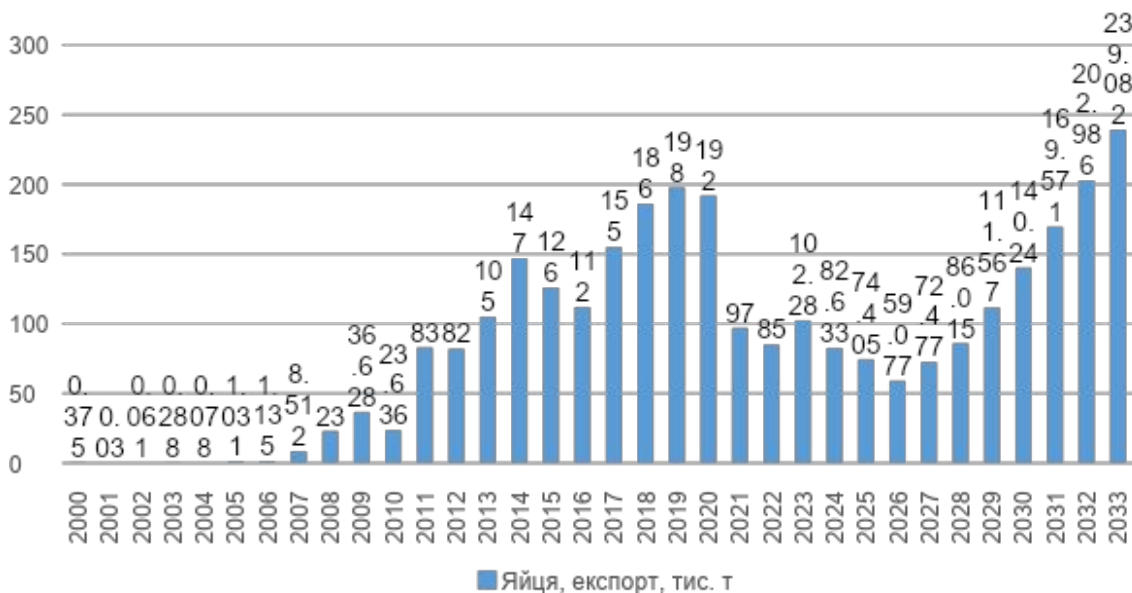
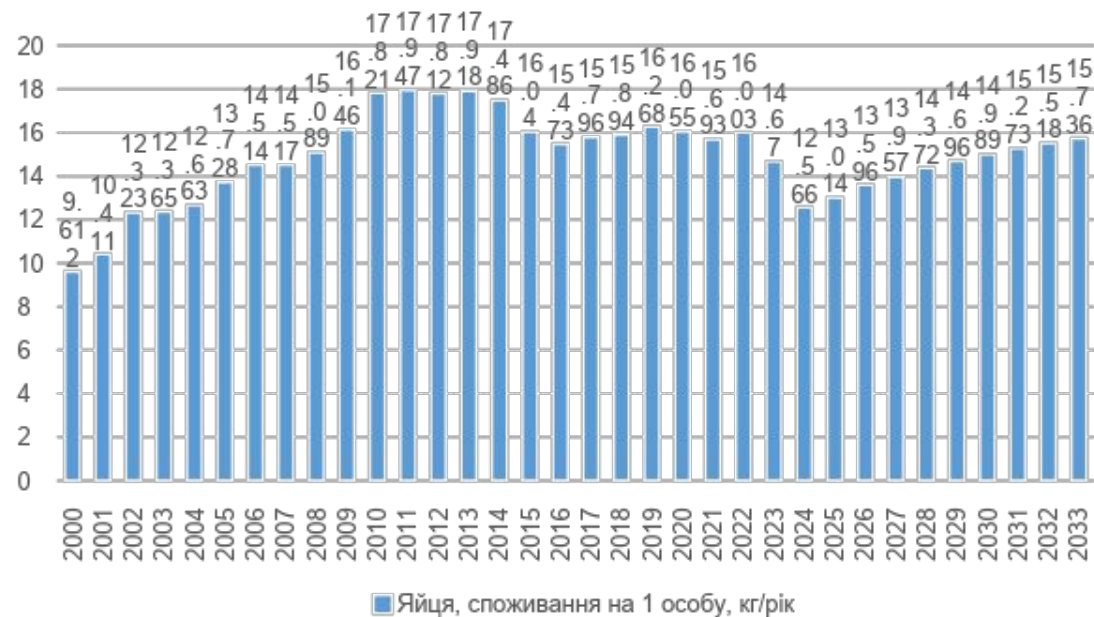
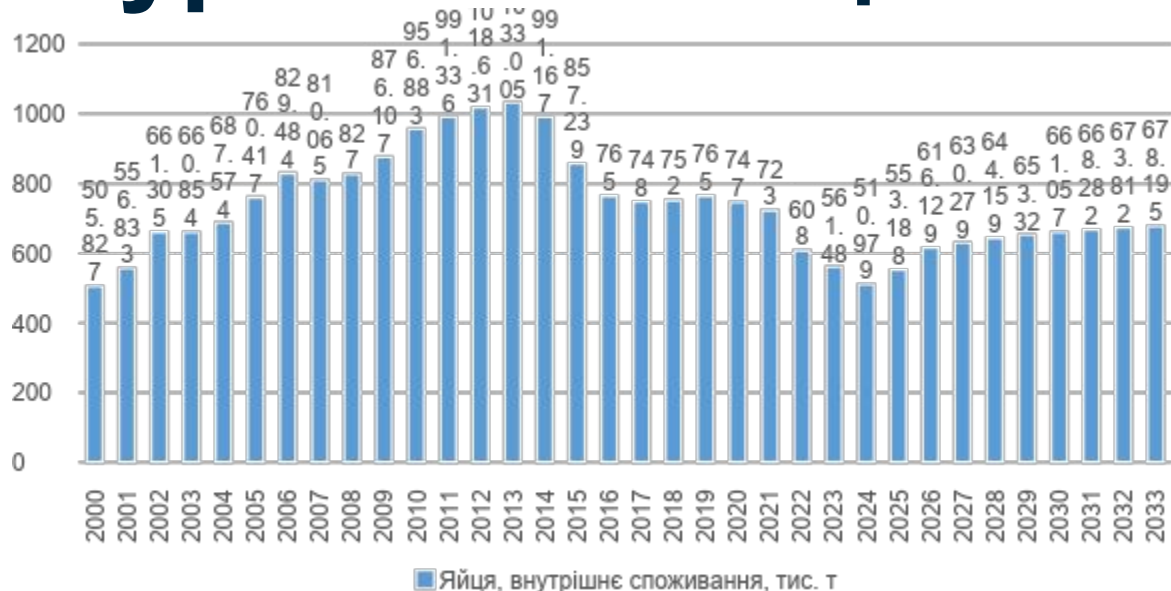
■ Яйці, ціна виробника на внутрішньому ринку, грн/100 шт.

■ Яйця, виробництво, тис. т

Так само як виробництво курятини, очікується, що виробництво яєць повернеться до позитивного тренду.

Курятина і яйця

8 Потенціал розвитку нішевих ринків

https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/12/ukr_PB_outlook_december-1.pdf

Методологія оцінки потенціалу розвитку нішевих ринків

Етап 1

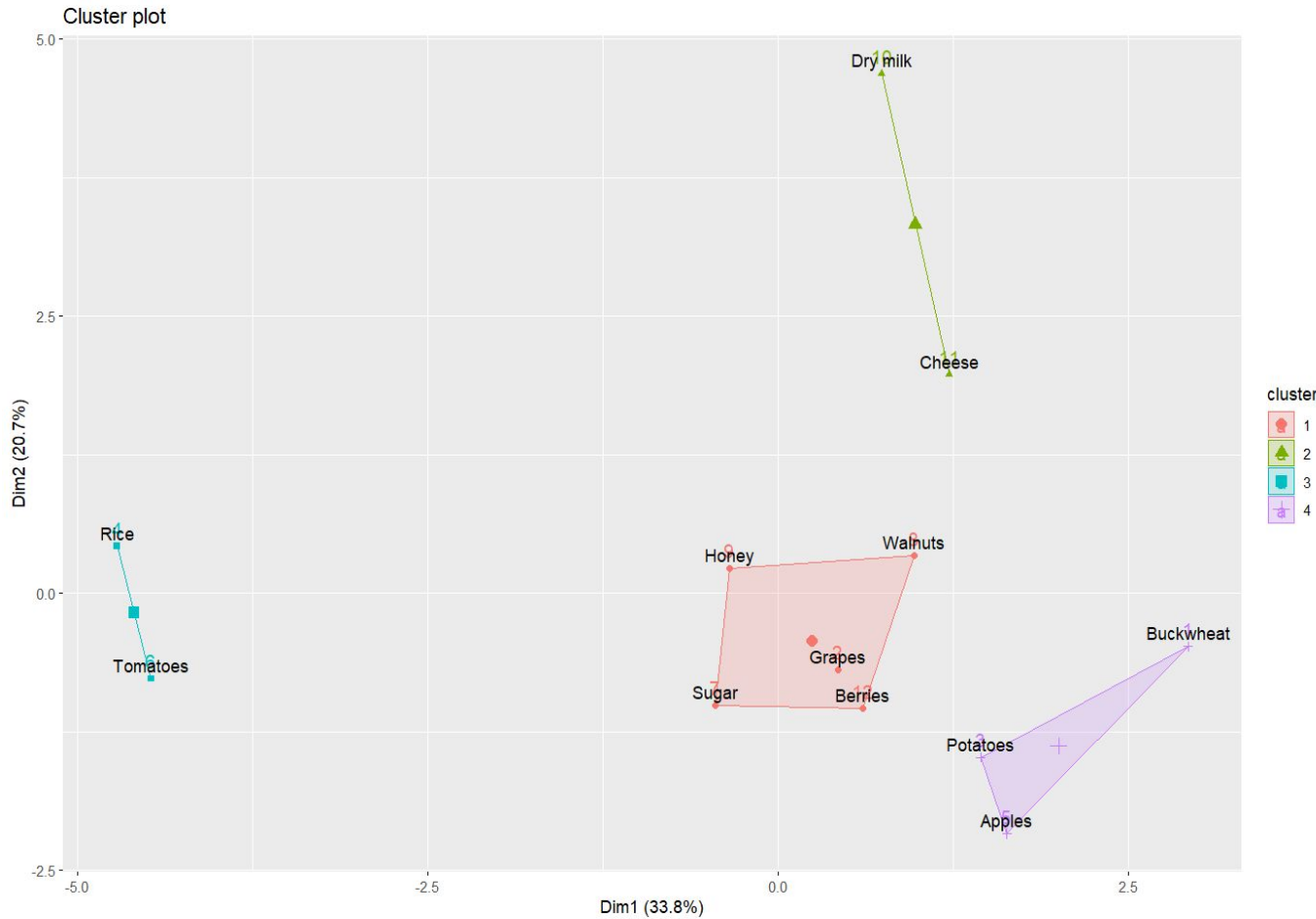
Оцінка індексів розвитку сільськогосподарських ринків (посівна площа, обсяг виробництва, врожайність/продуктивність тварин і сільськогосподарських культур, ціни внутрішнього ринку, вартість експорту та імпорту).

Етап 2

Кластерний аналіз ринків на основі індексів, що відображають середній темп зростання індикаторів розвитку.

Етап 3

Оцінка тенденцій показників розвитку ринків.

Результати кластерного аналізу обраних нішових та внутрішніх сільськогосподарських ринків.

Ринки в четвертому (картопля, яблука, гречка) і другому кластерах (сухе молоко і сир) є перспективними.

Результати кластерного аналізу та інтегральні показники трендів розвитку

Ринок	Кластерний аналіз	інтегральний показник трендів розвитку
Сир	2	0.8571
Гречка	4	0.6923
Картопля	4	0.6154
Яблука	4	0.6154
Сухе молоко	2	0.7143
Цукровий буряк	1	0.5385
Ягоди	1	0.61538
Виноград	1	0.6923
Волоський горіх	1	0.3846
Рис	3	0.1538
Помідори	3	0.2308
Мед	1	0.2308

Дякуємо

<https://kse.ua/ua/agroviglyad-ukrayini/>

agrifood@kse.org.ua

<https://t.me/kseagrocenter>